

TARTALOM

Encián

II. sorozat • XII. évfolyam • 1. (70.) szám
2017. szeptember

Alapította 1935-ben és működtette 1948-ig
a brassói Encián Sí- és Turista Egyesület

Turistatörténet	3
KEREKES MÓR • Beszámoló a Brassói Munkás Testedző Egyesület, az Encián Sí és Turista Egyesület működéséről 1919–1948.....	3
NÁDUDVARY GYÖRGY • Három nemzet hegyi apostola.....	77
Tudod-e?	83
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • A GPS-ről (IX.).....	83
Természetfotók	85
I. Lehmann Károly Teljesítménytúra.....	85
Irodalom	89
BARDÓCZ PÉTER ÉS A KREATÍV • Végig a Kárpátok bércein.....	89
MARKÓ ATTILA • ma reggel őszre ébredtem (Olasztelek hívása).....	91
JENEI ISTVÁN • Erdélyi kirándulás (székely módra).....	93
Encián-krónika	95
SZÁNTAI ZOLTÁN • A vízhatlan turista.....	95
Gyerekkoldal	97
CZOGULY MÁRIA-MÓNICA • Mintha csak álmodtam volna.....	97
Beszámoló	100
NAGY SÁNDORNÉ • Négy év után újra Brassóban!.....	100
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Az I. Lehmann Károly Teljesítménytúra.....	102
HANKE REZSÓ • Nem váltjuk meg a világot, csak örülünk az együttlétnek / Tavaszi beszámoló.....	107

NÁDUDVARY GYÖRGY • Turista farsang.....	109
NÁDUDVARY GYÖRGY • Rétyi táborozás.....	111
Helynévszótár	116
Brassó város és vidéke; Brassó negyedei	116
Könyvajánló	119
Gyopárka.....	119
A következő szám tartalmából	120

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

Az Encián megjelenését támogatja:

Médiapartnerek:

TURISTATÖRTÉNET

Kerekes Mór
Brassó

Beszámoló a Brassói Munkás Testedző Egyesület, az Encián Sí és Turista Egyesület működéséről 1919–1948

Előljáró szó

Az embernek foglalkozásán, élethívatasán kívül álló szabad idejében végző egyénileg vagy csoportos részben játékszerűen úzó testmozgását, mely egyben szórakozást is jelent számára torna-testedzés, közérthető nyelven úgymond: „Sport” szóval jelöli meg a kultúrvilág.

A sport szó angol eredetű és jelentése, meghatározása eredetileg: „játék-mulatás”. A sport szó mai értelemben, valamennyi, a testedzés-sel összefüggő mozgásokat, játékokat, versenyeket fejezi ki kihangsúlyozottan, amennyiben annak valamelyikét nem élethívatasból, megélhetésből gyakorolja, mesterségszerűen úzi valaki, illetve egy közösség.

Mindezek ellenére nagyon tévesen a sport szóval jelölik meg a testedzéssel egyáltalán semmilyen összefüggésben nem álló céllövészetet, motorkerékpár, autógyorsasági versenyeket, valamint még számos nyaktörő bemutatót, pénzbeli díjazással járó rendezvényt. Holott sport alatt kimondottan azokat a mozgásokat értjük, melyeknek gyakorlati kifejtésére testi erőt veszünk igénybe, s rendszeres gyakorlása kihatással van egészségi állapotunkra, s azt követően befolyásolja.

Az újabb orvostudományok megállapításai szerint például a fáradtságérzés, melyet akár testi vagy szellemi túleröltető munka következménye, már egy rövidke szabad levegőn való mozgás következtében érezhetően feloldódik, elmúlik. Ősrégi megállapítás, hogy levegő és

mozgás nélkül nincsen élet. Életét pedig az ember csak az esetben találja örömteljesnek, elfogadhatónak, amennyiben ő maga egészséges. Aki tehát, egészségben akarja e rövidebbre-hosszabbra szabott életét leélni, az mozogjon mentül többe a szabad, tiszta levegőn, és végezzen naponta legalább 10 percen át, egyszerű csukló-hajtó tornagyakorlatokat, ajánlja az orvostudomány.

E házilag is könnyen véghez vihető tornák között elismerten első helyen a „Svéd torna” vezet.

A svédek ugyanis már mintegy hét évszázada rájöttek, hogy azok az egyszerű természetes, nem nagy erőfeszítést igénylő és házilag is lebonyolítható, levezethető tornagyakorlatok, melyek összeállításuknál fogva, nem csak a kar és lábizmokat erősítik, hanem a nemesebb belső szerveknek, mint szív és tüdőnek is fokozott életerőt-adó működést biztosítanak, minden családban program gyanánt bevezethetők.

A svéd torna tehát az egészség ápolására fölülte fontos tényezőnek bizonyul. Bebizonyított tény, miszerint a gyakorlatilag keresztülvitt egyszerű, mindenki által könnyen végrehajtható testmozgások nem csupán a végtagok, de egyes belső szervek funkcióira is ösztönzőleg hatnak.

A sport meghatározásának igen széles területére esik valamennyi mozgással járó játékos izommunka, erő kifejtés, az egészség megóvása érdekében. Közösségekben, illetve közösségek előtt művelve, versengés céljából is. Mint olyan messze szétágazó szakokat egyesít magába, ölel föl, s napjainkban már nemzetközi szervezetté kiépülve, fölülte fontos tartozéka az emberiség alkotta társadalomnak.

A testedzés mint olyan tehát, elsőrendű szükséglet, első helyen, mint az izmok, valamint jó néhány nemes belső szerv karbantartása, de vissza hat túlzásba hajszolás esetében., különösen amennyiben azt ki-mondottan versengés céljából, dicsősség, anyagi előnyök és ehhez hasonló célok szolgálatába állítva műveli valaki.

Sajnos a testedzést, az úgynevezett sportot az élelmes, lehetőleg mindenből pénzt kicsavaró sport-üzletemberek, első helyen kereseti forrásnak igyekeznek beállítani. A versenyek, tudott dolog, izgalmi állapotokat kiváltó szórakozást jelentenek a nézők seregének, és itt el-sikkad a lényeg. E túlhajszolása a játéknak, mozgásnak már nem nevezhető sportteljesítménynek, hanem inkább cirkuszi produkciónak, a régi római arénákban megrendezett gladiatori teljesítményeknek.

Ezek az egészségre vajmi kevés, vagy egyáltalán semmi hatást nem gyakorló rámenős játékok, versenyek, már a régi Görög államban ismertek voltak. Olimpiász néven vonultak be a sporttörténelem lapjaiba. A szó maga eredeti görög jelentésében 4–4 évi időközot jelent, tehát négy évenként került sor azok lebonyolítására, Görögország Elisz nevű tartományában. A fennmaradt feljegyzések szerint az elsőt, Krisztus előtt 776-ban, míg az utolsót, Krisztus után 393-ban rendezték meg.

E sportjátékok felújítására tett kísérletek eredményeként, 1896-ban tartották meg Athénban az újabb idők Olimpiai versenyét, melyek azóta is folynak, amelyeknek megrendezését jórésztben anyagi célkitűzések is vezérlik.

Az azóta sorra került, mindenkor nagy garral hirdetett nemzetek közti békés légkör kialakítása helyett, valójában fokozott sovén atmoszféra uralta a játékok menetét. A győztesek felsőbbrendűségük tudatát hangoztatják, s lenéző magatartást tanúsítanak a maguk mögött hagyottak, illetve lemaradottakat illetően, s egyben szellemi fölényük fitogtatásával nézik le a más nemzetekhez tartozók alacsonyrendűségét.

Az Olimpiászok tehát valójában semmivel sem javították meg azokat az egymás közötti fennálló gazdasági és politikai erőviszonyok adta feült helyzeteket, melyek mögött a mindenk fölött álló hatalmas nagy úr, a Mammon-nak is nevezett arany borjú intézi meg sport játékokat is.

E mindenkor nagy port felvert, a polgári ideológia és a nagy Tőke előtti hódolatát kifejező, úgynevezett nemzetközi sportversenyek mellett, fokozatosan mindinkább nagyobb jelentőséghez jutottak, a két világháború közötti periódusban, egymás után megrendezett „Munkás Olimpiász” néven óriási sikerrel levezetett torna-játékok. E rendezvényeken nem az egyéni érvényesüléseknek adtak teret, hanem a tömegtornának jelentőségét, az egészségre valóban hasznos mozgásokat igyekeztek kidomborítani, bemutatva azokat, népszerűsíteni. Míg sport vonatkozása mellett a munkás szolidaritást, a világ valamennyi dolgozóinak békés együttműködését, egy bekövetkező, kibontakozó új világrendben való boldog együttélést szimbolizált, belső szocialista meggyőződésből fakadt ünnepségek keretében demonstratív módon hirdetni, szemléltetni „*Világ proletárjai egyesüljetek*” jelmondat valóra váltásának, a tornászokban is megnyilatkozó akarátát.

Az első Munkás Olimpiász megtartására 1925-ben került sor, a németországi Frankfurtban. Ezt követte az 1921-ben Prágában, majd

1931-ben az osztrák fővárosban, Bécsben rendezett, nagyszabású ünnepély.

Európa nyugati államaiban ugyanis már az első, 1914–1918-as világháborút megelőző években, a nemzetközi harci szervezetek mellett, azok kebelében, ütemesen épültek ki a munkás sport intézmények is. A kapitalizmus és szövetségesei ugyanis fokozott figyelmet szenteltek a század elején mindjobban kialakuló sportintézmények magatartását illetően, s igyekeztek azokat, anyagiakat nem kímélve, a maguk érdekkörébe bevonva, az adódó alkalmak adtán céljaik szolgálatába állítva, bús kamat ellenében hasznosítani.

Ennek ellensúlyozására hívta életre a munkásság ugyancsak előrelátó vezető szerve, egyéb harci intézményei mellett, egyes előrehaladt ipari országban, a maga sport egyesületét. Az első világháború befejeztével új erőre kapott munkás sportolók pedig, az említett években már önálló Munkás Olimpiász megrendezésére éreztek magukban elhivatottságot, melyek minden alkalommal valóban a tiszta szívből fakadt munkás testvéri együttérzés jegyében hirdették a dolgozók világformáló erejét.

Orosz plakátművészet:
az 1928. évi orosz spartakiad plakátja

Az 1928-as évben még mindössze 10 éves Szovjetunió, alig néhány kapitalista állammal tartott fenn diplomáciai kapcsolatot. Belső életé-

ben többek között maga is nagy súlyt helyezett sportjának fejlesztésére, színvonalának emelésére.

Ugyancsak a munkás szolidaritás jelszóval rendezte meg a jelzett évben Moszkvában: „Spartakiád” néven nemzetközi sportünnepségét, melyen a kiadott jelentések szerint 22 nemzet, 5000 versenyzővel vett azon részt, kimagasló eredményekkel.

Mint e plakát is bizonyítja, a Szovjetrendszer felszínre hozta a szocialista szellemi agitációs művészet gyors kifejlődését. Így a világnézeti, politikai, az élet minden területén fontos mondanivalókat, már hatalmának kezdeti időszakában, úgy reális képekben, mint jelképes ábrázolásokban közölni igyekezett.

Különös súlyt fektetett az agitációs, grafikai, főleg pedig plakát művészetek kialakítására, ami művésziskolái, tanfolyamai által nagy előretétet jelentettek.

E művészetek témája nem csak politikai, társadalmi, hanem éppen úgy a kulturális, tudományos, közösség ügyi, valamint a testnevelési-testnevelési propagandát is felölelni, kifejezésre juttatni igyekeznek, amit eredményekben gazdagon hajt végre.

A latin eredetű szóval is meghatározott „gimnasztikát-tornát”, mint az egészség fenntartására, annak ápolására fölülte fontos tevékenységet, a világ valamennyi kultúrállamaiban már a XIX. század második felében kötelező tantárgyként iktatták be valamennyi iskolában, tanintézetben.

Ezen üdvös intézkedés nyomán, az akkori fiatalabb nemzedék komolyan gondolkozó része, fölülte fontosnak tartotta az emberi test rugalmasságának, épségben tartásának megőrzése céljából azt a felnőtt korokban is felszínen tartani, az egészség megóvása érdekében tovább művelni, szorgalmazni.

Ez a valójában görög eredetű hagyomány széles utat tört magának minden felé a nagyvilágban. A sport szóval meghatározott sokoldalú testi erőt, ügyességet feltételező tevékenység ma már oly annyira élet-szükséglet, akár a mindennapi kenyér, a víz, levegő, napfény stb., mert valamennyi testmozgás jól alkalmazottsága esetében, valójában sport-tevékenység is egyben, a mindennap újra kezdett járást, jövő-menést, sétát is beleértve.

Magasabb rendű sport lebonyolítására az iskolákon kívül összeállt közösségekben, egyesületekben kerül sor, ahol rendszeres oktatás,

gyakorlás útján fejlesztik, úgy a tömegtornában résztvevők testi állapotának minden káros behatással szemben való ellenálló képességét, mint a nagyobb teljesítményű sporttevékenységekre alkalmas egyének testi rátermettségének adottságait.

Mint mindenben általában, e téren is az előrehaladottabb nyugat-európai országok voltak a torna és sporttevékenységeknek a felnőttek körében életre hívott egyesületekben való kultiválásának kezdeményezői. Ez a valójában maga is egészséges gondolat fokozatosan tért hódított nyugatról-keletre, délről észak felé, és napjainkban már nemzetközi sportszövetségek irányításával, megfelelő sportszabályok alkalmazásával, több ezer kiadású „Sport Újság” szerte e világban ad számot a mai sporteseményekről.

Mint általában minden e földtekén, a testedzés is a fokozatos fejlődés útján lett azzá, ami napjainkban dicséretes benne, hogy egészségügyi tevékenysége mellett a népek közötti megértést is szorgalmazni igyekszik, és úgy az aktív sportolók, mint az arra elhivatott vezetők, valamint a sokmillió sportrajongó közönség azon kell munkálkodjék, hogy a jövőben kizárólag a sport nemes fegyvereivel mérjék össze erejüket az egyes népek.

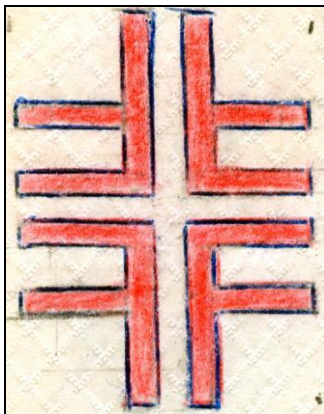
Brassó városa mint a sporttevékenységek színhelye, kifejlődésének szorgalmazója

A testedzés jelentőségének, kibontakozásának útjával, az egyes nemzetközi játékokról megemlékezett beszámolóink után, térjünk vissza szűkebb hazánkba, e hegyek-havasok koszorúzta Brassóba.

A felkutatott, számon tartott, nagy részben átélt sportjátékok, versenyek, melyek Brassó városának rohamos nagyipari fejlődése nyomában törtek utat maguknak, s váltak élő valósággá az 1801–1948-as évekig, arról tesznek tanúbizonyságot, hogy az egyre izmosodó város szorgalmas dolgozó népe mindenben lépést tartott a kulturális fejlődéssel, közte a testedzés fontos követelményével is.

És mert az ipar-kereskedelem, valamint a szellemi élet, minden a jólétet biztosító kulcspozíció a XII. században ide telepített szász-germán őslakosság kezében összpontosult, a testnevelést, mint az ugyancsak összetartó erők egyik fontos kötőanyagát felismerve, igyekeztek a maguk számára hasznosítani. A testedzésnek hasonló értékkel bíró, az egészségre kiható előnyének mérlegelésével, mint elsők e vá-

rosban 1861-ben, egy lelkes csoport „**Kronstädter Turn Verein**” (Brassói Torna Egylet) néven megkezdte úgynevezett sportműködését. E nagy részében fiatal erőkből csatasorban állt tornászoknak hosszú szűk fehér nadrág, fehér ing képezte forma ruháikat. Ingeik mellének közepén vörösen beleszóve ott díszelgett a négy nagy F betű, a német tornászoknak kereszt alakban összekombinált jelvénye.

Es bedeutet: *Fromm, Frisch, Fröhlich, Frei.*
Jelentése: *Kegyesen, Élénken, Vidáman, Szabadon.*

Az egyesület a jelenlegi Poarta Schei melletti, azidőben a Szász Evangélikus iskola helyiségeiben végezte tornagyakorlatait, edzéseit. Nyáron, a tiszta levegős udvaron, míg az évnek arra alkalmatlan időszakában, a hiánytalanul felszerelt tágas tornateremben.

A minden időkbén nagy lelkesedéssel, komoly akarással tevékenykedett Szász „Torna Egylet” az egészségre, annak megóvására irányuló szabad tornagyakorlatokat helyezte előtérbe, míg a fiatalabb évjáratú tornászok ezek mellett a könnyű atlétikának is hódoltak. Így nagyszerű teljesítményeket értek el a rövid távfutásban, a hossz, magas és rúdugrásban. Pompás testmozgásaikkal gyönyörködtették nézőiket, a nyújtón-korláton végrehajtott gyakorlataikkal.

Majd az évek valamely nyári napján, rendszeresített nyilvános bemutatót tartottak, e téren elért újabb fejlődésük bizonyításául.

E torna-ünnepélyek mindenkor ösztönzőleg hatottak az azokon részt vett nézők seregére, akik meggyőződést szereztek arról, hogy a

tornák komoly gyakorlása, rendszerben tartja, fejleszti a test izmait, megőrzi annak rugalmasságát, edzi a szervezet ellenálló képességeit a betolakodó bacilusokkal szemben és nem utolsó sorban fokozza a munka és az életkedvet.

Az egészséges tömegsportot űzőt Turn Verein mellett, két évtizeddel annak megalakulása után, 1881-ben, egy ugyancsak a testedzést szolgáló újabb egyesület sorakozott fel az előbbi mellé, mint annak részben testvér hajtása **„Karpaten Verein Kronstadt”** – Brassói Kárpát Egyesület.

Ez újszülött közösség, nem helyhez kötött, bent a városban levezető tevékenységével kívánt ugyancsak hasznos társadalmi munkájával emelni az ősi város hírét, hanem a várost környező délkeleti Kárpátok erdőkkel, sziklaóriásokkal koszorúzott regényes tájak feltárását tűzte ki feladatául. Tehát a hegymászó sport szerepének betöltésére vállalkozott. Utat törni az erdő-rengetegekben, menedékházakat építeni, a felhők simogatta hegycsúcsokon. Hogy a városnak már porosodó levegőjéből, adott alkalmakkor kihozza dolgozó embertársát az erdők ózondús levegőjébe, a sasok szabad birodalmába. Hogy a magasságokból kitárulkozó panorámák felülmúlhatatlan szépségeiben gyönyörködve bemutassa a dicső természet soha meg nem állítható romboló-építő munkáját.

A Karpaten Verein derék tagjai utóbb, egypár ugyancsak hasonló célkitűzésekkel életre hívott testvéregyesülettel karöltve több, mint fél évszázadon át becsülettel teljesítette misszióját, vállalt kötelességet mindazok javára, akik munkája nyomán már könnyebben élvezhették a magas turisztika nyújtotta ős-természet nem mindennapi hozzáférhető szépségeit.

Újabb egyesületek a testedzés szolgálatában

A beköszöntött XX. század első éveiben újabb sportágakkal gazdagították a szász őslakók maguk alapította városukat.

Az Európa szerte mind erősebben kibontakozó sportélet hatása alatt a Turn Verein tornászainak közvetlen szomszédságában, a Cenknek a bolgárszegi városrészére eső várfalak szélmentes tövében levő alkalmas terepén épült ki, a még napjainkban is modernnek mondható, megfelelő helyiségekkel rendelkező, télen korcsolya, míg az év többi alkalmas időnyel alatti teniszpálya.

Mindkét célt szolgáló sportpályát a város mindhárom nemzetiségű polgárai igénybe vehették, és e hasznos létesítmény következtében alakultak meg a szász polgárság mellett, a román és magyar nemzetiségiek korcsolya és teniszklubjai is.

Huszedik századunk kezdeti éveiben bontakozott ki, az északi államokban már nagy teret hódított, „Schi sport” kultiválása ez országban is. És mert Erdély s közötte Brassó és környéke is fölötte alkalmas e sportág művelésére, az addig egyénenként gyakorolt szász nemzetiségű síelők közös összefogásából, 1905-ben tető alá került a „Kronstadter Schiverein”.

A testedzésnek-sportnak, ez az újonnan kihajtott fejlődőképességnek, életerősnek bizonyult ága, újabb kecsegtető reményekkel töltötte el a téli sportkedvelők híveit. A nagyszámban felsorakozott új tagok megfelelő oktatásban, edzésekben részesültek, és a következő évadokban már rendszeresített lesikló, majd ugróversenyeken mutatták be e nemes sporthoz való ragaszkodásuk mellett fejlődésüket is.

*

A magyar nemzetiségű polgári társadalom, mely mindenkor az átkos kasztszellem jegyében dölyfösödött e nemzetiségi városban, sportélet terén messze lemaradt a szász kezdeményezés és szervezettség mögött. Mindössze egy kisebb kiválogatott elemekből összetársult turistáskodó társaság hallatott magáról, az 1900-as évek után, de komoly egyesület megalakulására nem került sor.

Ugyanúgy egy néhány lelkes, a testedzés fontosságát a szem előtt tartott, az értelmiségi osztályhoz tarozó társaságbeli tag verődött alkalmilag össze a volt „Főreál iskola” udvarán füles zsáklabda és méta játéokra.

Megjelenik a tornajátékok új világcsodája, a Football

A huszedik századba induló évek egyike, a technika forradalmi előretörése mellett, a sport vonalon is meghozta a maga nagy szenzációt jelentő új tornajátékát, a labdarúgást.

A négy lábú paripa mellett, a természet adta ösztön az emberből is kiváltotta a rúgásra való hajlamot, melyet olykor képletesen, de gyakorlatilag cselekvőleg is szívesen hajtott alkalmak adtán végre.

Az Angol-Szigetország valamely elmés fia, szalonképessé kívánta avanszálni, minősíteni, sőt művészi szintre emelni az emberi lábnek ily

mozdulatok megtételére kívánczó hajlamát, megnyilatkozását, és egy nagyobb 25-30 cm átmérőjű levegővel telített labdának lábbal történő rúgásával vélte levezetni az embernek még a primitívség állapotában élt őstől örökölt, e sajátos testmozdulatának, kulturált formában való levezetését.

A labdarúgás sportja hamarosan tért hódított szerte e világban, s napjainkban a legkisebb faluközösségek ifjúsága épp oly lelkesedéssel, hódol, űzi e 22 személyt igénylő tornajátékot, akár a sokmilliósvilágvárosoké.

Való tény, hogy az egykori római gladiátorok játékaik, a spanyol bikaviadalok mellett, még nem volt egy oly hatalmas érdeklődést kiváltó sport, oly nagy tömegeket mozgósító, izgalmakat, idegeket felcsigázó látványosság, mint – a két kapus kivételével – e lábakra kapott, lábakra menő labda útja, az egyik, vagy másik fél kapuján át, a hálóba.

Az elsőnek bemutatott labdarúgó mérkőzés Brassóban

E Cenk alatti lapályon körülbástyázott, már alapköveinek lerakásakor városnak tervezett, szorgalmas kézműiparosok munkájából valóban azzá is lett Kronstadt – Brassó – Braşov, az Úrnak 1912-ik esztendejében látott első alkalommal lábbal rugdosott labdajátékot, futball vetélkedőt.

Nevezetesen ez évben, az akkori Magyar Állam Vasutak, mintegy 100 szakmunkást foglalkoztatott javító műhelye össz-személyzetének „Önművelődési önszegélyző egyesülete”, mely kívül állt a Brassóban akkor már hatékony munkát kifejtett nemzetközi munkásmozgalmon, és mint olyan, nemzeti alapon munkálkodott, az év Pünkösöd napjain, „zászlóavató”, szentelő ünnepséget rendezett főnökének, feletteseinek, magas védnöksége alatt.

Az ünnepély műsorának egyik kiemelkedő számát a második – ugyancsak munkaszüneti – napon lebonyolításra, bemutatásra kerülő „Labdarúgó mérkőzés” képezte. Nevezetesen az ünnepélyen részt vett piski és kolozsvári, ugyancsak vasúti javító műhelyek egyesületei, már ezidőkből labdarúgó csapatokat szervezve hódoltak a sport ez új ágának, melyet Brassó addig mindössze hírből ismert.

A bemutató mérkőzés a jelenlegi központi parkban, akkor füves játszótéren folyt le, s azzal egyszer és mindenkorra bevonult város egyéb sportjai mellett, annak történelmi lapjaira is.

Brassó elsőnek megalakult futball csapata

A bemutatott, lezajlott mérkőzés hipnotikus erővel hatott. Az addigi előszeretettel kultivált kézi füles zsáklabda és az úgynevezett kifutó játékokat, mintegy varázsszóra kiütötte a labdarúgás. Napok-hetek elmúltával, gyermekek-ifjak egyaránt már úgy a játszótereken, mint úton-útfélen labdákat rugdostak a bel-és külvárosok zugaiban.

Míg aztán egy szép napon, a már említett helyen, előírással dresszben, vörös-fehér és zöld-fehér színekben-, futball cipőkben egy műkedvelő trénerrel az élen, felsorakozott ugyanazon egyesület két büszke csapata. Ez az úttörő együttes: B. Ö. F. C. néven mutatkozott be, és szórakoztatta mérkőzéseivel, minden belépő, díj nélkül, a már nem csupán bámészkodó, de esetenként izgalomba is belehajszolt nézők seregét.

Ki volt a B. Ö. F. C.? Brassóban is csak az ipari dolgozók harcosabb elszántságú elemei értették meg a nemzetközi összefogás szükségességét, a mindennapi kenyér megszerzéséért folyó küzdelem eredményes lebonyolítás érdekében.

A munkáltatók, vállalkozók, saját érdekeik szemmel tartásával, hogy munkásaikat, alkalmazottaikat távol tartsák ama követelőző forradalmi jelszavakat hirdető, örökké elégedetlen, hazafiatlan „cucilistáktól” az elszigetelés érdekében, a maguk jóindulatú támogatásának biztosításával, valamint az Egyházak áldásainak kíséretével, úgynevezett „Önképző-Kör”-i társulások életre-hívását szorgalmazták. E kimondott nemzeti alapon és célok érdekében működött egyesületek, a város mindhárom nemzetiségű polgárainak körében, igyekeztek kinőni, fenntartani magukat, és vezető nagyjaik politikai célkitűzéseit is szolgálni egyben.

A város magyarságának képviselőjében: **„Brassói iparos és kereskedő ifjak önképző köre”** néven működött az első 1914-ben kitört világháború idejéig, e hazafias jelszavakat hirdetett egyesület annak keretében alakult meg, négy kezdőbetűre rövidítve B. Ö. F. C. = Brassói Önképző Futball Club-ja néven, e városban az első labdarúgó együttes.

Az új csapat ellenfél hiányában, két garnitúrával állt ki a dicsőség mezejére, s igyekezett a maga módján főleg egyéni bravurkodásával elkápráztatni az egyébként ingyen és bérmentve felsorakozott nézőközönséget. A mérkőzés hőse közé számított az a játékos, aki oly hatalmasat rúgott az ártatlan labdába, hogy az egyik kaputól a másikig szár-

nyalva bámulatba ejtette az érdeklődők seregét. Az ily esetekben felhangzott „Bravó, bravó!” kiáltások melletti élénken kommentálták e hősi tettet, és a futball kitűnőségek sorába emelték a rúgás elkövetőjét. Aki meg éppenséggel gólt lőtt – a kapun ismeretlen volt a háló, - küzdőtársaik azon nyomban vállaikra emelve diadalordításba kitörve mutogatták be jobbra-balra, mint valami csodabogarat.

Az új labdarugó játék hamarabb, mintsem bárki gondolta volna, a legnépszerűbb sportágak egyikekeként foglalta el helyét a sportrajongók egyre népesedőbb táborában és gondolatvilágában. Az egyes, már nagyra nőtt fővárosi futball kiváltságok nevei, a nagy feltalálók, államférfiak, hadvezérek, tudósok szintjére emelkedtek.

Brassó város futball életének újabb lökést adott a B. Ö. F. C. Mellett felsorakozott középiskolák felső osztályaiból összeállított labdarugó csapatok megjelenése a porondon, a küzdőtéren.

Egymást követve vonult fel különböző dresszben csatára készen Római katolikus, Şaguna, Honterus főgymnáziumok, a Főreál, valamint a Faipari szakiskola legjobbainak talpra állt 11-ek garnitúrái.

Ezek a különböző iskolákat képviselt csapatok is sajátos dresszekben álltak ki, az ezúttal már a dicsőség pálmájának elnyerésére irányult küzdelemben. Nevezetesen, a Római katolikus főgymnázium reprezentánsai kék, a Honterus csapat piros-kék, a Şaguna sárga-kék, a Főreál piros-zöld, míg a Faipari szakiskola fehér-kék trikókban tündöklve élték ki rúgási ösztöneiket.

A most már minden vasárnap délutánjain sorra került mérkőzések, melyek bizonyos értelemben a három nemzet ifjainak sportvetélkedését is demonstrálták, komoly bírók vezetése mellett, mindenkor izgalomtól fűtött légkörben zajlottak le, és tekintélyes számú, korú érdeklődőket csalt ki a kötéllel körülkerített sportpályára.

A két éven át tartott, valóban élvezetet nyújtott sport-játékoknak, az 1914-ben kitört első számú emberirtó világháború vetett véget.

1918-1919

Új remények, régi csalódások

Az öt éven át tartott, ember-életre ment véres tusák, a parancsszóra embertársat célba vett lövészeti gyakorlatok, majd a forró, tüzes nyári napokon és harminc fokos téli fagyos időkben véghez vitt távgyalogló és futóversenyek után, végre befejeződtek az egyházak áldásaitól is

kísért véres első számú mintegy 30 millió bekényszerített aktív résztvevővel lebonyolított hősi Olimpiai tornajátékok: „*Ad maiorem Dei gloriam*”, aki szabad akarattal ruházta fel legkedvesebb földi teremtményét, az Ember-nek nevezett kétlábú lényt.

Az 1919-ben mégis csak bekövetkezett úgynevezett „Béke” és annak megfelelően az új hatások megszabása Brassót is leválasztotta az addigi Habsburg dinasztia szétesett Monarchiájától, és a Román Királyság jármát akasztották a nyakába.

Az 1918-as őszirozsás forradalmak, melyek véget vetettek az embertelen mézárlásnak, új reményeket öntöttek a csüggedés végső határán vegetált emberiségbe. A még életben maradt, a különböző harcterekekről úgy-ahogy épségben hazakerült brassói szocialisták is előszedték, kibontották vörös csata zászlóikat, és sorakozót fújtak, ezúttal kenyér harcaik megvívása érdekében.

A Brassót is közvetlenül érintett forradalom, mint minden hasonló esetekben a történelmek végtelen láncolatának útjain hatalmas tömegeket hajtottak a nemzetközi szak- és pártszervezetekre. A tömeglélektan kutatóinak törvényszerű megállapításai szerint, e jelenség természetes kísérője valamennyi forradalmi úton végbemenő változásnak. A nagytömegekben ily esetekben nem az értelem, hanem az érzelem lesz úrrá. nem valamelyes tudományos alapra épített világnézeti meggyőződése, olykor nemzeti hovatartozandósága melletti kiválása vezérli, hanem a pénz utáni sóvárgás, szimat, egy kecsegtető jólét varázsa alatt cselekszik. Felfogása az őt környező világot illetően, apály és dagályszerűen változik, óráról-órára. A nagytömeg egy szélsőséges jobboldali eszmével fekszik le, és egy ugyancsak szélső baloldallal kel fel és megfordítva: „*Tempora mutantur et nos mutamur in illis*”.

Az 1918. októberi véretlen forradalom kellemesen hatott tüzétől kissé felhevülve, Brassóban is egymás hegyén-hátán törtetve igyekezett valamennyi munkás, tisztviselő, kereskedelmi, városi és állami alkalmazott, pedagógus, szabadfoglalkozású stb. betolakodni a nemzetközi osztályharcos szocialista szervezetekbe. 3-4 ezres taglétszámukat tekintve az akkori Brassó 36 000 lelket számlált összlakosságát, rekordot jelentett. Ez a szám már mintegy a felére csökkent az év decemberében bekövetkezett Román Királyi hadsereg bevonulását követett hónapokban. Majd hanyatt-homlok menekült a konjunktúra tömeg, az

első komoly erőpróbára: az 1920-as általános sztrájknak, nem éppen sikeresnek mondhatott lezajlásakor.

Azok azonban akiket komoly meggyőződésük vezérelt e nagy harcban való vállalásnak megosztásában, a helyükön maradtak. Nem adták fel, az eszmékhez kötött hitüket. Tovább dolgoztak, küzdöttek, mert a harc volt az elemük. A mindenkori emberiség felemeléséért folyó örökös harc, mely végtelen akár a világmindenség. Egyidős Kain és Ábel megjelenésével, jelen van minden életmegnyilvánulásunkban, és csak teljes pusztulásunk esetében ér véget.

Nincs, nem lehet, nem következhet be tehát soha, a költő által megénekelt „*Ez a harc lesz a végső*”, mert bárhogy is fogunk össze, kiütözik cselekedeteinkből olykor akaratlanul is, avagy tudat alatt az emberi gyarlóságot jellemző „Én”, mely tagadása a közösség akaratának.

Testedzés, mint a munkás öntudat fejlesztésének ugyancsak egyik fontos eszköze, a szocializmus felé vezető úton

Földtekénken széltében-hosszában életre kelt és mindjobban megizmosodott, megerősödött nemzetközi osztályharcos munkásmozgalmak a sűrű egymásutánban kirobbant csatározásai közepette is, fölötté fontosnak tartotta az ifjúság nevelést is. E munkát, a narcista szellemű tudományok bevezetését, annak beplántálását a még megfertőzetlen fiatal koponyákba, majd fokozását, ébrentartását, megőrzését, minden veszély esetén-közepette, a testnevelésen át is szorgalmazni, annak programjába nyíltan esetleg óvatosság szemmel tartásával burkoltan beiktatni, fölötté fontos tényezővé vált valamennyi ország harcospályájában.

Így került már a kezdeti években, évtizedekben sor arra, hogy ahol csak annak megvalósítására lehetőség adódott, a sport-testedző csoportok, szakosztályok megalakuljanak.

Míg Európa egyes, főleg nyugati országainak szervezett munkássága már az első, 1914-es világháborút megelőző időkben jól kiépített, maga mellett mindenkor felsorakoztatott munkás testedző intézményeivel is megerősödve hirdette és hirdeti hatalmi törekvéseit, addig a közép és különösen a dél-keleti országokban sokkal később, az öreg kontinens feje fölött elvonult 1918-1919-es forradalmi hullámverések dobták, többek között Romániában is, felszínre a munkás sport-

testedzés életre hívásának gondolatát, annak szükségszerű voltát, beépítését a munkásmozgalomba.

Hat évtizednek kellett eltelnie míg az egykori „Céh legény”-ből szabbaddá vált proletár–dolgozó saját, valamint sorstársaival való közös összefogásban, nehéz küzdelmek árán tető alá hozott szabad szak és politikai pártszervezete mellett hasonló célkitűzések érdekében megalkototta e városban is a maga külön, a polgári ideológia befolyásától elhatárolt testnevelési szervét, intézményét.

És a „*Mens sana in corpore sano*” örökéletű igazmondás mellett maga is kiadta külön jelszavát: *Valamennyi harci szervezeteinkkel való közös összefogásban, saját erőnkől, fel előre, a magasba, nagyvilágunk dolgozó hadának vörös lobogója alatt, megedzett testünk, acélkemény akaratával, egy szebb jövő felé!*

Az első lépés Brassó munkássportjának útján

Tavaszi volt, 1920-at írt a Kalendárium. Friss rügyeket bontottak a téli álmaikból ébredező fák, s az újonnan beköszöntött évszakra mosolyogva küldte le életadó fénysugarait, melegségét a mindjobban közelebb húzódó nap. A természet rövid pár hét alatt halvány zöld köntösben cifrázkodott mindenfelé, s újabb tettekre biztatta a maga táplálta halandókat. Olyas valamire is, mely mindennapi kenyérkereső munkája befejeztével izmainak felfrissítését szolgálja. Olyan mozgásokra, melyekkel létének és társadalom fenntartó tevékenységének érdekében kifejtett egyoldalú munkája közben kifáradt ízületeit frissíti, ernyedte, elfásult testét újabb erőfejtésre serkenti. Az addigiaktól eltérő, változatos, saját akaratából kifejtő mozgásokra, melyek jótékonyan befolyásolják szervezeteinek működését, és amelyeket már a torna-sport szóval jelölünk meg. Valóban, valamennyi a kötelező munkán kívül eső, elvégzett mozgás, sport.

Ezek között foglal helyet többek között a régi római görög államhatalmakban sport gyanánt űzött, a nézők seregéből is fölötte izgalmas hatást kiváltott birkózás. A birkózásnak az a neve, melyet az időkben az úgynevezett „Arénákban”, míg későbbi, már modernebb világunkban, a „Cirkuszok” porondjain bonyolítottak le e sportág kultiválása mellett maguk elkötelezett, azt élethivatásul választott díjbirkózó mesterek űznek, valójában már nem testedzést, hanem műsorszám, attrakció, előadói kenyérkeresetet.

Az újabb korban azonban az a birkózás melyet kötött, szigorú szabályok alkalmazásával, azok ellenőrzésével, testsúlyok szerinti kategóriákba való beosztás alapján, pusztán testedzés és nemes versengés céljából gyakorolnak a különböző egyesületekbe tömörült tagok, mint nemzetközileg elismert tornajáték, birkózó sportág vonult be, sorakozik fel a többiek mellett.

Az atlétikai viadaloknak ezt az ágát, mint amatőr tornajátékot, valóban sportot, Brassó városában elsőnek a nemzetközi munkásmozgalm keretében életre hívott **Sportul Muncitoresc Braşov – Brassói Munkás Testedző Egyesület – Arbeiter Sport Verein Kronstadt** vezette be, kultiválta sikerekkel koronázva, sajnos mindössze rövid pár éven át.

Szőcs Lajos
Famunkás, könnyűsúlyú birkózó
Született: Brassóban

Brassó munkássága Testedző Egyesülete megalakulásáról, birkózó osztályának beindított működéséről, az 1920-as években már széles körben ismert, a Brassó Barcasági Szocialista Párt kiadásában akkor „Előre” néven megjelent napilap hozott részletes beszámolót. Majd az azt követett években valamennyi szorgalmasan megrendezett házi, valamint több vidéki sportvárosban részt vett birkózó versenyzőiről, a közben betiltott Előre helyébe lépett „Világosság” adott helyzetképeket.

E brassói munkássajtókban megjelent érdekes alkalmi tudósítások hiányában kivételes szerencsének mondható, az akkori lelkes gárdának napjainkban, 1975-ben, még egyetlen Brassóban élő volt alapító és aktív tagjának, a Famunkások szakszervezetének, valamint a Szocialista kommunista eszmék bátor harcosának, Szócs Lajosnak hiteles beszámolóját bizonyító, e városban úttörőként felvonult atlétákról felvett, megőrizett csoportképe.

A most már nyugdíjas egykori atléta szemében, több mint fél évszázad eltelte utáni sporttevékenységére visszaemlékezve, ma is fellobban egész énjében a lelkesedés tüze, amikor készségesen beszél a régmúlt arcos időkről. Az áldozathozatalokról, a hősi kiállásokat megkövetelt és teljesített tevékenységekről, a munkásmozgalom valamennyi területén elvégzett munkásságáról. Sport szeretete nem csak a birkózásban merült fel, hanem az 1922-es években, ugyancsak a M. T. T keretében megalakul, - amiről itt majd beszámolunk – Természetbarátok Turista Egyesületében is hódolt a testedzés kultúrájának.

Mindent egybevetve, úgy az akkori ifjú, mint a későbbi idők férfi korában átlépett Szócs Lajos meggyőződéssel állt ki az eszme barikádra.

A még mindig mozgékony öreg atléta fiú a B. M. T. E. birkózó osztályának megalakulásával, tevékenységével kapcsolatosan a következőkben számol be:

Minden közösségi társulás beszerzéséhez, munkájának beindításához a lelkesedés és ügybuzgalom mellett, megfelelő vezető és szakértő gárdára van szükség. Birkózó osztályunk e tények szemmel tartásával bontott zászlót, gazdagította e sportággal Brassó városának addigi a testnevelés terén kifejtett, érdemekben elismerten kiváló munkásságát.

Az adott esetben a városnak egyebekben gazdag, sokoldalú sportéletében mégis hiányt jelentett a birkózás bevezetése, gyakorlása, nemes versenyekben kifejezésre juttató klasszikus szépsége, érdekessége, melyet e város sportrajongó tábora itt csak cirkuszokban lebonyolított díjbirkózók bemutatásában látott.

Valahogyan azonban úgy adódik, hogy ide-oda hánytatott életünkbe a sors láthatatlan keze nyúl be és hoz helyre is valamicskét abból, amit elrontott. Így az 1914-es világháborút követett bizonytalanságok hullámverése hazasodorta a brassói Antal fiú-testvéreket, akik mint megannyi nyomdai szakmunkások a háborút megelőző években Budapes-

ten gyakorolták szakmai továbbfejlesztésük mellett a birkózás sportját is. S tegyük hozzá, e téren is mesteri diplomák elnyerésével.

Nos, e derék Antal Alajos, Antal Béla, Antal András, úgy is mint kezdeményezők, úgy is mint gyakorlati birkózó mesterek indították el, vezették be e sportot, mint testedző tevékenységet elsőnek Brassóban, a munkásszervezetek képviselőjében, vörös-fekete színekben pompázó dresszben.

A történelmi hűség kedvéért ide iktatni kívánjuk, hogy nevezett Antal testvérek egy maguk közötti megállapodással egy technikailag közepesen felszerelt nyomdát vettek bérbe, ahol az 1919-ben a Brassó-Barcasági Szocialista, majd Szocialista-Kommunista Párt kiadásában megjelent napilapok kerültek a sajtóból ki.

A birkózó szakosztály megalakulását hirdetett közlemény és felhívás nyomán, rövidesen mintegy 40–50 ifjú jelentkezett e sportban való részvételre, a vezetőség határozata értelmében előzetes orvosi vizsgálat alapján. Hét három estéjén megjelent jelöltek megfelelő elméleti oktatás kíséretében, Antal Alajos, már több bajnokságot nyert mesterbirkózó edzette, vezette be a gyakorlati munkába.

Mint ahogyan valamennyi fizikai erőt igénylő tevékenységben a lelkesedés és ügybuzgóság mellett a rendszeres gyakorlat legfőbb biztosítéka, záloga a kitűzött cél felé vezető úton elérhető eredményeknek, nem kevésbé élet-funkciók mellett, a szüntelen tornászást, az izmok állandó karbantartását, fokozódó munkabírását feltételezi.

E mindenben szem előtt tartott komolyan vett kitartó munka és sport szabály hamarosan megteremette a gyümölcsét. A szakosztály derék válogatottjai, az 1921–22-es években részt vettek a: Szatmárom, ezt követően Brassóban, majd a Nagyváradon megrendezett országos birkózó versenyeken, ahol: Antal Alajos, Antal Béla, Szócs Lajos, Lakatos Albert második, illetve harmadik helyezést ért el.

Az aránylag rövid idő alatt összekovácsolt szakosztály elért eredménye várakozáson felülinek számított, mérlegelve azt a tényt, hogy Arad, Nagyvárad, Temesvár különösen a birkózás sport-területén, egy-két évtizedes, hagyományos múlttal rendelkezett.

Az országos versenyeken részt vett gárda. Edző Antal Alajos (©).

Balról jobbra: *Lakatos Albert, Dávid Miklós, Rosenberg Jenő, Antal Béla, Szőcs Lajos, Antal Alajos, Kiss Imre.*

Brassó város szervezett munkásságát mindvégig büszkeség töltötte el, hogy a piros-fekete színekben kiállt fiai becsülettel állták meg helyüket a küzdelemnek ezen a porondján is.

A birkózó szakosztály további fejlődésében fölfelé ívelt pályafutásában mindössze rövid négyévi aktivitása után, sajnálatos törés állt be. Az 1924-25-ös években bekövetkezett szakszervezeti és pártviszályok oly tragikus módon érintették, befolyásolták további működésében, hogy annak beszüntetésére kényszerült. A kétféle szakadt munkás-mozgalomban pedig nem bírt többé magára találni.

A labdarúgás = a football = futball, mindenk fölött

A birkózó szakosztály megszületése, munkába állása, gyors iramú fejlődése, a tettek mezején elért kecsegtető eredményei mellett ugyancsak a testedzésben cselekvőleg részt venni akaró munkás ifjak egy másik tekintélyes hányada, a labdarúgás mellett tett hitet.

Az első világháborút követett békeéveknek már kezdeti idejében világszerte gyors iramban ütötték fel fejüket az összeállt 11-ek, hogy valakinek a képviselőjében és valamilyen reprezentáló dress-ben, maguk

is hódoljanak e mindenkor nagy nézőközönséget vonzó, ugyancsak izgalmat kiváltó játéknak.

E látz mihamar Brassót is elérte, s levezetésére, illetve tartósítására egymást követve léptek a küzdelmek színhelyére: a román társadalom képviselőjében a **Colțea**, a magyar polgári társadaloméba a **Brașovia**, a szászszágot az **Olimpia**, az izraelitákat az **Yvria**, a vasúti alkalmazottakat a **C. F. R.** reprezentálta. Ugyanekkor a felsoroltak mellett a futball mezejére lépett a nemzetközi munkás-szervezetek kebelében megalakult **Sportul Muncitoresc Brașov – Brassói Munkás Testedző Egyesület – Arbeiter Sport Verein Kronstadt** is.

Mint valamennyi, az egyetemes nemzetközi munkás-mozgalmi közösségek keretében életre kívánkozó, szórakozó-szórakoztató, de egyben ideológiánévelést is adó kultúr és testnévelési tevékenységek támogatása, felkarolása, annak életerőssé tétele, a már megalapozott, harcedzett, harcot hirdető Párt és Szakszervezetek elsőrendű kötelessége.

Ennek elvitázhatatlan propaganda szempontból is fölötté fontos tényezőnek tudatában hívta össze 1921 tavaszán e két vezető szerv, az akkori Kolostor utcai – str. 7 Noiembrie – 9. szám alatt lévő Munkásotthon helyiségébe, a „**Brassói Munkás Testedző Egyesület**” röviden B. M. T. E, „Sportul Muncitoresc Brașov”, rövidítve: S. M. B. Keretében útnak indítandó második munkás sport szakosztálynak, a labdarugó csapatnak alakuló közgyűlését.

Brassó szervezett munkássága ezzel két testedző alakulatot igyekezett felsorakoztatni ez idáig, hogy ifjúsága a jövőben e küzdőtéren is felvonulva nemes versenyekben mérje össze erejét, sport tudását, ugyancsak e célból felkészült ellenfelével, a testvéresség, a megértés jegyében, a kölcsönös baráti légkör kialakításának szemmel tartásával.

Mint előrelátó volt, óriási érdeklődés mellett, nagy lelkesedéstől kísérve folyt le az alakuló közgyűlés, mely többek között az alábbi pontot is beiktatta alapszabályába:

„Az aktív, tényleges labdarugó játékot űzők mellett, korlátlan számban vehető fel, az egyesület erkölcsi és anyagi támogatása érdekében jelentkező, illetve ajánlott, a munkás testedzés célkitűzéseivel magukat azonosító pártoló tagok.”

Továbbá: *„A jogegyenlőség, a munkásdemokrácia elve alapján, az évente megtartó közgyűléseken, szavazattöbbség alapján, a pártoló ta-*

gok soraiból is beválaszthatók bármely tisztségre, azok betöltésére alkalmas, elhivatott egyének.”

Köztudomású ugyanis, hogy valamennyi közösségi alapon értesülő, működő egyesület alapját, e világunkban, az anyagiak képezik. A pénz létezését, körforgását, szükséges voltát, csak az állatvilág nem ismeri, az ember annak bevezetése óta ura és rabja is egyben.

Így hát érthető módon közösségben levezető testedzéshez, sporthoz is, anyagiak szükségesek. Ezért vezette minden egyesület, az úgynevezett tagsági járulékos rendszerét be.

E befizetett járulékot, alkalmi sport rendezvények jövedelmeiből tervezte a labdarugó csapat is biztosítani működésével járó kiadásait. Mindezek mellett, gyakorlati működésének ideje alatt, e befolyt összegek nem bizonyultak soha elégségesnek, az egyes esetekben felmerült többlet kiadások fedezésére. Ezen elég gyakran jelentkezett hiányokat az 1924-es évekig a Munkás Műkedvelő Gárda, majd az 1925-ös évtől 1940-ig, a B. M. T. E működésének beszüntetéséig a Stáruința – Törekvés Brassói Munkás Dalárda színjátszó csoportjának híressé vált, mindenkor ezres tömegeket vonzott művészi előadásai biztosították.

A B. M. T. E labdarugó együttese, működésének két évtizede alatt mindvégig, semmi néven nevezendő, valamely vállalati, városi illetve állami támogatásban nem részesült. Az akkori öntudatos munkásosztály akaratából kelt életre, és azok testvéri gondoskodásából fejlődött, izmosodott, nőtt nagyra, az 1940-es években ugyancsak bekövetkezett erőszakos haláláig. Mint mindvégig a dolgozókat képviselt sportág, kimondottan amatőr alapon, játékszeretettől, testedzés szemmel tartásával mozgott, szaladt, rúgta a labdát. A sztárrendszer ismeretlen fogalom előtte. A közepes képességű játékos épp oly megbecsült volt, mint a kivételesen nagyobb technikával dolgozott sporttársa. A csapat színvonalas összjátékos volt minden alkalommal és időben az értékmérő, nem pedig egy-egy futball primadonna kirívó tapsot váró kirohanása, olykor szerencsés góllövése.

A piros-fekete dresszben játszott munkáscsapat, a játékosok sportszerű magatartása, fegyelmezettsége folytán, Brassó és sport kerülete városai nézőközönsége körében, a legteljesebb rokonszenvennek örvendett.

Vezetősége sorában hősi dicsőségteljesnek mondható két évtizede alatt egymást felváltva a következő mindmegannyi derék, dolgozó foglalt örömtele munka-készséggel helyet.

Bartha Károly, Ungár Fülöp, Arineanu Constantin, Bagoly András, Milosovits Viktor, Steiner Jenő, Szász József, Hess Walter, Hamar Andor, Lebovits László, Foet Martin, Băcilă Niculae, Szász Dénes, Horváth P. Aladár, Gál Ágoston, Eble Ferenc és még számosan más elfeledtek.

E minden dicséretet kiérdemlő derék vezető, irányító gárda, a maga idejében mindenkor készségesen nyújtotta ki segítő karját-kezeit, a munkás sport ügyének diadalra juttatása, ideológianevelésük öntudatra ébresztésük, harcos magatartásuk állandósítása érdekében.

A brassói munkás sport mozgalom életében egyetlen egy esetben sem fordult elő, hogy egy maga nevelt, vagy más városból Brassóban letelepedett, a munkások színeiben leigazolt játékos, valaha is örökre a piros-fekete színek mellett meg ne állapodott volna.

Mint a munkások testnevelésének ügye felkarolása mellett magát ugyancsak örökidőre elkötelezett egyik derék vezetőjét, külön ki kell emelnünk: Pongrácz Ferenc portréját.

A komoly, de mindig mosolyra hajló ajkú „Feri bácsi”, aki egyébként Brassó általános gazdasági és politikai mozgalmában is jelentős szerepet töltött be, mint a B. M. T. E. Elnöke életútjának irányítója, mindvégig ott állt az 1940-ben megtorpedózott munkás sportintézmény hajójának parancsnoki hídján.

1922 – – 1940

Pongrácz Ferenc elnök

Brassó városának futball-sportot űzőt életében, mint elismerten egyedülálló jelenség, hűen tükrözte a munkásifjúság ragaszkodását testnevelési intézményekhez az a tény, hogy megalakulása óta mindvégig, kettő teljes első és három ifjúsági csapata edzett állandóan. És amint azt már leszögeztük, a labdarúgást, mint ugyancsak állandó testmozgást kifejező játékot, maguk között is a legnagyobb odaadással, lelkesedéssel, sport szeretettel gyakorolták.

*

Mint hogyan e világunkban is minden örökös változáson megy át, az egymást követett évek során a B. M. T. E. Labdarugói is állandóan cserélődtek le, váltották fel egymást. Az idősebbeket fiatalabb, technikai-
lag kiforrottabb erők kényszerítették visszavonulásra, ami minden fejlődés természetes folyamata. A csapat fokozatosan tört előre, s noha kerületi bajnoki címet nem is sikerült elérnie, az elsőik közé küzdötte föl magát, s mint az élen álló csapatok egyik legrokonszenvesebb együttese élt, forgott a neve a sportszurkolók köztudatában.

*

Rügyfakasztó május volt, az Úrnak 1921-ik esztendejét jelezte a Kalendarium, amikor a város munkásságának vörös-fekete színű dresszbe beöltözött labdarúgó csapata is kiállt a jelenlegi központi, a Fellegvár lába alatt elterülő Park, akkor csak befüvesített, kerítést is nélkülyözött Football pályának kinevezett terepére, összemérni játéktudását a vele szemben felsorakozott Brassó és kerületének csapataival.

Bemutatjuk a már történelmi emlékű fényképfelvételen megörökített, a nagy sportszenzációra akkor is éhes közönség előtt bemutatkozó „Tizenegy” fiút a csapat intézőjét és szertárosát.

A következőkben még mindössze egy pár felvételt mellékelünk, a megszámlálhatatlan sok közül. Sajnos, az azóta leperegett évtizedek idejének rostáján, sok minden áthullott. Emberek, életek, értékek, stb. No meg az emlékezésre ráfeküdt köd is sok mindent eltakar. Olyat, ami akkor még a napfényben sütkérezett élő valóság volt. Ifjúság, átélt szépségek, harcok napok, győzelmi indulókat harsonázó kürtök egekbe szálló zengése. Minden, ami a fiatalság szívében felgyülemlik és kitörésre készül.

Szélső baloldalon: Szász Dénes, szertáros,
szélső jobboldalon: Steiner Jenő, intéző.

A csapat tagjai:

1. Renár József, 2. Bauer Georg, 3. Petres Károly, 4. Szász József, 5. Salló Mihály,
6. Simon József, 7. Albu Albert, 8. Hegedűs Béla, 9. Antal Rezső, 10. Makkai
Waldemar, 11. Rotter József.

Már egy, az 1922-es évben készült csoportkép, Sepsiszentgyörgye „Concordia” nevű csapatától vívott mérkőzésről, 4 : 0 – 2 : 0 eredménnyel.

A sötét színű dresszek valamennyi felvételén a B. M. T. E. csapata.

A brassói C. F. R., csapatával lefolyt eredményes küzdelem.

Mondhatnók szerencsével párosult teljesítménynek is tudható be, híres nagy múltú, Aradi Munkás Testedző Egyesület csapatával szemben elért eredmény.

A munkás szolidaritás jegyében

A B. M. T. E labdarúgó szakosztályában felsorakozott ifjak seregéből három kiforrott reprezentatív és ugyancsak három ifjúsági együttes edzett, gyakorlott nap-nap mellett egymás között, részben valójában már csak játékosság, testedzés céljából is. E hat csapat tagjainak valamennyi lelkes játékosát csak sarkalta az a gondolat is, hogy komoly ki-

tartó játék tudása kiérdemlésével bekerüljön a bajnoki mérkőzések lebonyolításában résztvevő legelső csapatba.

A Munkás Műkedvelő Gárda előadása a B. M. T. E. sportfelszerelésének kiegészítése javára.

E hat, egyazon egyesület csapataiban trainingozott – trenírozott – szenvedélyes futball játékos felszerelésének beszerzése, nem kis gondot okozott, a labdarúgást valójában nem űzött, de annak irányítására készséggel vállalkozott vezetőségek.

De mert a magukat színpadi játékokban gyakorolt, és ama világot is jelentő deszkákon, már jó ideje bajnoki fényben ágált dolgozók, mindenben együtt éreztek, szurkoltak sporttestvéreik füves-homokos pályáin ide-oda szaladó vörös-fekete színekben ugyancsak ágáló sportjátékos tevékenységével ily átmeneti bajnok leküzdésére, készséggel nyújtották ki segítő kezeik feljűk.

A munkás szolidaritás, az együvé tartozás magasztos eszméjének gyakorlati alkalmazása a sport és kultúrmunka területén is meghozta minden időkben a várt eredményt. Meg, ezúttal is.

Az 1924–1925-ös években a fokozatos visszaesést mutatott, a hatóságok részéről is mindjobban üldözések alá vett nemzetközi osztály-

harcos munkásmozgalom további legyengülését betetőzte, az ezen években tetőfokára hágott áldatlan testvérharc is. A II. illetve a III., az úgynevezett: Moszkvai forradalmi irányzatot követő taktikai állásfoglalás kérdésében egyenlőtlenséget szült differenciákat nem lehetett közös nevezőre hozni. A beállt törés, kevés kivétellel, Európa majdnem valamennyi országainak addigi egységes munkásmozgalmát kikezdte, sajnos az amúgy is meglehetősen gyenge lábon állt Romániát is.

Brassóban a kultúrmozgalom területén is szakadás állt be olyan értelemben, hogy a kivált többsége „Törekvés – Stăruința – Sterben” néven, mint független Munkás Dalárda kívánta továbbra is dolgozók művészeti és nevelési ügyet szolgálni.

Mint olyanban, az egyedüli munkás sportéletben nem merült fel semmilyen szakadásra vezető ellentét, s minden megrázkódtatás nélkül folytathatta addigi munkáját. Hogy, azonban minden körülmények között biztonságba érezze magát, kiköltözött az addigi Kolostor utcai – jelenleg str. 7 Noiembrie – Munkás Otthonból és a Redoute „Vadász” termébe tette át székhelyét.

INVITARE **MEGHIVÓ.**

Redoute Kéz- és néptáncekból **1924**

BMTE

În ziua de 6. Ianuarie (Duminică) a. c. clubul nostru va aranja în localul „Redoute” cu concursul dat de

**„RENUMIȚII DILETANȚI
MUNCITORI O”**

SERATĂ DILETANTĂ **MŪSOROS ESTÉLYT**

urmată de dans a cărei venit net se va întrebuința pentru dezvoltarea sportului. — Cu această ocazie ne onorăm a vă invita pe Dv. împreună cu întreaga familie

Comitetul aranjator.

Helyárak: Tánclászék 40 Lei, I. r. zártszék 35 Lei, II. r. rendez zártszék 25 Lei, Erkély II. 20 Lei, Állóhely 15 Lei.

Felfűzetések köszönettel fogadottak.

Kezdeté este 8 órákor.

rendez. — Az estély tiszta jövedelme sportfejlesztési célra lesz fordítva, melyre t. címet és becses családját tisztelettel meghívja

A rendezőség.

Bilete de vânzare în fiecare seară dela 6—8 în localul Sindicatelor. — Bufet și muzică de primul rang.

Jegyek előre válthatók minden este 6—8 óráig a „Munkásosztóban”. — Elsőrendű büffé és elsőrangú zenekar.

Tipografia „UNIREA” Braşov.

MŪSOR:

Redoute: Kerekes Kéz

Konferál: BALOGH KÁROLY.

1. Nyitány „M. T. E.” induló
2. Humoros magánjelenet — Cserey József
3. Énekszóló — Szócs Dávid
4. Simmy-Foxrott táncduett Tóth Józsefné
5. Énekszóló — Fülöp Endre
Fülöp Nusika
6. **„Virágfakadás”.**
Vigjáték 1 felvonásban. — Irtá: Muray Károly.

SZEMÉLYEK:

Kovács Péter	— — — —	Cserey József
Márta, neje	— — — —	W.-né Kerekes Lujza
Nelli, unokahuga	— — — —	Hilgersz Iduska
Ódón, unokabéce	— — — —	Faiza Vilmos
Laci	— — — —	Kerekes Mór
Kati	— — — —	Kulcsár Mariska

SZŪNET.

7. A bucsu, éneklí — — Báhner József
8. Román szoló — — — Hilgersz Iduska
9. **Halálos kinok közt.**
Bohózat 1 felvonásban.
Fordította: DEREKI ANTAL.

SZEMÉLYEK:

Soós Péter	— — — —	Fülöp Endre
Soós Gábor, jogász	— — — —	Friedmann Izidor
Lila, huga	— — — —	Salányi Annuska
Gerő Ódón, jogász	— — — —	Báhner József
Dörgő Titusz, színgazgató	— — — —	Szócs Dávid
Pista, inas	— — — —	Antal Rezső

A már említett aktivitását „Stăruința – Törekvés” néven tovább folytatni kívánt, kivált társaság, a volt Redoute földszinti, úgynevezett „Kék teremben” ütött tanyát és a megalakulás ügye foglalkoztatta, kitűnő énekesek és színjátszókból állt együttesét.

A nagy nyilvánosság még nem értesült ugyan a már vajúdas közepette vergődött, újszülött készülő világra jöveteléről, de a B. M. T. E. annál inkább.

Így a még anyakönyvileg be nem jegyzett jövevény nevének mellőzésével juttatták diadalra a már közismert színjátszók a B. M. T. E. javára rendezett Rákosi Jenő: *Magdolna* című 5 felvonásos parasztragédia bemutatóját.

Brassó, 1923. Megjelenik az M. T. E. sportinduló

Örömteljes meglepetésnek számított az 1923-ban megjelent, az egész országban életre hívott, lelkesedéstől fűtött, nemesen törekvő, egészségügyi célkitűzések szolgálatába állított M. T. E. „Munkás Testező Egyesület” valamennyiének ajánlott *Induló* megjelenése.

Az induló frappáns szövege Bencze Miklós, a Brassóban különösen közismert baloldali közíró és költő tollát dicséri, míg fülbemászó muzsikáját Horváth P. Aladár brassói zenetanár szerezte.

Úgy a szerzemény szövegében kifejezetten biztató szavak, mint az azokat zeneileg pontosan fedő melódia, a dolgozók sportolóihoz, jelen esetben kimondottan a labdarúgást kultiválókhöz intező, azokat lelkesítő műalkotás.

Brassó M. T. E. futballcsapata főleg győzelmekkel befejezett mérkőzései alkalmával, ünnepi aktusai, közgyűlései során mindenkor előszeretettel énekelte.

A pompás indulót egyébként Brassó valamennyi zenekara átvette, műsorába illesztette, népszerűsítette.

Napjainkban, több mint félévszázad elmúltával, mindkét szerző az örök béke honában pihen. Alkotásaik, többé-kevésbé, feledésbe mentek. Noha a maguk idejében nem is tartoztak közvetlen a dolgozók akkori harci szervezeteinek kötelékébe, mint a haladás, egy új világrend kialakítása melletti küzdőtér porondján bátran kiállt, a művészetek eszközeivel azokat támogatott segítő társak előtt, maguk mellett az újabb jövő generáció érdemes harcosai is hajtsák meg az emlékezés vörös-fekete lobogóját!

M. T. E.

Induló

Szövegét írta B

zenejét szerző Kováth P. Aladár

Tempo di Marcia

The musical score is written for piano and consists of two systems of staves. The first system includes a treble and bass staff with a key signature of one flat and a 2/4 time signature. The tempo is marked *Tempo di Marcia*. The score begins with a fortissimo (**ff**) dynamic and includes a mezzo-piano (**mp**) marking. The second system features a *Basso marcato* section with a fortissimo (**ff**) dynamic. The score is characterized by rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and various chordal textures. The paper shows signs of age, including some staining and discoloration.

Trio

Mun - kas test ve - re - ink vár ránk a tén -
 Pmun - ka - suk van - nak itt mind jó ba - rái.

Egy le - tünk szi - ne - it ve - ve lét - kesen ke ring a ve - i Mún - den já tá ko -
 zol - tal - mi vagy he - it től - ne nem en - get - jük más - nak at - tó - bur - kú - ló - sá - mi - ma -
 zunk most jól vi - gyáz Sok hárd gált tá má ma -
 a osa - búr - sor a ka - pu - súnk nem hi - báz bá - z a - zán - ság mi - lón a mun - kas - sá - g - pat

Fényképfelvétel a B M T.E. javára, 1925. március hó 1-én rendezett Rákosi Jenő: *Magdolna* című 5 felvonásos parasztragédia szereplőiről.

1. számmal jelzett Kerekes Mór, rendező,
2. szám Máncs Piroska, címszereplő (első sorban, közepen)

A munkások sport intézménye beszerzési céljainak javára a B. M. T. E. futballcsapatának az 1938-ban bekövetkezett feloszlásáig, mindenkor a „Stăruința - Törekvés” Munkás Kultúr Egyesület színjátszó-énekesei adták a legnagyobb készséggel a műsort.

E művészi színvonalas előadások „Tarka műsoros est” címmel legnagyobb siker jegyében a Hosszú utca Nr. 5. számú vendéglő és kerthelyiségében, illetve nagytermében kerültek táncdal egybekötve, a legteljesebb erkölcsi és anyagi eredménnyel lebonyolításra.

1921–1926–1931

Az öt majd tíz éves brassói munkáscsapat

E kezdet és vég nélküli világunkban 5–10 év egy röpke pillanatnak se nagyon számít. Annál sokkal többnek az emberi életben, mert ahogyan Arisztotelész meghatározta: „Minden múltó pillanattal valóra válik a lehetséges egy parányi része.”

Minthogy a B. M. T. E. futball együtteseinek testedző játéka is az emberi élet egyik eléggé fontos tevékenysége, e sportág gyakorlására

magukat elkötelezett dolgozók és derék vezetőik, közös egyetértésben munkálkodva, sok mindent váltottak valóra.

Céltudatos komoly munkáik nyomába újabb sportszeretők sorakoztak föl s egyesületek állandóan bővült keretein belül testedzés mellett az ideológiai edzésre is állandóan sor került. Nyilvánvaló, hogy a munkások sportegyesületeinek életre hívása világnézeti célkitűzéseket is szolgált, mintahogyan a nemzeti-polgári alapon működött hasonló intézmények is a maguk kapitalista urait szolgálva.

Hogy öt év ebben az örök változatosan átmenő világunk ember életében nem egy röpké pillanat csupán, döntő módon bizonyítja az öt év után itt bemutatott csapat, melynek sorában egyetlen egyet sem találunk az 1921-ben mezőnyre lépett fiúkból.

A csapat tagjai balról jobbra: Szedenyesi, Novák, Szávai, Gecse, Bálint, Nagy, Jakóci, Bittermann, Losher, Bölöni és Gál Ágoston intéző.

Az időközben mégiscsak lepergett, fokozott helytállást megkövetelt öt év után 1931-ben, fennállásának 10 éves jubileumát, ünnepélyes keretek között ülte meg az egyesület.

Sajnos a már említett okokból sem e jelentős ünnepi aktusról, sem az 1927–1938-as periódusban lejátszott mérkőzéseken eszközölt fényképes felvételekből nem sikerült eddig egyet sem felkutatni, s mint érdekes dokumentációs anyagot e beszámolóba beiktatni.

A jubiláló Munkás Testedző Egyesület valamennyi tagját érdemes vezetőit a 10 éves díszközgyűlésen elsőnek a Brassói Kerületi Szaktanács nevében; Russu Simion titkár, míg a Stăruința – Törekvés Munkás Dalárda és Kultúr Egyesület megbízásából; Kerekes Mór elnök, főrendező köszöntötték. Mindkét küldött meleg harcostársi üdvözlő szavakban méltatta Brassó munkástársadalma képviselőjében sport terén kifejtett működését, a derék futball együtteseknek, és további erkölcsi – anyagi támogatásaik biztosításával további kitartó munkát kívántak.

A kerület, valamint az Országos Football Szövetség képviselője, a Sportul Muncitoresc Braşov – B. M.T.K. labdarugó csapatát, mint az országban működő sport együttesek között messze kimagasló, fegyelmezett, kitűnő játéktílust képviselő mérkőzésein valóban példamutató sportszerű magatartást tanúsító sportolókat üdvözölte.

Pongrácz Ferenc elnök érthető büszkeséggel jelentette ki, hogy a, mint egy hatvan – az ifjúságiakat is beleértve – játékos, kevés kivétellel, az egyesület maga nevelte fiaiból való sportoló.

Az elnök külön kiemelte az egyesület és egyben Brassó városa legidősebb futball játékosának, a 38 éves Major Károlynak tevékenységét, aki sportszerete mellett, sportszerű életmódjával, mint kapus, még mindig helytáll a maga fontos posztján.

Major Károly
ács munkács, edző.

Szül. 1893-ban Nagyváradon. Ugyanott, már ifjú korában az M.T.E. egyesületben kapcsolódott be a labdarúgás sportjába.

Az 1921-es évben került Brassóba, ahol rövid ideig a Braşovia Sport Klubban működött, majd hamarosan visszatért az itteni anyaegyesületbe, a Brassói Munkás Testedző Egyesület kötelékébe.

Ismert tényként vette tudomásul a város futball rajongó közönsége, hogy a B.M.T.E. kitűnő játékosban bővelkedve érkezett el, fennállásának tízedik évfordulójához.

Bemutatjuk a bevetésre mindenkor készen álló garnitúrát:

- *Kapusok:* Major I. – Blănariu – Szederjesi – Sehrom.
- *Hátvédek:* Bálint – Bölöni I. – Szávai – Bölöni II.
- *Fedezetek:* Major II. – Florea – Milotai – Jakóci – Gecse – Nagy – Niculescu – István – Demény – Tampa – Kántor.
- *Csatárok:* Vajda – Bakó – Kanabé – Lohser – Bittermann – Russu – Pünkösdi – Lahomcsik – Zintaller
- *Universal, bármely poszton helytálló játékosok:* Szederjesi Károly – Szávi Béni – Jákóci Dénes – Gecse Árpád – Bálint István.

Az 1925-ös évek utáni Brassó rohamos ipari fejlődését, az I.A.R. Metrom, majd az Astra üzemek jelezték.

E vállalatok dolgozóikat, szakmunkásaikat négy részben az ország legkülönbözőbb helyiségeiből – városaiból toborozták. És mert valamennyiük állami-katonai rendelésekből biztosították jövedelmeiket, szigorúan vigyáztak, hogy dolgozóikat távol tartsák a szervezkedéstől, nemkülönb a szocialista-kommunista forradalmi eszmék befolyásától. Ezen állandóan felszínen tartott mesterkedésük sikerrel is járt. E három, több ezer munkást foglalkoztatott nagyüzem dolgozói mindenkor kívül álltak a nemzetközi osztályharcos szabad szakszervezetek mozgalmainak küzdelmeinek frontján.

Nem álltak „kollektív szerződés viszonyban” vállalataik igazgatóságaival, vezető fórumaival. Soha nem indítottak, vezettek le semmi néven nevezendő bérharcot, helyzetük megjavítása érdekében, valamilyen mozgalmat. Gyáva megalázkodó kulik módján hajladozva fogadták, vették tudomásul gazdáik mindenkori parancsát.

E vállalatok, hogy robotosaik, főleg pedig az ifjabb nemzedéket távol tartsák valamely veszélyes társadalmi, pláne nemzetközi munkásmozgalomtól, fentről, igazgatóságaik kezdeményezett, szubvencionált, irányított kultúr és sport intézményeket létesítettek. Ezek között első

helyen, futball csapataik megszervezése, beindítása állt. Egy ilyen fent-ről kreált, anyagiakban bővelkedett labdarugó csapatban játszani, nagy előnyt jelentett olyanok számára főleg, akik amellet, hogy értettek is valamit e játékhoz, a lehető könnyebb pénzszerzés eszméjét se tartották éppen megvetendőnek.

A játékosokat verbuválók diszkréten tudomásukra is adták a kiszemelteknek, hogy sport ide, sport oda, de a hajtóerő mindenben a pénz.

A pénz melynek nincs szaga, s mely közvetített úton-módon is bevándorolhat úgy üres, mint feneketlen zsebekbe.

Mindent egybe vetve, ezek vállalatok, üzemek kreálta új típusú labdarugó csapatok legénysége, kint a zöld gyepen teljesített kimagasló játéktudásuknak megfelelően jutottak be, bent az üzemben, annak megfelelően magasabb fizetési osztályokba. E mellett úgy melleleg megemlítve, munkaidejük alatt végzett tréningjeik is effektív munkaidőnek számított.

E nem éppen megvetendő előnyt, úgy egy mindenkik által közérthető szóval úgy lehet definiálni: *Szemi professzionista futballcsapat*. De hát ki nek mi gondja volt arra, hogy egy ilyen jelentéktelen kilengésért tizenegyes megítélését követelje az arra legilletékesebb bírói testülettől?!

Amúgy futólag e helyen is ismételten kihangsúlyozni kívánjuk, hogy e három, I.A.R. Tractor, Astra Steagu Roşu, Metrom, dicső nagyvállalatok dicstelen dolgozói képezték a Hitler-Mussolinit majmoló fasisztalegionárius mozgalom élenjáró vitézkedőit, akik a szász nemzetiségű meggajdult Volksgrupe bajtársaikkal unos-untalan vonultak zöld ingekben, amazok fekete nadrágban-csizmásan, horogkeresztesen, zenekarokkal ad demonstratum, a város főutcáin végig, az örök bajtársi hűség jegyében.

E jeleneteket megörökített fényképfelvételek, a történelmi igazság, hűség, őszinteség kedvéért, megfelelő magyarázó szövegek kíséretében, arcpirulás nélkül kiállíthatók, az újabb generációk okulására.

*

Míg a jelen idők futball rajongói, szurkolói, csak szócsatákban vezetik le az egyes mérkőzésekkel kapcsolatos megjegyzéseiket arra vonatkozóan, hogy kedvelt csapatának hogyan kellett volna kiállnia, játszania veszteségét elkerülendő, vagy nagyobb, megérdemelt eredménye kiverelkedését illetően, addig az 1925–1935-ös évek vérbeli futball

drukkerei „*ad oculus demonstrativ*” szemmel láthatóan bizonyítva igyekeztek bemutatni győzelmekre vezető elgondolásaikat.

Mindent kockáztatva tehát, dresszeket öltve magukra, személyesen álltak ki a labdarúgás becsület mezejére, megmutatni, példát statuálni, hogyan lehet, kell győzelmi pálmát a poklok tűzén keresztül is, ha kell egy nagyra hivatott csapatnak magához ragadni.

A futballrajongók ezzel a tettek mezejére léptek. A vasárnap délelőttökön egymást követve álltak ki a labdarúgás magas iskolájának bemutatására, az egymás között megállapodást kötött alkalmi csapatok. Nevezetesen: a fűszerkereskedelmi alkalmazottak és textilesek, a vasasok-famunkások és így tovább, cipészek-szabók, mészárosok-pékek, magán tisztviselők-állami tisztviselők, kefekötők-szíjgyártók, fináncok-adófizetők, és nem utolsó sorban az egyes dalárdák énekesei is.

Így került lebonyolításra, a mellékelt fényképfelvétel bizonyossága szerint, a Brassói Magyar Dalárda és a Törekvés Munkás Dalárda vetélkedőjére, ahol a dolgozók csapata törekvőbbnek bizonyult.

Az állók csoportja: Brassói Magyar Dalárda,
az ülők és térdelők: Törekvés M. D.

A meccset követett, hosszú órákon át tartott, nótákkal fűszerezett kedélyes borozás, az azon részt vett beavatottak szerint „szédületes” eredménnyel zárult. „Berúgásra” nem került sor, mindössze „kirúgtak” a hámból.

Most pedig vezessük vissza a labdát, a tényleges futball sport üzése mellett magukat lekötelezett B.M.T.E. játékosok terére.

E derék labdarúgók a további években állandó utánpótlással, újabb fiatal erők bevonásával gyönyörködtették játékaikkal a mindenkor hatalmas tömegekben felvonult munkás és nézők seregét.

Az idők azonban változnak. Az 1938-40-es években hatalmat gyakorolt: „Frontul renașterea” politikai bolondéria, valamennyi nemzetközi alapon működött szervezet további fennmaradását köztük a B.M.T.E. élethajóját is, megtorpedózta. Volt nincs!

A turisztika bevonulása Brassó munkásmozgalmába

Valamennyi, a testmozgást gyakorló műveletek között, a turisztika is egyik fölötté fontos neme a sportolásnak, mely mint olyan, az adott testi erő megőrzése mellett annak lehető fokozását segíti élő.

Ennek érdekében, gyalog túrák, hegymászás, napfürdők stb. eszközeivel elszoktatni, elvonnni a dolgozó embert a testre és lélekre, szellemi fejlődésre káros szórakozásoktól, mindenek fölött az alkoholtól. A természet közvetlen szemléltetésével közelebb hozni a földrajzi társadalom-tudományi művészeti, természet-fejlődéstani tudományokhoz. A bolygók, a föld, a világegyetem keletkezésének, kialakulásának nem a vallások babonáin, hanem tudományos vizsgálódások, fejtegetések, elméletek megállapításai alapján rendszerbe foglalt törvények megismeréséhez.

E Brassó nemzetközi munkás-mozgalma keretében egyre nagyobb tért hódított sport jelentőségére felfigyelt, érdeklődést tanúsított dolgozóinak egy ugyancsak lelkes csoportja, a turisztika jelentőségének szemmel tartásával, megfelelő előkészítési munkálatok beindítása után, 1922. március 14-én, egy ugyancsak lelkes és népes közgyűlés határozatából, ez újabb sportszakosztállyal egészítette ki, a birkózók és labdarúgók testedző tevékenységét.

Az óriási érdeklődést kiváltott népies közgyűlés számos felszólalás után, egyhangú lelkesedéssel, kimondta a **Brassói Munkás Testedző Egyesület Turistacsoport** megalakulását.

Az egyes előadók, Bagoly András, Jakab Antal, Jakab József, Büchelbauer Heinrich, a fentebb említett, kihangsúlyozott célkitűzések ismertetése mellett rámutattak a nap-nap mellett irodákban, műhelyekben, munkahelyeken eltöltő munkaidő alatt ott belehelt baktériumokkal, bacilusokkal, miazmákkal telített levegőnek, az egészségesre törő káros hatására, melynek ellensúlyozására, kiküszöbölésére, orvoságként hat, a tiszta, friss ózondús levegő, valamint az izmok tornáztatására, az igénybe nem vevő végtagok, különösen a lábak megfelelő foglalkoztatása.

A biztató indulást követő nagy eredményekkel kecsegtető munkát eleve garantálta a derék kezdeményező acélos akaratereje, a természetjárás szeretete, valamint az egyesületi, közösségi élet vezetéshez való tapasztalata, kiforrottsága mellett, e területen is együtt lenni társaikkal, s a robotot felváltó szabad órákban ugyancsak összeforjni egyazon világnézetet valló vágyban, gondolatban odakint, a szabad természet lágy ölén is.

A vezetők sorában, a város nemzetközi osztályharcos munkás szervezeteinek is jelentős vezetői tisztségeket betöltött ismert csatárok vettek az időnként sorra került évi közgyűlések tagjainak bizalmából részt.

Bagoly András, Jakab Antal, Jakab József, Pászka Ignác, Pászka Ignáczné, Szabó Árpád, Gáll Lajos, Incze László, Büchelbauer Heinerich, Steiner Jenő, Bartalis József, Mühlorth Michael, Szócs Lajos.

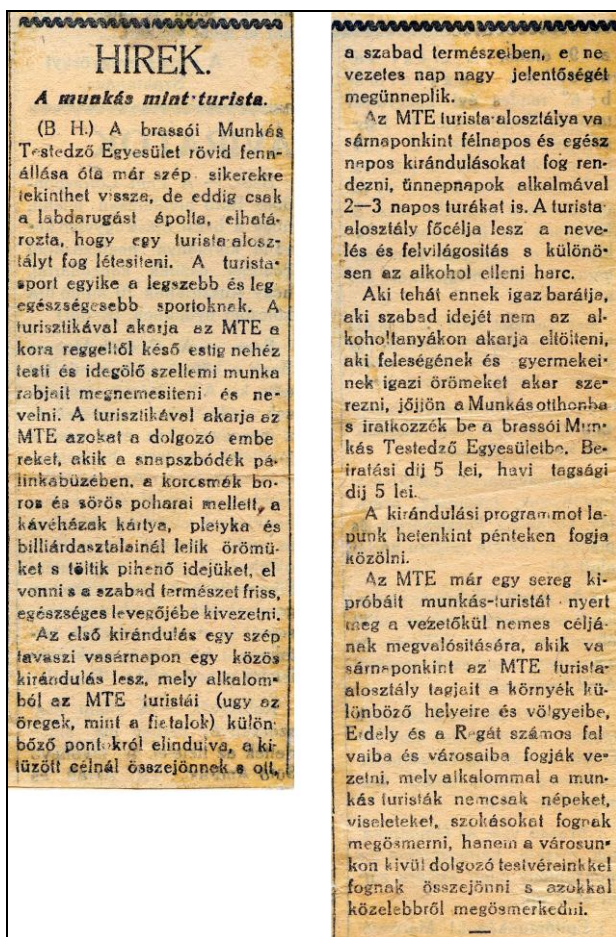
Az alábbi megőrzött újság közlemény, a Brassói Szocialista Párt kiadásában megjelent „Világosság” nevű napilapban jelent meg, az alakuló közgyűlést követett; 1922. március 16-iki számában.

Jakab József

Úgy e fölötte értéke újság közleményt, mint még számos hiteles, a következőkben bemutatott nyomtatványt, fényképfelvételt, a sok lelkes munkás turisták közül még életben levő Jakab József nyújtotta számunkra át.

E lelkiismeretes turistavezető, nem csak a számos kirándulás alkalmával gondjaira bízott csoportot, de az egyesületi élettel kapcsolatos dokumentumok egy, napjainkban már értéknek számító egy részét is, szerető gonddal őrizgette, adta át, a fél évszázad előtti kirándulások emlékeivel együtt, jelen beszámoló hitelességének alátámasztására.

A brassói Munkás Testedző Egyesület Turistacsoport

Jakab László *Gyűjteményéből* Háziszabályai.

1. Az MTE turistacsoport célja: A munkásokat szabad idejükben a természetbe kivezetni s velük a természet szépségeit megismertetni s ezáltal a dolgozó embert az alkohol élvezetétől s egyéb egészség- és nevelésrontó szórakozásaitól elvonni.
2. A TCs. tagjai csakis szervezett munkások és azok közeli családtagjai lehetnek.
3. A TCs. vezetősége áll: 1 elnök, 1 jegyző és 8 tagból, akik egyszersmint turistavezetők is. Ezek a vezetőségi tagok kötelesek felváltva a kirándulásokat vezetni.
4. A TCs. kirándulásain résztvevők kötelesek a vezető utasításainak magukat alávetni. Minden kirándulásnál a vezetőnek kell elől mennie. Olyan kirándulókkal szemben, akik többször ezt figyelmen kívül hagyják, a választmány fog utólag megtorló intézkedéseket tenni.
5. Minden lefolyt kirándulásról a vezető a legközelebbi választmányi ülésen tesz jelentést. A vezető ezen az ülésen köteles olyan kirándulóról panaszt emelni, aki utasításainak eleget nem tett vagy viselkedésével a TCs. tekintélyének ártott.
6. TCs. legfontosabb feladata az alkohol elleni harc. A vezető tehát tartozik a legszigorúbban ügyelni arra, hogy a kirándulók a szeszes italok élvezetétől magukat visszatartsák. Menházakban vagy korcsmákban, ahova a kirándulók szállásra vagy pihenésre térni kénytelenek, szeszes italokat csakis a legesekelyebb mértékben fogyaszthatnak.
7. Szigorúan tilva van havasi virágokat túlnagy számban szedni vagy azokat gyökereitől kitépni. A havasi virágokból minden kiránduló legfeljebb 30 szálatt szedhet. Olyan tagok, akik ezt figyelmen kívül hagyják, a vezető indítványára a választmány által megdorgoltatnak, súlyosabb esetben vagy ismétlés esetén a tagok sorából kizártnak.
8. Fákat kitörni, ágakat letörni, továbbá magában az erdőben vagy közvetlen mellette tüzet rakni szigorúan tilos.
9. A vezetőnek arra is kell ügyelnie, hogy sziklás helyeken a kirándulók köveket a mélységbe le ne gördítsenek. Olyanok, akik ezt egyszer is akarva elkövetik s ezáltal a mások életét veszélyeztetik, kirándulásán többé részt nem vehetnek.
10. Úgy az erdőekben, mint fent a hegyen s lent a völgyben felesleges lármázás tilos.
11. Helységeken való átvonuláskor a kirándulók például magatartást kell, hogy tanusítsanak. Magántulajdont rongálni szigorúan tilos. Nem szabad annak előfordulnia, hogy a kirándulók a helységeken való átvonuláskor lármázás, gunyos vagy egyéb sértegető megjegyzések által a lakosságot provokálják. Igen feltűnő öltözékek viselése által a falusi nép gunyát kihívjuk s a TCs. komoly feladatának ártunk, ezért egyszerű és feltűnést nem kellő öltözet és magatartást mindenkitől megkövetel a vezetőség.
12. Baleset alkalmával a nemzetközi alpinista vészjelek használandók, pl: Minden percben rendes időközökben hatszor egymásután egy kendő vagy egy ruhadarab lobogtatandó vagy hangosan kiabálándó, éles fűtty vagy lövöldözés stb. Éjjel lámpásokkal, fáklyákkal, meggyújtott fenyőágakkal stb. és szintén kiabálással stb. Egy percnyi szünet után ezen vészjel megismétlendő addig, míg válasz nem jön. Az adandó válasz abból áll, hogy az illető minden percben 3 ilyen jelt ad. Egy percnyi szünet után a válaszadás megismétlendő.
13. Az MTE TCs. a bérni Turista Szövetség 7 parancsolatait magáévá teszi: I. A szabadban való tartózkodásod alkalmával nevelésedet magadról le ne vedd. II. Olyan helyi turizára ne vállalkozzál, melyet csinálni képtelen leszel. III. Minden kirándulásra készítsd elő jól magad. VI. Menházakban légy szerény. Ne gondold ott, hogy korcsmában vagy. V. A menházat ne alacsonyítsd le korcsmává. Az alkohol a turista legrosszabb utitársa. A menház a turista pihenőhelye s az éjszaka az alvás ideje. VI. Kirándulásaid pihenőhelyeit ne piszkítsd be. Szemetet, ávegdarabokat stb. ne hányj széjjel. Forrásokba szemetet ne hányj. Utitáblákat turistautjeleket ne rongálj. Menházak falaira ne írskálj. VII. Az alpesi virágokat kíméld, legelésző állatokat s az erdőekben levő vadat ne nyugtalanítsd. Hiábavaló módon ne lövöldözz.
14. Az MTE TCs. tagjai kötelesek a háziszabályok minden egyes pontját szigorúan respektálni. Mindazok ellen, akik a háziszabály bármelyik pontja ellen vétének, a TCs vezetősége megtorló intézkedéseket tesz.

Az 1922 július 21-én megtartott turista-taggyűlésen elfogadva.

Brassó, 1922 július hó.

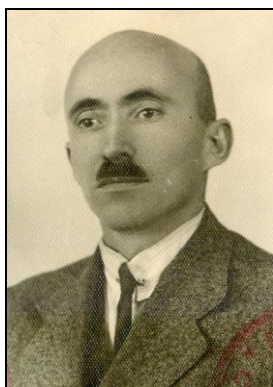
Jakab Antal s. k.
jegyző.

Bagoly András s. k.
elnök.

A Jakab József gondoskodásából megőrzött, fennmaradt, itt eredetiben olvasható Házzsabály, élénk fényt vet a B.M.T.E. turistacsoport komoly ténykedésére. A közgyűlés határozatából elfogadott 14 pont, senkire rá nem erőszakolt önkényes rendelet volt, nem is maradt írott malaszt csupán, mert annak betartását valamennyi tag, önkéntes, szabad akaratából is vállalta.

*

Jakab József értékes dokumentumai, beszámolóí mellett méltó helyet foglal el, az ugyancsak még életben levő soron következő három derék, kiszolgált munkás turistának, volt vezetőségi tagoknak kiegészítő adatai, az egyesület tevékenységével kapcsolatosan.

Pászka Ignác

Pászka Ignáczné

Szócs Lajos

Az indulást követett hetekben megindult a szervezési munka, a tagtoborozás. Tegyük mindjárt hozzá, a legteljesebb eredmény jegyében. Rövid idő alatt a dolgozók százai jelentkeztek belépésre, váltották ki tagsági könyveiket, járultak hozzá anyagiakkal is, a csoport fenntartási költségeinek fedezésére.

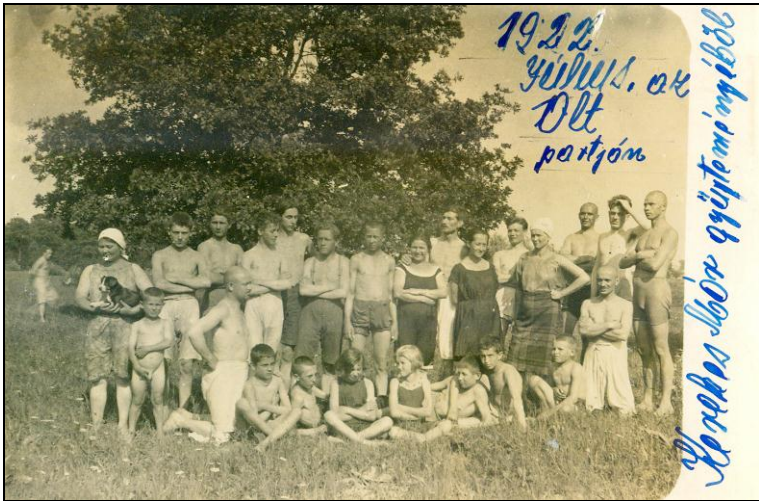
*

Ezzel kezdetét vették a beütemezett hétvégi-vasárnapi kirándulások. Rendszerint külön a könnyebb és külön a nehezebb, fárasztóbb túrákat vállalók számára.

Petőfi: „Ó dicső természet, mely nyelv merne versenyezni véled?”

A dihámi kirándulók csoportja, 1922 júniusában

Fürdőzés a Szász Hermány alatt folyó Oltban, 1922 július.

A brassói munkás turisztikát megelőzően, az előrehaladott nyugati ipari államok szervezett szocialista munkás társadalma érhetően már régen megszervezte, kialakította a polgári közösségektől különálló tu-

rista egyesületeit. Így az ausztriai Wienben, Bécsben, 1895-ben alakult meg. **Touristen Verein die Naturfreunde**, munkás turista egyesület.

Ez magyar fordításban: A Természet Barátok Turista Egyesülete néven működött közösség, országos, majd nemzetközi szövetséggé nőtte ki magát, és a világ valamennyi munkás turista alakulatainak képviselőjeként számos előnyt biztosított a lecsatlakozott egyesületek számára.

A brassói **Munkás Turista Csoport** 1923-ban összeköttetésbe lépett e nemzetközi szövetséggel, és kölcsönös megértés alapján csatlakozását jelentette be, ami zökkenőmentesen meg is történt.

Brassó Munkás Turista Csoportja ezek után hivatalosan **A Természet Barátok Turista Egyesülete Brassó** néven folytatta működését.

E nemzetközi kapcsolat megteremtése újabb lökést adott a fejlődés irányába vezető úton. Az egyesület agilis vezetősége kapott az alkalmon, és a C.F.R. vezérigazgatóságával felvett tárgyaláson megértette az illetékesekkel, hogy Európa valamennyi államaiban működő munkás turista közösségek, a dolgozó nép egészségének biztosítása érdekében végző tevékenységeik elismerésül, utazási kedvezményben részesülnek.

A Természet Barátok Turista Egyesülete Brassó, amely ugyan ama nemes missziót tölti be, kéri és elvárja, hogy hasonló kedvezményt biztosítsanak tagjai számára is.

A C.F.R méltányolta a kérést, és a dolgozók turistáinak tízes csoporton felüli utazásai alkalmával 50%-os kedvezményt biztosított.

Az egyesületi életben mindjobban kialakult összhang, megértő légkör, egyetértő munka, a nagytetzséssel fogadott kirándulási programok, a taglétszám örvendetes emelkedését vonta maga után, s rövid idő alatt 250 munkás-turista hordta büszkén a Nemzetközi Szövetség jelvényét.

A ősi Transilvania – Erdély délkeleti vonalát szegélyező Kárpát erdőrengetegeit helyenként átlagban 2000 méteres sziklaóriások tarkítják. Ezek hozzáférhetősége, megmászása már körülményesebb, akár az Alpoké. A vállalkozó szellemű turistáknak itt már külön, e célból nélkülözhetetlen, jól bevált felszerelésre van szükségük, nem is szólva a bátorság, lélekjelenlét, hidegvér szükségességéről, a tér, magaslatiszony leküzdéséről.

Mindezek figyelembe vételével az egyesület keretében külön, úgynevezett Alpinista csoport alakult ki, mintegy 20 taggal, Incze László vezetésével. E vállalkozó szellemű csoport a sziklás-köves Bucsecs, Csukás, Királykő, Negoj, valamint a Fogarasi havasokra tornázták föl magukat, mindenkor sikeresen. E veszélyes terepen, égnek meredező sziklaormok megmászását jelentő kirándulásokról soha sem hiányzott a két derék Jakab testvér, Antal és József. E két természetimádó turistát e csendes sziklás világ természet alkotta barlangjai is érdekelték mindenkor, és leereszkedve a mélységekbe e rejtkehelyeken kutató munkálatokat végeztek.

Az öreg Brassó, a téli csoportok Eldorádója

E meglehetősen kockázattal járt vállalkozásaikat siker koronázta, és csákányolásaik, ásásaik eredményeként a Csukás, majd a Fogarasi-havasokon felfedezett üregek labirintusaiban kihalt őslények, közöttük barlangi medvék csontjaira bukkantak.

Az igen érdekes, de főleg értékes leleteket, a Brassó-Barcasági Múzeum régészeti osztálya őrzi.

Mint valamennyi évszaknak így a télnek is megvannak a maga sajátos felkínálkozó öröme. A sok közül e helyen a sport adta lehetőségekről igyekezünk számot adni.

Mindenki előtt ismert törvényszerű jelenség, hogy a levegő lehűlésével járó hideg állapot önkéntelenül is mozgásra készíti a szabadban levő embert. Így télnek idején a fázásra hajlamos egyén, két karjának keresztbe lendítő mozdulataival igyekszik intenzívebbé tenni vérkeringését, míg ugyanakkor lábainak ütemes táncmozdulataival igyekszik elhárítani, megelőzni fagyveszélyét.

E sorok írója az 1914–15-ös évek telén, az orosz frontszakaszon, vértől pirosuló hóban-fagyban kényszerült védeni, az emberi hatalomvágytól, önkényuralom zsarnoki rögeszméjétől fűtött, mindenkori Úrhatnám bitangok által megvonogatott, úgynevezett „Haza” határát, ahol e gyilkolási műveletek során, megfelelő mozgások hiányában, tíz és százazrek szerencsétlenjei, lábujjak, lábfejek nélkül nyomorogták végig további robotos életüket.

Ahogy az egy igen rövid, velős franci meghatározás érzékelteti: C' est la guerre = Ez a háború, Így van ez a háborúban.

A békeidők téli hónapjai viszont örömeikkel is szolgálnak, a munkaidőt követő szabad órákban, még a dolgozó embernek is.

A hó és jég, csúszkálást nyújtó élvezete mellett, a többi évszakokkal ellentétben, pormentesebb, tisztább levegőjével, valamint z emberi szervezetre ugyancsak jótékonyan ható, mozgást kiváltó ösztönzésével, megannyi életörömet nyújt, a részben mérsékelt és hidegebb övezetekben élő emberiség számára.

Téli időkben a hólepte jégkéreggel bevont felszíneken, már öreg ősaink kiküszöbölték a kerekek használatát, a gördülés adta előnyöket, és a csúsztatás előnyösebb megoldását alkalmazták, a szánkó felfedezésével.

E csúszkálásra-csúsztatásra kivitelezett alkalmatosságok között tört mindinkább széles utat a vasalt szán és szánkó, majd mind kimondottan testedzésre alkalmas eszköz, a korcsolya és a sí.

A folyamatos mozgást megkövetelő, mindkét minimális súlyú, lábra szerelhető elmés találmány, örökre hozzá nőtt az emberiség téli életéhez.

Korcsolyázás – síelés mint közösségi tömegsport

Egyesületek, közösségek, bármilyen társulások keretein belül űzött téli sporttevékenység, csak e két csúszáson alapuló segédeszköz igénybe vételével bonyolítható le.

Így alakultak meg a havazásban-fagyban szerencsétetett államokban a kimondott korcsolya és sí egyesületek, illetve programjaikba iktatták olyan testedzési egyesületek is, melyek a sportok több ágát kívánták gyakoroltatni a megfelelő évszakokban.

A Természetbarátok Turista egyesülete, mint olyan, szintén foglalkozni szándékozott minden – így a téli – évadban is tagjait, és ennek megfelelően maga is megszervezte korcsolya és sí alakulatait.

Mindkét alakulatot sohasem a versengés, hanem kimondottan a testedzés vágya, öröme hatotta át, űzte ki az egészséget óvó tiszta levegőre, míg emellett az együttlét boldogító érzését, az itt fölvetődött életproblémák kérdései fölötti vélemények kialakulása tette emelkedettebbé.

A téli idények alatt rövid időn belül, mintegy 80-100 vállalkozó szellemű természetbarát kötött sáléceket a talpára, és kezdők megfelelő oktatók mellett, munkanapokon a Postarét–Rakodó-völgy és még számos, e célra alkalmas lankásain melegedtek be a síelés nyújtotta gyönyörökbe.

A korcsolyázást a régebbi korok fagyos földrészein élt emberek is ismerték, Mint a letaposott havon, jégen bevált csúszó-járó eszköznek már a letúnt időkben szórakozásból főleg, igen nagy becsülete volt.

Kezdetleges formája keményfából kiképzett, lábbelikre madzaggal, szíjjal ráerősített talpszánkószerű alkotmány volt, melyet magyar meghatározással „csáklya” néven ismert az akkori ember.

Modern technikánk napjainkban már acélból, fényes kivitelezésben juttatja el, a korcsolyázást kedvelő milliókhoz, akik e legkevésbé veszélyes szórakoztató sportolásnak, a műjégpályákon már nyáron is hódolhatnak.

A harszószegélyt, a régebbi korok faágas főtámaszain áll emberek is ismerték. Mint a letapósott hegyen-jégen hasított csuszó-járó eszköznek már a legrégibb időkből szörnyekéntől főleg jégen nagy hasúlete volt.

Elváltatlagos formája könnyű fából készített, labellékhez madzaggal-szíjjal rögzített talpazatból szerű, elhatárolás volt, melyet magyar meghatózóknál: "Góskékely" nevűre ismert, az nekori ember.

Stáduszi technikánk napjainkban már kiváló, fagyos kivitelésben juttatja el, a harszószegélyt kedvelt, milliókhoz, akik e legkisebbé ismeretlen szörnyekéntől sportolásmunkák, a megjelöltéskor, már nyáron is használhatók.

A Természet Barátok Turista Egyesülete, akkor még, mint téli sportot, nagy ügyességgel karolta fel, népszerűsítette tagjai sorában.

A nyári idény beálltával, kedvező idők esetében, fürdő – kirándulásokkal tarkították, tették változatosabbá, a mindig ötletes programot.

Egy Szent Anna taván eltöltött kirándulás; magaslati levegőn vett magaslati hideg fürdő élvezetét nyújtotta egyben, a melegebb vérű turistáknak.

Felkeltő Szent Anna tavi kirándulás
1924.

A Szent Anna-tó partján, 1924. július havában

Egyébként a könnyebben hozzáférhető családi kirándulások lebonyolítására fölülte alkalmas, természeti szépségekben bővelkedő helyek százai kínálóztak a közeli vidék hegyeiben, völgyeiben: Nagy-kőhavas, Schuller = Keresztény-havas, Bolnok, Bálványos, Tusnád, Pojána-Rozsnyó, valamint a Székelyföld borvizekben is gazdag erdősegei.

Családi kirándulás: Brassó – Pojána – Rozsnyói vár. Mintegy 15 km. Mindvégig gyalogszerrel. Viszont a Rozsnyó – Brassó felé vezető 12 km-es hazajövetel útját a helyi vicinális könnyítette meg.

Egy új meteor a könnyű atlétika egén **Rövid beszámoló a hosszú távfutás egye brassói munkás bajnokáról**

Brassó munkás – mozgalmának keretében életre hívott sporttevékenységek között már addig is érezhetően hiányolt szakosztály volt a könnyű atlétika. E sportág gyakorlása érezhető befektetést sem igényelt, mindössze egy lelkes kezdeményezőt. A beindítás gondolatát sajnos nem követte annak kivitelezése, s gyakorlati megvalósítására nem került sor.

Talán mert nem akadt megfelelő számú lelkes híve, oktatásra vállalkozó sport mestere, vezetésre alkalmas gárdája, rendelkezésére álló tornaterme, sporttelepe.

E hiányok ellenére, a Természetbarátok Turista Egyesülete, valamint a labdarúgás mellett magukat elkötelezett sportkedvelők sorában pusztán önszorgalomból számosan edzették magukat a mezei rövid és távfutásban. Teljesítményeiket önmaguk tartották számon, s belső örömmel, megelégedéssel vették tudomásul, a nap-nap után megszületett újabb, jobb eredményeket.

Közöttük csendben, minden hangoskodás nélkül, de vasszorgalommal, akarattal szaladta le, elvégzett napi munkája befejeztével a hosszabb, majd a még hosszabb távokat Gáll Lajos, szabómunkás. Sőt a kiszivárgott értesülések szerint, vásár és ünnepnapokon már kora reggeli órákban eltűnt legénylakásáról, és egy egész napon át tartott edzés után tért vissza kis motyójába csomagolt élelmiszerét és sportfelszerelését rejtegetve, pihenőre.

Minden titkolózás mellett nyilvánvalóvá vált, hogy az egyébként kistermetű, de izmos Gáll Lajos sporttárs a maratoni távfutásra edzi magát.

A meglepetés meg valójában tetőfokra hágott, amikor az addig még semmilyen helyi-kerületi vagy országos futóversenyek valamelyikén részt nem vett Gáll Lajos, mint a Brassói Munkás Testedző Egyesület tagja, annak piros-fekete színeiben benevezett az 1926-ban megrendezett, Athén városában lebonyolításra került Balkáni Olimpiai tornajátékokra, mint a valamennyi sportversenyek között messze kimagasló maratoni futás egyik indulója.

Csodák napjainkban nincsenek már e földtekén, mert minden, ami történik ok-okozat törvényszerűsége alapján születik meg. Van tehát egy bizonyos adottság mellett, akaraterő, kitartó szorgalom, komoly felkészülés, egy kitűzött cél megvalósítása érdekében. Ez a Gáll Lajosban egyesült sokoldalúság meghozta a maga gyümölcsét.

A Brassói Munkás Testedző Egyesület színeiben 42 km-t futott kistermetű székely fiú, elsőnek ért célba, s a hatalmas üdvrivalgásokban kitört sok tízezres tömeggel szembeni köszönete kifejezéséül még egy tiszteletkört szaladt le a pályán.

E valóban nagy teljesítménye után haza jött „Balkán Maratoni bajnoka” címet viselő szabómunkás, brassói munkás testvéreinek üdvözlését is csupán örökké mosolyogva, derülő arcának megszokottságával vette, és ugyanolyan csendben, minden hivalkodás nélkül tovább a környék néptelen útjain.

Életére egy tragikus véletlen tett pontot. A 1940-es években meghozott úgynevezett „Bécsi döntés” során meghúzott új határ, mely Magyarországnak juttatta a Székelyföldet, a közeli Kökös községnél érintette a két országot. Gál Lajos a kitűzött szabad áttelepülési határidő leteltével határozta el magát arra, hogy Észak Erdélyben települjön le, és szökeve kísérelte meg a határátlépést, mire a határőrség valamely közege, miután a felszólításnak valószínűleg nem tett eleget, agyonlőtte.

A munkások testi és szellemi életakarása

E három nemzetiség lakta városban a nemzetköziség alapján életre hívott, működött Brassói Természetbarátok Turista Egyesülete külön érdemei közé sorolandó, hogy az ép testben az ép lelket is be kívánta palántálni, s áldásos testedzési tevékenysége mellett a szellemi élet fölemelését is munka-programjába iktatta.

A munkás turisták Esperantó nyelvtanfolyama

Az esperantó mesterséges világnyelv. Alkotója Dr. Lamenhof Ludovik-Lázár, lengyel orvos. Művét „Lingvo Interncia” néven, 1887-ben tette közzé, Dr. Esperanto álnév alatt. Innen adódott a nyelv neve.

A nemzetköziség alapelvein kiépülő, egy új szocialista világregend kialakításáért küzdő munkásszervezetek már a kezdeti időkben magukévvá tették e világnyelv terjesztését, és ahol csak módjukban állt, már az első világháborút megelőző években tanfolyamokat szerveztek elsajátítása, népszerűsítése érdekében.

A munkás-eszperantisták e mesterséges világnyelvet a felszabadítás szolgálatába igyekeznek állítani, és ezért több előrehaladott országban, államban, külön egyesületekbe tömörültek.

Prágában 1921-ben alakult meg az S.A.S. = Sennecieca Asocio Tutmona = Nemzetnélküliek Világszövetsége, melynek székhelye Párizsban van.

Célja a munkás-eszperantistákat az osztályharc szellemében nevelni, a nemzetköziség jegyében, annak egyetlen vörös zászlója alatt egyesíteni.

Az eszme Brassóban is követőkre talált. Hívei közé tartozott Jakab József is, aki megelőzőleg tanfolyamot végzett, és, mint képzett eszperantistát tartották számon e városban.

Kezdeményezésére a munkás turisták egy lelkes csoportja is magáévá tette ez esetleges kibontakozási lehetőséget nyújtó világnyelv beállítást e földgolyón, ahol a Biblia tanításai szerint, a bábeli zűrzavar okozta Chaos = káosz óta, nincsen meg többé a megértés.

A szép remények jegyében indult világnyelv terjesztése a második világháborút követő években sokat veszített jelentőségéből.

Napjainkban sajnos mindenféle szocialista országokat is beleértve, a nemzeti nyelvek és a túlfűtött nemzeti érzések törtek utat maguknak.

Az egymást felváltó, dühöngő demokráciák

Talán egyetlen európai országban sem volt e két világháború közötti periódusban oly gyakori kormányválság, mint e jobb sorra érdemes országban.

Az akkori divatoknak megfelelően valamennyi magát demokratiakusnak hirdetett, nemzeti színekben pompázott polgári párt egyike sem bírta huzamosabb időn át egyensúlyban tartani a gazdasági élet düledező útján dőcögő kenetlen szekerét, s hamarosan átadta a fogatot ostorával együtt egy cifrábban nógató hajtónak, nem feledkezve meg arról, hogy könnyítés okából valamit le ne emeljen a megrakott területből.

Az igevonáshoz szokott „Istenadta nép” pedig, miután az új hajtó fizetség fejében a reménység üres abrakos tarisznyáját meglobogtatta az orruk előtt, új erőre kapva húzta azt a bizonytalanság felé.

Ez egyébként mindenkor a „nép” akaratából, bizalmából bakra ült vezető-hajtó gárda, a mégis előadódott bajok okozói gyanánt, az átkozott nemzetközi alapon összeállt, szervezkedett munkásokat jelölte meg. Akik – hangoztatta – egyes külföldi ágensek biztatására felforgató tevékenységeket fejtenek ki, sztrájkokra stb. izgatnak, az ország tekintélyének állásán dolgoznak megfelelő Júdás pénzek ellenében. Nos, amennyiben sikerül e hazafiatlan társaságot lehetetlenné tenni, Eldorádóvá változik át az ország, és a bőség szarujából csak úgy ömlik majd ki minden, amit szem és száj kíván.

„Itt van – hangzott a bölcsek szava – első helyen, a szélső baloldalon álló munkások nemzetközi pártja. A pokolba vele!” És feloszlatta.

Mivel pokol csak e földön van, s az is csak az igazak számára, az úgynevezett elkárhozottak továbbra is a földi pokolban maradtak, hogy annak tűzében továbbra eddzék magukat.

Majd később, mint a jólét és rend második számú ellenségét, a Természetbarátok Turista Egyesületét szemlélték ki áldozatul. *„Nem tűrhető, hogy – hangzott el a vád – oly turista közösség, mely egy külföldi nemzetközi munkás világszövetség tagja, egy szuverén államban szabadon működjön”.* Ezzel a demokrácia szent nevében a Munkások Turista Egyesülete fölött is kimondatott a halálos ítélet!

Ahogy Shakespeare a „Leo király” című színpadi művében mondja: *„Átkozott az a kor, amelyben a vakok nyáját egy maroknyi bolond vezeti”.*

Vagy Victor Hugo fölötte elmés definíciója a kormány kerekét kezeikben kaparintott mindenkiről általában: *„Az uralmon levők, a hatalom birtokosai kevés kivétellel olyanok, mint a szivacs. Rátapadnak a népre, hogy pénzt szívjanak ki belőlük.”*

„Vakard meg az orosz, s megtalálod alatta a tatárt”, mondja egy orosz közmondás.

E mondás napjainkra vonatkozva így hangzanék: *„Vakard meg az egyes országok demokráciáját, és jó néhány nagyhangú állam esetében, a lepattozott máz alatt ott vigyorog sátáni arcával, a despotizmus.”*

A demokráciával ikertestvérként hirdetett „szabadság” szó elméletileg végtelen, mint világmindenség, míg gyakorlatilag egy gombostű fej

mellett is eltörpül. Jelentősége pro és kontra, a végtelenségig vitatható. Ami nekem szabadság, neked szolgaság-rabság, vagy megfordítva.

Tehát e társadalmi és egyéni életjelenséget érzékeltető, meghatározó szó is még mindig a vita területén a abszolút igazságok közé való bevonását. Addig is, már sok évezred eltelt óta, a relatív fogalmak között senyved.

Mellékelt felvétel a Brassói Munkás Testedző Egyesület pártoló tagjainak egy csoportját örökíti meg, egy kellemesen eltöltött a Cenk mögötti Rakodó völgyi kirándulás alkalmából. 1926. június havában.

Őrségváltás

A 1924-ben feloszlott Természetbarátok Turista Egyesület helyét az 1931-ben **Encián Turista és Testnevelés Egyesület Brassó** néven életre hívott, erőt, tekintélyt képviselt méltó utóda foglalta el. Kibontott, magasra emelt zászlója alatt tömörült, felsorakozott lelkes tagjai óhajának megfelelően, a természetjárás mellett gyors egymásutánban épültek ki: sí-, korcsolya-, úszó- és könnyűatlétika osztályai.

E sporttevékenységek bevezetésével, az ifjú Encián rövid idő alatt a régi, több évtizedes múltú egyesületek színvonalára emelkedett.

Kibontakozása, gyors ütemben végbement kifejlődése, első helyen kitűnően összetársított vezető gárdája, kezdettől fogva pompásan ösz-

szehangolt munkája eredményének volt betudható, mely mindenkor tagjai akaratából termékenyült, és született meg.

Íme, a közgyűlés, a tagok összességének határozatából megválasztott 1931-es évi vezetőség:

Tisztikar

- Elnök: Tomcsányi Béla
- Alelnök: Ivánka Ferenc
- Titkár: Ördögh Sándor
- Pénztáros: Szabó József
- Ellenőr: Tóth Lajos
- Ellenőr: Hanke Endre
- Jegyző I.: Birtalan József
- Jegyző II.: János József
- Gazda: Lepedus István

Választmányi tagok:

- Kiss József
- Sajgó Tamás
- Radui József
- Atlesi Johann
- Spuderea Gheorghe
- Pop Cornel
- Zach Siegfrid
- Kovács Albert
- Hinorani József

E nevek hordozói egyszerű, derék munkások. Mindannyian életkedvvel, tenni akarással, önzetlen munkával igyekeztek eleget tenni a havasokon termő égszínkék „Encián” virág nevét fölvelt egyesület nagyra hívatottsága, valóra váltása érdekében.

Brassó városában ezidőkben mindhárom nemzetiség polgári társadalma a maga törekvéseinek szemmeltartásával, nemzeti érdekeinek megfelelően, míg az Encián a nemzetköziség jegyében kötött frigyét a dicső, mindenén fölül álló nagy természettel.

Rövid pár év elteltével, 1935-ben, a követelményeknek megfelelően, egy mindenben kifogástalan, megfelelt, változatos tartalommal, érdekes mondanivalóival, magának komoly olvasó táborot biztosított:

Encián Természetjárók Havi Folyóirata

néven tetszetős alakban kivitelezett színvonal irodalmi terméket jutott tagjai mellett valamennyi természetjáró kezébe.

E kitűnő írásokkal fűszerezett-tarkított, a természet jelenségeivel is bőven foglalkozott, tudományos kérdéseket fölvetett, azt megmagyarázott nívós nyomdai termék szerkesztői tisztségét Ördögh Sándor töltötte be, emellett e folyóiratot az irodalom megkövetelte piederesztálra.

Ördögh Sándor
elnök – szerkesztő

Megemlítésre tart számot, hogy az 1944-es felszabadulást követett években, belső munkatársa volt a „Vöröszászló” nevű lapnak, majd annak megszűnése után tudósítója a „Népi egység” nevű volt napilapnak.

Utóbb, mint az Encián agilis elnöke, ugyancsak maga szerkesztette, állította össze az egyesület működéséről beszámolt: „Évkönyv” címen megjelent mindenkor tartalmas, évi jelentéseket, fontos beszámolókat.

Az Encián vezetősége testvéri kapcsolatot igyekezett kialakítani valamennyi, az országban működött egyesületeivel. Rendszeresen be-

számolt azok tevékenységeiről, munkásságáról, és egy majdani „Országos Turisztikai Szövetség” tető alá hozatalán fáradozott, hogy valamennyi hasonló célkitűzéseket ápolt egyesülettel közös összefogásban, a megértés légkörének tisztultságában dolgozzanak valamennyien össze, többek között a béke megóvása érdekében is.

E fenséges gondolat mindenkori ébrentartásával fejtette ki működését. Ennek adott hangot valamennyi gyűlésein, kirándulásain, mert miként a nagy szabad természet bámulatos összhangjában, úgy az egyes és valamennyi népek közötti együttélés, összemunkálkodás révén töltheti be a magát „Ember” szóval minden élőlény fölé helyezett haladó hivatását e földanya hátán.

A mégis bekövetkezett második világháború csak szegényére vált!

*

A feloszlott Természetbarátok Turista egyesülete Brassó lelkes természetrajongó tagjai érthető elkeseredéssel, de meg nem törve, továbbra is magukénak vallották a nagy szabad természetet.

A havasok fenyvesei, a sok millió éves sziklaóriások, az azok világában életre kelt kőrózsák, havasi gyopárok és még számos egyéb a magaslatok csendjében megtermett virágok, sem a kőszáli sasok nem kaptak a városban élő bölcsek-bölcseitől olyan intézkedést, miszerint mindazok, akik tagjai merészelték lenni egy nemzetközi munkás természetbaráti társulatnak, a jövőben nem tarthatnak fent semmilyen kapcsolatot a szabad természettel. Nem léphetnek azok szent földjére, nem emelhetik fel szemeiket a szférákban szabadon keringő sasokra, még kevésbé nem téphetnek le bűnös kezeikkel semmit ezek után annak növényi terméséből.

E jogfosztottak társasága csoportokba verődve szabad idejében csak további hódolatával köszöntötte Természet-édesanyját, s gondolatvilágában ugyanúgy tovább éltek az emberiség magasztos társadalomformáló eszméi.

Hogy ez irányban is vállalt elkötelezettségének is eleget tegyen, turista társai többsége határozatából, túlnyomó többségükben az 1931-ben „Encián Sí és Turistaegyesület Brassó” néven életre hívott közösség zászlója alatt tömörülve folytatták jövőbeli működésüket.

Ez a haladó szellemű magánvállalati alkalmazottak, kisiparosokból ezek után szervezett munkásokból álló turista együttes, elismerten komoly, céltudatos munkát fejtett ki, s mint olyan élt, a város mindhá-

rom nemzetiségeinek, valamint a szocialista-kommunista tábor tagjainak, vezetőinek tudatában.

Mint ugyancsak a természeti ismeretek kibővítését, egészség megővését szemmel tartó programjába első helyen a gyalogtúrákat, hegymászást, síelést, úszást, kerékpározást, napfürdőzést stb.. beiktatott tevékenységet űző Encián mindenben pótolta a feloszlott Természetbarátok Turista Egyesület célkitűzéseit, mert világnézeti felfogásban szabad teret biztosított a haladás ügyének propagálására.

E testre – lélekre kiható nemes törekvéseivel igyekezett tagjait közelebb hozni a természettudományok megismeréséhez is.

Az elkövetkezett években nagymértékben befolyásolta az Encián további fölfele ívelő pályafutását a vele közösséget vállalt., vérszerződést kötött, egységes arcvonalat alkotott volt munkás turistákkal megerősödött tábora.

Vezetői sorába méltó helyet kapott: Jakab Antal, Jakab József, Pászka Ignác és neje, Sajgó Tamás és mások, akik az addig Ördög Sándor, Tomcsányi Béla egyesületet újabb friss lendülettel vitték, úgy gyakorlati, mint szellemi emelkedőn mindfennebb, a testedzés és művelődés piederstáljára.

1931. július 22 „Encián kirándulás”, vezető: Pászka Ignác

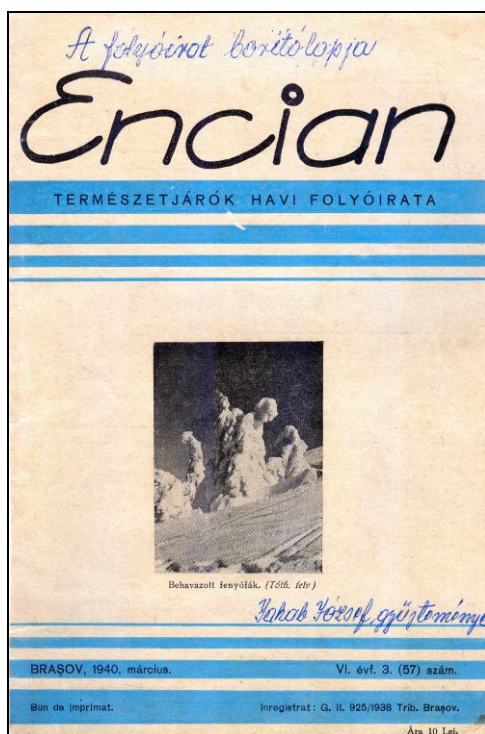
Meghatározott időközökben, haladó szaktanárok bevonásával, a természetjárással szorosan összefüggő természettudományi előadások megtartásával nevelték, bővítették tagjaik, valamint e tudományág iránt érdeklődő barátaik, rokonszenvezőik ismereteit.

E mindenkor nagy hallgatóságot vonzott, érdekes előadások tárgyát rendszerint a „Teremtő erő nagyszerű hatalma és munkája kint a szabad természetben” képezte, szabad vita keretében.

Közben gyakorlati téren kihagyás nélkül folytatódtak a könnyebb – nehezebb túrák.

Alanti felvételünk az 1958 méteres Ciucaș – Csukás lábánál megpihent turistákat örökítette meg, a fennsíkra tűző nyári napon.

Az 1931-ben Encián Sí és Turista Egyesület Brassó néven megalakult természetjárók lelkes közössége, 1935-ben „**Encián**” néven, fölötte tartalmaz havi folyóirattal gazdagította a sportirodalmat.

„Encian“ Természetjárók havi folyóirata. Szerkeszti egy öttagu szerk. bizottság. A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Hild János.** — Lapigazgató: **Ördögh Sándor.** Megjelenik évente 12-szer a hónap 18-26-ika között: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Az egyesület helyiségében, Braşov, Str. Castelului 2. — Hivatalos órák: Hétfő és szerda este 8–10 óráig. — Előfizetési díj, egy évre 100 lej. Egyes szám ára 10 lej

1940 március

VI. évf. 3. (57) szám.

Fölötte dicséretes, szögezzük le, egyben eredményes vállalkozásnak bizonyult az 1935-ben Brassóban indított „Encian – Természetjárók havi folyóirata” néven közismertté vált, lelkes olvasótábort maga köré gyűjtött, kitűnően szervezett nyomdai termék megjelentetése.

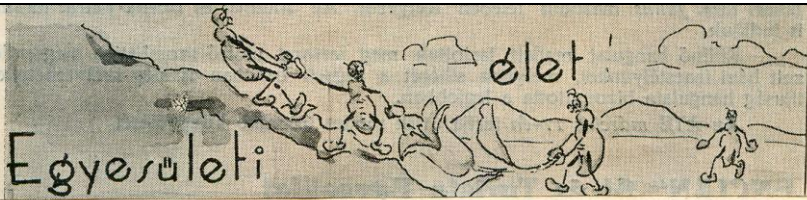
A 10-12 oldalas folyóirat mindenkor érdekes, színes beszámolóival, bel- és külföldi híreivel fűszerezve a turisztikai élet mozzanatait, megérdemelt olvasótábort biztosított magának.

E minden irodalmi kritikával szemben helytálló, egyszerű dolgozó emberek szerkesztésében napvilágra hozott, megjelentetett folyóirat, bátran nívósnek minősített, elismert írás, a mellékelt megőrizett dokumentum bizonyossága szerint, több Erdély és bánáti részen működött turista egyesület képviselt.

Az „ENCIAN”, az alábbi társegyesületek hivatalos lapja:

Soc. de Gimnastica din Arad 1879. Aradi Torna Egyesület (A.T.E.) turista szakosztálya. — Asociația Turistică „Florea Reginei,” „Gyopár” Turista Egyesület Cluj. — Soc. de Ski și Turism „Encian” Si és Turista Egyesület Braşov. — Soc. Turistilor „Vulturii” „Sasok” Turista Egyesülete Oradea és fiokjai Beiuş-on és Salontá-n.

Szemelvények a folyóirat 1940. márciusi számából:

A. T. E. Arad Piața Avram Iancu 21.

Rovatvezetők: Glück László és Dávidházy Kálmán.

Természetjáróink türelmetlenül várják már a tavaszi túrák megindulását. Talán ezért sikerült oly jól a turista osztály tirolói táncestélye. Kint a február végi fagyos szél hozta az üzenetet a zord északról s a Fehér Kereszt nagytermében a tirolói ruhás lányok és fiúk az eljövendő tavasz ígését várásolták a jókedélyű, hangulatos báli éjszakába. Glück László turista osztályvezető monologgal nyitotta meg a bálát, majd a tirolói táncos párok Baranyai Bella, Hadinger Gusztáv, Dávidházy Kálmán, Keleti Frigyes, Schrammel zsekarának tempós lendlerjére megnyitó táncot jártak és egyszeribe elővarásolták azt a kedves hangulatot, amelyet a borulatók nem is akartak elhinni, de amelyet még a rózsaszín szemüveges öreg turisták sem reméltek. Hát kik is voltak ezek a „tirolók”? Karácsonyi Erzsébet — Glück László, Dózsa Elvira — Hauser Kálmán,

Hentschel Beatrix, Glück Pista, Hentschel Kamilla — Sándor Pista, Bodnár Mancsi — Hemző Oszkár, Nagy Piroska — Neff Jóska. A lendler után keringő következett, majd át-

„GYOPÁR“ Turista Egyesület.

(Cluj, Calea Moșilor 8.)

Munkatárs: Baka József

A Gyopár Turista Egyesület a téli hónapok alatt a környékben több gyalogos és si turát rendezett, Bükk, Majláth-kút, Szt. János-kút, Mikeslető, Csolt, stb. érintésével, melyen számos tag és vendég vett részt. A turák keretén belül különböző síversenyeket rendeztünk.

A téli szezon legkiemelkedőbb turista teljesítménye volt egyesületünknek február 11-én megrendezett Csillagturájának 4-ik fordulója, 34 résztvevővel. Hófúvásos zord idő ellenére is vidám hangulattal felejtetetlen élmény volt ez a túra.

„SASOK“ Turista Egyesülete Beiuș.

Rovatvezető: Kelemen Sándor

Az Encián című természetjárók havi folyóiratának mellékelt 1940. márciusi száma, fájdalom teljes hangon vett búcsút Jakab Antal turista testvérétől.

Érdemei felsorolásai közé tartozik, hogy e derék autodidakta, már az 1920-as években tagja volt a Borbély és fodrász munkások szakszervezetének, a Szocialista Pártnak.

Bucsecsotjárt szívünket, a jalomítai Schit-barlangnál szomorú kép fogadta. A barlangbejáratánál, 1819-ben épült kiskápolna, 1940 január 1-én kigyulladt és teljesen leégett. Ugyancsak a tűz martaléka lett a barlangtól alig párszáz méterre levő, 1923-ban épült és a román TCR tulajdonát képező pešterai ház is. A fából épült ház teljes pusztulásához nagyban hozzájárult a viharos szél is, amely így a házat teljesen elhamvasztotta. Turistáink a pešterai házban sok kellemes és felejthetetlen napot töltöttek, s így méltán fájjaljuk annak pusztulását.

1940. március. A szemelvények folytatása. Hegyeinken ...

még nagy hólömegek fekszenek, reggelenként még köd üli meg a völgyeket, de március van, a hosszú tél után a tavasz már előrekiűldi lehetetlét, hosszabbak a nappalok és melegebben önti áldástíhozó fényét a Nap Örök törvény ez a változás, a sötét éjszaka után eljön a hajnal, a tél után a tavasz. A természet fellámad látszólagos haldálból és készülődik, már láthatók az apró tügyek, melyekből erős hajtlások lesznek.

A turisták is készülődnek. Az egyesületekben serény munka folyik, programot állítanak össze, túrákat terveznek, hogy a tavasz ne találja őket készületlenül. A vezetőség is nagy munkában van. Új közgyűléseket kell tartani, beszámolót kell adni és programot a jövő turistaévre. Nehéz munka, mert nehéz viszonyok közepén élünk, a mindennapi kenyer megszerzése egyre nagyobb küzdelembe kerül. Gondolhatunk-e akkor menedékház építésére, vagy napokig tartó költséges kirándulásokra? Gondolhatunk-e költséges tervekre, mikor teljesen a magunk erejére vagyunk utalva és nem áll mögöttünk szerzett tőke vagy hatalmas szervezetelek és kiváltságos anyagi helyzetben levők támogató készsége?

Saját erőforrásainkra és csak egymásra vagyunk utalva. Az önzellenül dolgozó vezetőség mögött egységes gárda áll és amikor közgyűlésünkön beszámolót tart, minden befolyástól mentesen nyugodtan mutathatja, mennyit valósított meg az elmúlt év programjából és mennyit kell átvinni a jövő évre.

A folyton változó és súlyosbodó viszonyok között ma egy turistaegyesületnek csak egy célkilűzése lehet: megőrizni a régi hagyományt és mennél nagyobb lömegeket összefogva kivinni a szabad természetbe, hol mindenki egyforma. A tiszta forrás, az erdők csendje, a palak csobogása mindannyiunknak egyforma öröm. A csúcson egyformán érezzük a Természet nagyságát. Egy arca van és mindenkit egyformán fogad.

F.

Kis világhírűdő.

Teleki Sámuel gróf Afrika-utazó fedezte fel 1888-ban Abessínia déli részén a Stefánia tavat, mely a Balatonnál kétszeresére nagyobb. Egy olasz repülőgép-expedíció most arról számol be, hogy a tó teljesen eltűnt. A lefolyástalan sós tavakat csak az esővíz táplálja. Nem kapcsolódnak bele a Föld nagy vízrendszerébe. Így lehet, hogy a kiterjedésük egymásra következő esős években nagyon megnövekszik, száraz években pedig rendkívül megfogyatkozik. A II. Lipót tónak a felszíne pl. 2000—8000 km. között ingadozik. Ez annyit jelent, mintha a Balaton területe egyszer a negyedére fogyna, a következő évben pedig négyeszeresére nőne. Azonban Afrikában még nem volt példa, hogy egy nagyító teljesen eltűnjön a föld színéről.

A jelenleg élő legnagyobb földrajzi kutató Hedin Sven ez évben tölti be 75-ik évét. Már 21 éves korában megmászta az Elbruszt (5223 m.) Közép Ázsia és a Transzhimalája mai térképe, Tibet hegységrendszerének megállapítása sok ázsiai folyó eredetének megismerése: Hedin Sven munkája.

Kulin György dr. a Budapest-Svábhegyi csillagvizsgálóban új üstököst fedezett fel. Kulin jan. 6-án egy régebben ismert kis bolygót az „1376 Michellet” fényképezte és a felvételen ismeretlen foltot pillantott meg. Több napi észlelése alapján megtudta állapítani, hogy üstököst fedezett fel. Számításai alapján az üstököös távolsága a Földtől 147 millió kilométer. Kerületi ideje 5 év. Pályája a Mars és Jupiter pályáira nyúlik. Fényessége igen kicsi, csak komolyabb távcsövekkel észlelhető. Kulin Dr. felfedezéséről repülőpostán értesítette az európai csillagászat tudományos központját, a Berlini Copernicus Intitút-ot. A berlini központ febr. 25-én értesítette Kulin Dr.-t hogy az új üstököös hivatalos tudományos neve „Neuer Comet Kulin 1940” Kulin György felfedezése a csillagászati tudományban

A továbbiakban meg egyike volt azoknak, akik e nemzetközi osztályharcos alapon küzdött munkásmozgalom keretében, 1922 márciusában megalakították a Természetbarátok Turista Egyesület Brassó, sportintézményt, melynek felosztásáig ugyancsak lelkes vezetőségi tagjaként fejtett ki érdemekben gazdag munkát.

Az Encián a természet ölen élő valamennyi embertársát testvérenek tekintette, és a nemzetköziség alapelveinek szemmel tartásával annak jegyében munkálkodott., fejtett ki tevékenységet. Ezért tagjai sorában, e fennkölt elvi álláspontot ugyancsak magukévá tett, itt együtt

élő, mindhárom nemzetiség becsületos szellemi és kétkezi dolgozói képviselve voltak.

Szünet nélküli fokozatos fejlődéseként a természetjárás és sielés mellett bevezette az asztalitenisz, a kerékpár, majd a későbbi években a svédturnát is. sportágakat nem versengés, hanem kimondottan testnevelés céljából iktatta be programjába.

A sielést, mint a téli idők egyik legegészségesebb, hegyek-, dombok hátán állandó friss levegőn lebonyolító sportot, mintegy 100 tag művelte. Itt viszont a közép és fiatalabb évjáratú lelkes hódolói „Tél apó” világa adta virtuskodásnak, mintegy harminc egynéhányan, junior-senior osztályozás szerint, a lesiklás és ugrás műveleteit versenyek keretén belül is űzni kívánták.

E gárda lelkes tagjai ezek szerint a mindenkor sorra került házi-klubok közötti, kerületi, valamint e versenyeken kitűnő eredményeket elért mesterek, egyes országos bajnoki versenyekre is beneveztek. Ha az utóbbin nem is hoztak haza „Nagydíjakat” teljesítményeikkel nem messze maradtak le a kiválóan kiképzett „Nagyok” mögött.

Egy Brassó sí-sport történetéről szóló fennmaradt hiteles feljegyzés szerint, e már széles körben megkedvelt, kicsinyek-nagyok által űzött téli sportnak helyi hó-úttörője egy Karl Ganzert nevű honpolgár volt,

aki már 1892-ben hosszú léceket kötve talpára, és két bottal a kezében, azokon csúszkált fel és alá a város és környéke domboldalain.

Hogy e téli szórakozás lelkes követőkre talált bizonyítja, hogy 1903-ban „Kronstadter Ski Vereinigung” néven egyesületbe tömörülve hódoltak e sportnak már e városban is. És, mint hogy olyan testedzési művelet, mely versengés útján is érvényesülhet, nevezett egyesület 1903-ban megrendezte a Pojána – Postarét távon első lesikló versenyét.

Viszont a már kockázattal járó ugróversenyekre 1913-ban került 7-8 méteres, míg 1914-ben 13,50 méteres „bravúros” ugrásokkal sor. Hol tart a „Ma” síugró művészete, a Garmisch Potenkirchen sáncán elért 90–100 méteres cirkuszi produkciónak beváló eredményével?

A 1925–1940-es években a sí-sport hatalmas iramban tört utat magának Brassóban is. Egymást sűrűn követve alakultak meg az egyes kimondott nemzeti alapon zászlót bontott természetjáró és sísportot űzőt egyesületek: a Vulturul Carpaților, Siebenbürger Karpaten Verein, Brassói Turista Egyesület, majd ezekkel párhuzamosan egyes nagyipari vállalatok: I.A.R., C.F.R., Metrom és mások is kötelezve voltak üzemeik keretében a sporttevékenységek lehetőleg valamennyi ágát művelni.

E gyárak, vállalatok első helyen anyagiakban álltak fölül az egyes társadalmi-nemzeti közösségeket képviselt sportalakulatok olykor súlyos gondjait illetően. A továbbiakban pedig mindenkor jobb állásokat tudtak biztosítani a már egyes beszaladt sportkiváltságoknak. Míg nem utolsó sorban az edzéseket is lehetőleg munkaidőn belül bonyolították le.

A fentiek bizonyítására, íme, egy példa a sok közül:

Amint ez írásunkban megelőzőleg befoglaltuk, az 1926-ban Athén városában megrendezett „Balkáni Olimpiai Játékokon” a 42 km-es maratoni futásban Gáll Lajos vitte el a győzelmi pálmát. A székelyföld szülőtte Gáll Lajos, aki Brassóban dolgozott, s mint szabómunkás hűséges tagja volt szakszervezetének, a munkások baloldali pártjának, a Brassói Munkás Testedző Egyesület színeinek képviselőjében hozott dicsőséget elsősorban a dolgozók országos harci közösségének. De, mert a pénznek hatalmas varázsereje van, engedett a csábításnak, elvetette addig hirdetett elvét, és az 1928-as évben a nemzetközi munkásmozgalmat harcos táborán minden időkből kívül állt „Legionár vezérkar” irányítását követett I.A.R. repülő gyárban vállalt állást, és annak sport szakosztályán működött.

Sportvonatkozásban különösen már azidőkben vitássá vált egyes sportolók helyzete. Tisztázni az amatőrség és profiság kérdését azóta se lehet. E világunkban a pénz a legnemesebb erő.

Az Encián közmunkák bevezetésével, tagjainak fáradtságot nem ismerő akaratából, 1937-ben a Csuklyonon több turistát befogadó melegedő helyiséget épített, melyet egyes némberek több esetben is feldúltak, kiraboltak.

Nem kis mértékben dicséretes a Pojánában ugyancsak önerőből, sport szeretetből, áldozatos önkéntes munkával kiépített ugrósánc létrehozatala, mely számos klubközi és kerületi verseny színhelyévé vált.

Célkitűzéseinek megfelelően, már megalakulását követett ár év után megalakította zernyesti csoportját, mintegy közel 100 tagjával. Ez ugyancsak lelkes csoport, talpraesett vezetősége irányításával, sorozatos kirándulásai mellett számos Brassóval közös túrain kívül, természettudományi előadások megtartásával is fokozta a testvéri együvértartozás érzését, és igen értékes nevelő munkát végzett az ottani tudást szomjazó dolgozók körében.

*

Mint általában valamennyi közéleti tevékenységre, az Enciánra is súlyos teherként nehezedett a mindjobban érezhetővé vált európai háborús feszültség.

Az átkos Mussolini-Hitleri fasiszta őrültség piszkos hullámai Románia földjére és átcsaptak. A szász és sváb Führer imádat mellett mindjobban tért hódított a Zelea Codreanu féle zöldinges román fasiszta mozgalom melyet aztán rövidesen az újabb Mindenható Antonescu vett át, és mint Hitler hűséges szövetsége indult neki Transnistria bekebelezésére, egyelőre kirabolására. Brassó polgársága jó néhány éven át szovjet élelmiszerekkel, konzervekkel, cukorral stb. tömte a gyomrát.

Az úgynevezett Bécsi döntés 1940 szeptemberében aztán kimondta egyben a második világháború nem ki, hanem betörését a békés emberiség lelkébe, otthonába, mindenébe, amit életnek lehet nevezni.

E puskaporral, halálhörgésekkel telített légkörben valamennyi addig szabadon működött kultúrintézmény, így az Encián is, beszüntetni kényszerült tevékenységét, de a rombolás szabad prédájának odadobott civilizáció megmentésének gondolatával élt tovább.

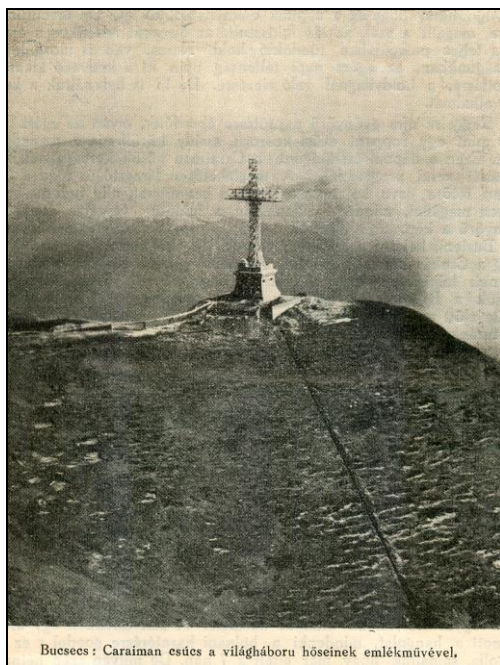
A második világháború befejeztével Brassóban az egyedüli, mindenkor a nemzetköziség vonalán haladt Encián állt ki derék természetjáró gárdájával folytatni békés misszióját a természet ölén, és újjáépíteni a lelkekben is kárt tett rombolásokat.

E mellékelt évkönyvek beszédes bizonyítékai e téren kifejtett újabb erőfeszítéseinek. – Nincs tovább – Minden kommentár nélkül. 1948-ban, további működését az állam betiltotta.

Ennek ellenére továbbra is a helyükön maradtak a természet által alkotta csendes, hatalmas havasok, a gyarló embert lenéző sziklaóriások.

Minden évben új virágot hajtott, az égi kékséggel vetélkedő Encián. Ezt letépheti ugyan emberi kéz, de a mindannyiunk fölött álló természet újra meg újra életre hívja alkotását.

A hatalom birtokosai a két világháború közötti békés időszakban, a Bucsecs Caraiman nevű ormán egy monumentális vasból kiépített keresztrel adóztak az úgynevezett világháború hősei emlékére.

Bucsecs : Caraiman esücs a világháboru hőseinek emlékművével.

Mi kommunisták, pacifisták, akiket átszenvedett háborúk neveltek azzá, nem azonosítjuk magunkat semmilyen háborút dicsőítő elkapott jelszavakkal. A józanész diktálta gondolkozású embermilliók hatalmas tábora mindenkor a világháború ellenes hősöket tartotta számon, mint a mondva csinált Hány Jánosokat, nagyszájú vitézkedőket, vagy a szerencsétlen meggyilkoltakat, elesetteket a haza védelmében. Mert a diplomácia valamennyi háborút, az előre megfontolt védekezés jegyében igyekszik kimagyarázni: „*Si vis pacem, para bellum*” – „*Ha békét akarsz, készülj háborúra*”, hangoztatják a mindenkori kardcsörtető minden emberi érzésből kivetkőzött némberei.

A háborúellenes hősök közé tartoztak az 1914-es időkben első helyen az úgynevezett: Nazarénus hívők. E vallási szekta tagjai Krisztus tanításait, erkölcsi elveit szó szerint vették. Tehát nem esküsznek, nem fognak fegyvert, jámbor testvéri életet kívánnak élni embertársaikkal, és így tovább.

Az első világháború során nyílt ellenállásuk következtében a hadvezetőség számosat közülük golyó általi halálbüntetéssel sújtott. Majd bizonyos megfontolás után, mint szanitéceket, egészségügyi katonákat, az első tűzvonalba osztott be, ahol sokan veszítették el életüket, embertársaik mentési akciói közben.

Bizonyos mértékben ugyancsak hősi kiállást tételezett föl, a minden veszélyen keresztül való fogságba jutás is. A mindkét oldalon fokozatosan százazrekre felgyűlt hadifogságba kerültek ténye azt bizonyította, hogy a katonai uniformisokba bujztatott emberiség tekintélyes hányadától távol állt az az esküvel kierőszakolt hősi tett, hogy utolsó csepp véréig, támadva-védekezve inkább a halált, mint a fogságot választja.

Erre utal az első világháborúban, orosz fogságban meghalt, a béke ügye mellett síkra szállt Gyóni Géza, háborúellenes költeménye: „*Csak egy éjszakára küldjétek el őket*” című megrázó erejű háborúellenes írása.

Valamennyi háborúnak kimondottan csak áldozatai, mártírjai vannak mindkét oldalon, és csak elenyészően csekély azon eszelősök, örjöngők száma, akiket napjainkban erőszak, parancs, megtorló intézkedések, fenyegetések kilátásba helyezése nélkül is ki tudnak vezényelni a halálmezőkre.

Nem hősök az elesett katonák, a háborúban megvakultak, a lábait, kezeiket gránát, bomba leszakította szerencsétlenek százazrei, stb., és nem hősök a gyilkosságokat kényszerből elkövetett állattá aljasított-

tak életben maradtak sem. Játékszerek, eszközök csupán az egyes elvetemült hatalmasok kezében.

Ismételjük, valamennyi háború résztvevői mártírok, képletesen keresztre feszített áldozatai a Bucsecs Caraiman ormán díszelgő nagy keresztnek. A világháború hősei minden valószínűség szerint csak, mint egyszerű dolgozó, munkálkodó békés emberek szeretnék volna befejezni ez amúgy is rövidre szabott életüket.

Tartalom

1. Előjáró szó. A testedzés – sport kialakulása, útja, jelentősége, nemzetközi átfogó ereje.
2. Brassó városa testnevelési tevékenységének úttörő egyesületei.
3. A labdarúgó football = futball játék megjelenése Brassóban.
4. Brassói Munkás Testedző Egyesület – Sportul Muncitoresc Braşov életre hívása, működésének útja; birkózás, labdarúgás, könnyű atlétika, turisztika – természetjárás.
5. Kultúrtevékenységek: Színi előadások, Eszperantó nyelvtanfolyam.
6. Általános beszámoló az 1931-ben „Encián Természetjáró és Testnevelési Egyesület Brassó” néven megalakult, a természetjárást, korcsolya és sí sportot is űzőtt, a haladás ügyét szolgáló közösség működéséről.

A következőkben, a szerző mellett, Brassó 1919–1948-as éveiben lefolyt munkás – sporttörténetének felvázolásához, annak hiteles megörökítése érdekében dokumentumokkal és alátámasztott segítőkezet nyújtott, az alábbi egykori veterán munkás-sportolónak mondunk köszönetet.

Jakab József, a gazdasági és politikai mozgalmak öreg, közismert harcosa, aki fölötte becses, értékes dokumentumokkal állt a legnagyobb készséggel a krónikás mellé, e szerény munka támogatása érdekében, annak megerősítésére.

Mellette minden elismerés, köszönet illeti: Major Károly, Bauer Georg, Hegedüs Béla, Bölöni András veterán munkás-sportolókat, a B.M.T.E alapító tagjait, egykori közismert futball játékosokat, a vörösfekete dresszben mezőnyre kiállt munkáscsapat kiválóságait, akik

számos eredeti fényképes felvételekkel támasztották alá, gazdagították jelen sporttörténeti emlékirást.

Külön köszönet jár Szócs Lajos egykori derék atlétának, az 1920-ban életre hívott Birkózó Szakosztályvezető tagjának.

A napjainkban, 1974-ben, még mint egyedüli életben lévő volt birkózója az egykori Brassói Munkás Testedző Egyesületnek, érdekes beszámolója mellett, a megőrizett és készségesen átengedett eredeti fényképfelvételekkel is igazolta, Brassó szervezett munkás-társadalmának a testnevelés terén is kifejtett példamutató tevékenységét, egy elkövetkezendő új, szabad világ biztató ígéretével eltelve.

Fölötte értékes sporttörténeti anyaggal járult é munkához, a letűnt idők harci területén a munkás tömegsportnak is fontos szerepet juttatott, egy új közösségi életforma küzdelmében bátran kiállt Encián Turista Egyesület volt agilis elnöke, Ördögh Sándor. A munkásmozgalom keretében működött, majd a 1928-as évben betiltott „Természetbarátok Turista Egyesülete” helyét az 1931-et követően az „Encián” foglalta el, az 1948-ban bekövetkezett feloszlataáig. A 1935-től Ördögh Sándor szerkesztésében megjelent „Encián” havi folyóirat, valamint több Évkönyv átengedésével, mindannyi dokumentációs anyaggal aláhúzottan értékes segítséget nyújtott e sporttörténeti írás hű képének kialakításához.

Az ezek mellett szóban is készségesen beszámolt referátumáért. a magam részéről ez írásban mondok hálás köszönetet, e szívvel-lélekkel, és nem utolsó sorban munkájával a népi és munkás testnevelési ügyet szolgált sportközösségi vezetőnek.

Az egykori nemzetközi munkásmozgalom hűségese tagjaiként emlegetik még napjainkban is Pászka Ignác és nejének nevét. Mindkettőiket. mint lelkes természetbarátot tartja számon, a hegyek-erdők világát járók apraja-nagyja. E két szabadság és természetimádó egységes lélek szabadnapjaik, vasárnapjaik temploma minden időkbén a természet alkotta hegyek, völgyek, bércek voltak. A Természetbarátok Turista Egyesülete felszámolása után tevékenységüket az Encián közösségében folytatták. Ugyancsak eredeti beszámolóik és több fényképfelvételeikkel gazdagítva e szerény munkát, érdemlik ki a hála és köszönetiszavakat.

Befejezésül

Szólaltassuk meg Reményik Sándor erdélyi költőt, akit a Brassót koszorúzó hegyek, havasok annyira megihlettek, hogy a nagy Természet és ikertestvére a Szabadság fölötti emelkedése az alábbi meg gondolkoztató költeményét szülték.

Találkoztam a szabadsággal

Zord magaslat: a Fellegvár ez itt.
Erőszak rakta s tartja falait.

Ember-önkény és változó uralmak
Láncot csörgetnek és rabot tartanak.

Szurony, szörnyű rend, vessző, fegyelem
Itt sötét börtön-flóraként terem.

Rém-madárként egy emlék suhan át:
Nyögnek a befalazott katonák...

Ezerhatszáz... olvasom egy falon - -
A doh s a penész ma is hatalom.

S mily nagy erősség ez itt, nézve lentről,
S mily vakondtúrás fentről, a hegyekről.

Bucsecs, Csukás, Királykő, Kőhavas:
E fellegvár alattuk mily avas.

A Nagykőhavason mentem én átal
És találkoztam fent a Szabadsággal.

Ment nagy léptekkel: világ számüzötte,
Fenyőszag tömjénezett körülötte.

Kalapján virított a sziklarózsa,
Vissza se nézett a völgybe alóla.

Vándorbotjával verte a követ,
Minden ütése villámot vetett.

A hátizsákja telve ezerjóval,
Ezerjóval, embernek nem-valóval.

Fütyölt. Visszhangjaként víg füttyszavának
Túlvilági viharok orgonáltak.

A déli nap, ahogy zenitre hágott
Nézte az elszabadult Szabadságot.

Ment nagy léptekkel, bottal, tarisznyával,
Szemére vont virágos kalapjával.

Ment völgyből fel, világból kifele:
Ki-ki lássa, mire megy nélküle.

Ment, az embertől egyre távolodva,
Ment csúcsról-csúcsra, csillagtávolokba.

Kincse túl drága volt méltatlanoknak:
Vitte ajándékul az angyaloknak.

Brassó – Nagy-kőhavas, 1933. augusztus havában

Megjegyzés:

A kéziratot Kerekes Béla repülőgyári mérnök, Kerekes Mór unokaöccse bocsátotta folyóiratunk számára, közlés végett.

Köszönjük ezt a rendkívül értékes brassói turisztikatörténeti kuriózumot!

ISKOLAI BIZONYÍTVÁNY.

Kerekes Mór, ki szül. 1896. november hó 25. én,
Brassóban, Brassó megyében, rom. kath. vallásu
 az 1911/12 iskolai évben a BRASSÓI MAGYAR KIR. ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA
negyedik osztályában elévethető bizonyítványt érdemelt:

Vallástan	<i>jóles</i>
Magyar nyelv és irodalom	<i>jóles</i>
Német nyelv és irodalom	<i>jóles</i>
Francia nyelv és irodalom	<i>jóles</i>
Filozófiai propedeutika	—
Földrajz	—
Történelem	<i>jóles</i>
Mathematika	<i>jóles</i>
Természetrész	—
Természettan	<i>jóles</i>
Kémia és csillagászat	—
Rajzoló és ábrázoló geometria	<i>jóles</i>
Szabadkézi rajz	<i>jóles</i>
Szépírás	—
Testgyakorlás	<i>jóles</i>
Latin tanfolyam	—
Ének	<i>jóles</i>
Kémiai gyakorlatok	—
Egészségtan	—
Írásbeli dolgozatainak alakja	<i>csinos</i>
Az elmulasztott tanórák száma:	<i>14</i> ezek közül nem igazolt: — t.
Magaviselete	<i>jó</i>
Tandíj	<i>mentes a brassói áll. főreáliskola 57/1907 ny. 17. a. c.</i>
Ösztöndíj	—
Végminősítés:	<i>felsőbb osztályba feljebb</i>

Brassó, 1911 június hó 27. én,

Ungvári Emil

osztályfőnök.

Jépeváry Béla
 igazgató.

39835

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Három nemzet hegyi apostola

Ritka az a személy, akit több nemzet is sajátjának tekint. Ilyen rendkívüli egyéniség volt **Lehmann Károly** akire büszkén emlékeznek a magyar, román és szász turisták is. Mindegyik nemzet a magáénak vallja.

A hatvanas, hetvenes, nyolcvanas években sokszor találkoztam Károly bácsival, mindig a hegyekben. Egyszer a Kiskirálykő alatt pihentünk barátaimmal, amikor rövidesen diákoktól kísérve megjelent. Csofálkoztunk, hogy érhetett ilyen gyorsan fel a hasadékon, hiszen amint felfele kapaszkodtunk senkit sem láttunk mögöttünk. Közös fényképet készítettünk, és már ment is csapatával tovább, jelezni a turistautakat. Később a Salamon-kőnél találkoztunk, a régi pojánai úton karfát ácsolt a forráshoz vezető lejtős ösvényen. Neve után meggyőződésemm volt, hogy szász nemzetiségű, bár kifogástalanul beszélt velem magyarul, viszont idős szász ismerőseim is mind jól ismerték nyelvünket.

A rendszerváltás után, 1990. januárjában, külmunkatársam lettem a csíkszeredai *Új Sport* napilapnak. Úgy gondoltam, a sportlap olvasóival is meg kell ismertetni ennek a rendkívüli embernek a nem mindennapi eredményes turistatevékenységét.

Egy délután felkerestem Fekete utcai lakásán. A konyhában másodmagával fogadott. Meglepett a sok magyar feliratú hímezett falvédő. Megkérdeztem, honnan ez a magyar szeretet? Nevelt fia, Pialoga Pál válaszolta: „*De hát mi magyarok vagyunk!*” Palival rövidesen jó barátok lettünk, együtt vettünk részt az EKE Brassói Osztályának 1991-es újraindításában. Korai elhunytáig eredményesen tevékenykedett egyesületünk vezetőségében.

Első látogatásom után többször felkerestem Károly bácsit, érdeklődtem kalandos életéről. Röviden válaszolt, de mindig sok iratot, iga-

zolást hozott elő. Így mutatta meg magyarul írt naplóját az első világháború utáni hosszas szibériai fogságáról, ahonnan megszökött. Előhozta a rengeteg dossziét a hegyeinkben általa és kézdiszentléeki csapata által épített menedékházakról, a kialakított turistautakról, hidakról, a háromnyelvű turistaútjelző-táblákról. Páratlan pályafutásáról készült írásom az *Új Sport* első oldalán jelent meg egy remek felvételével, kilencvenhatodik születésnapján, 1990. március 17-én. Aznap délután Fekete utcai otthonában köszöntöttük, beírtunk emlékkönyvébe.

Mennyei ösvényekre tüdőgyulladás következtében távozott 1990. június elsején.

Lehmann Károly

Károly bácsi római katolikus vallású volt. Menye, Pialoga Ilka, megkért, segítsen a temetéssel kapcsolatos teendőkből, mivel férje, Pali, rosszul érezte magát. Együtt mentünk el a belvárosi római katolikus parókiára. A káplán sokáig kereste, de nem találta a nyilvántartásban, közölte, ebben az esetben számukra tilos eltemetni. Javasoltam Ilkának, menjünk a reformátusokhoz, szerettem volna a magyar nyelvű temetést, hogy nyilvánvaló legyen magyar nemzetisége. Ilka azt válaszolta, a szász evangélikusokhoz megyünk, a lelkész diákként benne volt Károly bácsi önkéntes turistaútjelző csapatában. A szász lelkész szó nélkül azonnal kitűzte a temetés időpontját, jóváhagyta, hogy a sírnál, a Hosz-

szú utcai temetőben, magyarul emlékezhessen nagy turista apostolunkról.

A sírnál a következő nekrológot mondtam:

Tisztelt gyászoló gyülekezet!

Kilencvenhat évvel ezelőtt [1894. március 17-én] az Úr letekintett Erdélyre. Gyönyörködve figyelte alkotását, a csodálatos Kárpátokat, az égbenyúló, karcsú szirteket, az ezüstösen csillogó, rohanó hegyi patakokat, a büszke fenyőket, a szökkenő zergéket.

Hívatta főkertészét.

– *Menj!* – mondta – *ismertesd meg a természet mesés szépségét a földön, hátha békében élnek majd akkor egymással az emberek.*

Így került a Barcaságba, először Törcsvárra, majd Brassóba egy termetre kicsi, de lélekben, jellemben óriási ember. Erdész nagyapjával gyermekként bebarangolta a környező vidéket, malomépítő édesapjától, csíkkozmasi édesanyjától ezernyi mesterségre való hajlamot örökölt, ezermesterré vált.

Varázslatos, elnyúlhatetlen bakancsával, flanel ingével, hátán az elmaradhatatlan hátizsákkal, benne, ha nem is hamuba sült pogácsával, de kockacukorral, teával, s az örökös gyorsfőzővel, ahogy Ő mondta: „primusszal”, napestig róttá az erdőket, hegyeket.

A Kárpátok Orbán Balázsa volt Ő. Keze munkája nyomán nyitott könyvvé vált a turisták számára a Bucsecs, Fogarasi-havasok, Csukás, Nagykő és Keresztény-havas, Hargita, a kedvenc Királykő és még sorolhatnánk. Százával jelezte és építette a turistautakat, a páratlan hétlétrás utat is neki köszönhetjük. Ki tudná megszámolni a számtalan precíz turistatérképet, amiket készített. Számos menedékhelyet, menedékházat épített. Fényképkiallításain csodálatos havasi felvételei a természetbe csalogattak, a hegyekbe, a béke és barátság birodalmába.

Egész életében az erdélyi népek közötti barátságért munkálkodott. Útjelző nyilait három nyelven írta. Vallotta, az erdők susogását mindenki érti, a csobogó patak nemzetközi nyelven dalol. Károly bácsi jelzett útjain örök barátságok szövődtek románok, szászok, magyarok között, s most mi is három nyelven mondunk köszönetet örökbehagyott nagyszerű életművéért.

Nome nest omen. Neve tartalmazta az ember szót, s valóban igaz, nagyszerű ember volt.

A turizmus Nurmija Ő, bár életében neki nem emeltek szobrot. Reánk hárul, valamennyiünkre, románokra, szászokra, magyarokra, a közeljövőben az a feladat, hogy gazdag turistahagyatéka alapján létrehozzuk a nevét viselő brassói turisztikai múzeumot.

Szelíd emberségét, szülőföldje iránti forró szeretetét, a csúcsok felé mutató nyilait követve égi magasságokba emelkedhetünk, akár egészen a csillagokig. Ott sem kell félnünk az eltévedéstől, hiszen Károly bácsi egészen biztosan útjelzi már a csillagösvényeket. ■

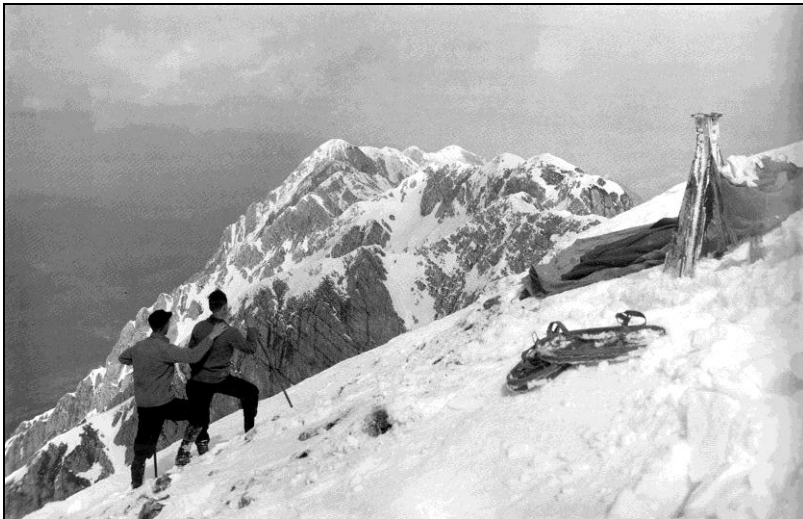

2017. június elsején az EKE-Brassó tagjai, valamint a csütörtöki sétálók koszorút helyeztek el Lehmann Károly sírjára.

A következő fénykép-összeállítással tisztelgünk Lehmann Károly emléke előtt.

Brassó-Pojána, 1940. Fotó: Lehmann Károly

Határoszlop a Királykőn. Fotó: Lehmann Károly

A Nagy Krisztián menedékház, 1940. Fotó: Lehmann Károly

Az Omul menedékház, 1930. Fotó: Lehmann Károly

TUODOD-E?

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

A GPS-ről (IX.)

A Beállítás menüpont további lehetőségei

Előző Encián számunkban a GARMIN GPSmap 62s készülék *Beállítás* menüpontjai közül ismertettünk egy párat. Vegyük sorra a többi beállítási lehetőséget is.

A Tengeri menüpont

A Garmin GPSmap 62s készülék nemcsak túrázásainkhoz nagy segítség, hanem a tengerészek számára is alapeszköz lehet. Nemcsak a mértékegységek válthatók át tengeri hajózásra, hanem más lehetőségeket is tartalmaz még a készülék.

A *Tengeri térképmód* beállítás felkínálja a Ki, Tengeri, Halászat lehetőségeket, és ezáltal a hagyományos szárazföldi, tengeri, illetve halászati térképrajz közül.

A Tengeri üzemmód a hajós térképi adatbázis betöltése esetén érhető el, az eltérő térképi elemeket eltérő színnel rajzolja ki, így a hajós számára érdekesebb pontok feltűnőbbek lesznek. A tengeri térképrajz a papírtérképek grafikai és színvilágát tükrözi.

A Halászati üzemmód részletesen mutatja a tengerfenék domborzati rajzát és a mélységértékeket. A BlueChart g2 Vision adatkártya részletes batimetrikus (a tengerek mélységmérésével foglalkozó tudományág)

adatokkal szolgál, így különösen előnyös a nyílt tengeri mélyvízi halászathoz.

A *Megjelenés* menüpont a Mélységmérések, Fényszektorok, Szimbólumkészlet, Biztonsági árnyékolás elemek térképen való megjelenítését állíthatjuk be.

A Mélységmérések a mélységértékek megjelenítésének bekapcsolása és a veszélyes mélységértékek beállítását jelentik.

A Fényszektorok azokat az övezeteket mutatják, ahol jelzőfények láthatók. A Be beállítás esetén a fényövezetek mindig láthatók, Automatikusan esetén a nagyítási léptéktől függően a készülék maga dönti el, hogy megjeleníti-e vagy sem a fényövezeteket. A Ki beállítás esetén nem jelennek meg fényövezetek.

A Szimbólumkészlet NOAA (National Oceanic and Atmospheric Administration – Nemzeti Éghajlati Adatközpont – az amerikai kereskedelmi minisztérium alá tartozó, tudományos kutatásokat végző ügynökség, mely az óceánokat és a légkört kutatja.) vagy Nemzetközi (IALA) lehet, és ennek függvényében jelenik meg a jelkészlet a térképen.

A Biztonsági árnyékolás kézi vagy automatikus lehet.

A *Tengeri riasztás beáll* menüpont segítségével horgonycsúszás riasztást, letérési riasztást, mélyvíz riasztást vagy sekélyvíz riasztást lehet beállítani. Mindegyik beállítás Be vagy Ki lehet.

A horgonycsúszás riasztás esetén a hajót lehorgonyozva egy adott sodródási távolságot túllépve a GPS-készülék riasztani fog. Az üzemmód bekapcsolása során ezt a távolságot állíthatjuk be.

A letérési riasztás esetén az útvonaltól egy adott távolságnál jobban letérve fog riasztani a készülék. Az üzemmód bekapcsolása során ezt a távolságot állíthatjuk be.

A mélyvízi vagy sekélyvízi riasztás bekapcsolása esetén egy-egy küszöbértéket adhatunk meg. Sekélyvíz esetén, amikor a mélység a megadott küszöbérték alá esik, a készülék azonnal riaszt. Mélyvíz esetén, amikor a mélység a megadott értéket túllépi, a készülék riaszt.

A beállítások esetén a Kész gombbal tudjuk megadni az értékeket.

(Folytatjuk.) ■

TERMÉSZETFOTÓK

Bemutatkozik az:

**I. Lehmann Károly
Teljesítménytúra**

Blénesi Edith: *Nagy hó lett a csúcson...*

Blénesi György: Ellenőrző pont a csúcs alatt

Blénesi Edith: Szervezők a menedékháznál

Blénesi Edith: Szervezők a Tejbarlangi letérőnél

Blénesi Edith: Ebéd az Áprily Lajos Főgimnázium tornatermében

Kozma Zoltán: Már lent is melegedni kell...

Kozma Zoltán: Pontozás – Teljesítés...

Bardócz Péter és a Kreatív

Végig a Kárpátok bércein

1.

Elindult egy kis csapat
Barangolni völgyeket s csúcsoakat
Megcsodálni tavakat
És fantasztikus tájakat
A természet lágy ölén
Él sok állat és növény
Akkor el sem hittük még,
Hogy milyen messze van a végső cél!

Refr. 1.: Végig a Kárpátok bércein
Szélvihar, jégeső újra megint
De minket összetart
A szeretet lángja óh, óh, óh
Hóvihar tépte sátraink
Kitartottak lásd megint
És minden túránkat
Napsugár zárja

2. A bakancsunk meg sem száradt
És nem is mostuk ki a ruhánkat
Lehetsz most már holtfáradt
El kell érd a turista-házat
Árkon-bokron lépkedünk
Csobogó patakokon keresztül
Mosolyog ránk a sok sziklafal
De újra jön egy nagy hóvihár!

Refr. 2.: Végig a Kárpátok bércein
Szélvihar, jégeső újra megint
De minket összetart
A szeretet lángja óh, óh, óh
Királykő, Bucsecs vagy Fogaras
Számunkra mind egy és ugyanaz
Hisz minket összetart
A hegyek varázsa *(gitár szóló)*

Refr. 3.: Végig a Kárpátok bércein
Orsovától Dévényig
Hisz minket egyre hajt
A természet csodája óh, óh, óh
Végig a Kárpátok bércein
Szélvihar, jégeső újra megint
De minket összetart x 3
A szeretet lángja!

Brassó, 2005. január 5.

Markó Attila

ma reggel őszre ébredtem (Olasztelek hívása)

ma reggel őszre ébredtem
csak csendes ereszcsepegésre
ahogy csak szeptember elején tud csepegni
és behódolva meghajolt a fiatal cseresznyefa

ma reggel a madarak sem voltak már sehol
pedig mindig
minden reggel
az ablak alatt vitatják meg a világ dolgait

nehéz ez a csend
amikor hirtelen minden múlni kezd
napsugár
nevetés
feledés
élet
dallam

és mikor már azt hinném
hogy ma reggel tényleg őszre ébredtem
arra már itt sem vagyok
csak ott vagyok
ahová a madarak vitték a világ dolgait
ahol ezernyi öreg gyümölcsfa hódol meghajolva
ezernyi történelmi pillanatnak

igen
abban a kis faluban úgy állt meg minden
hogy közben örökké él
dédapák és maroknyi legénykék ballagnak keményen
a templom felé
ükanyák és tipegő kislánykák csacsognak vidáman
a templom felé
hangok és sóhajok szállnak csendben
a templom felé

ma reggel őszre ébredtem
de ragyogott az ősz a szememben
amikor az első szeptemberi falevél
sóhajszárnynon megpihent
nagyapám kopjafájának kilencedik gyűrűjén
az olaszteleki temetőben

Jenei István

Erdélyi kirándulás (székely módra)

Ha Erdély szívét elérted,
lábod Székelyföldre léphet.
Más *ehejt* a szó, más az ég;
lelked *esdi* látni szépet.

Utad hegyekbe vezessen.
Kicsidenként élvezd a jót.
Ne tévedj el *ciheresben*,
kerülj ki *szerre kaptatót*.

Hargita ontja a gombát.
Ott keresd, hol *menedékes*.
Ejsze nem *es úz* a tatár,
Ha *megehülsz*, gyomrod fékez.

Nyárutón *kapsz* őzlábgombát,
A *ricskó* ősszel terem még.
Tavaszbég hoz *medvegombát*,
enyhe tél lila pereszkét.

Örülj, ha *kokojza* kerül,
Berkeeper nem ritka kincs.
Kedved nótára *penderül*;
baj, ha *borvíz* közelbe' nincs.

*Hiribi nem nő csihány közt,
lapijára mégis vigyázz!
Alulról penét jól öltözz,
e burján-csípés elcsigáz.*

*Hegyen ritkán támad ceszle.
Déli fléken-ebéd után
ledőlhetsz hanyatág fekke -
napszúrás ne vágjon kupán.*

*Erőst ebbednek lábaid,
míg elér a napszentület.
Pihenj meg üver szádanitt,
s kótségre kapjon kézügyed.*

*Ájj sza es meg, palld le magad
ösveny porától, s néha falj.
Ámmogva leazon haladj:
nyárittyomban jeget aszalj.*

*A nagyüdőt latolni kell;
ügyeld meg felhők vészeit.
Pire penderkedj útra fel,
s otthol éld át élményeid.*

A régi Enciánok válogatott írásai
Encián, 1937. október III. évfolyam, 10. szám

A vízhatlan turista

A villamos állomáson kellemes meglepetésben volt részem. Barátom, akivel megbeszéltem, hogy a Menedékházhoz rándulunk ki, vadonatúj felszerelésben várt reám. Csodálkozásra már nem igen volt idő, mert a villamos menetrendszerű pontossággal méltóságteljesen gördült ki a Radnei-úti állomásról. Utazás közben azonban annál inkább volt idő a pompás – és amint ő mondta –, vízhatlan felszerelés aprólékos megvizsgálására. A bakancsot közelről nem lehetett ugyan megnézni, mert már méteres távolságra egy hajórakomány halzsír illatát lehelte ki magából. A Bergsteiger szegek teljes létszámban sorakoztak fel a talpán, csak éppen, hogy nem voltak nikkelezve. A bakancszsinór beillett volna G húrnak egy nagybögőbe. A lábszárvédőjén igazi skót bojtok fityegtek. Hanem a nadrág, – az egy remekbe szabott műremek, élesre vasalva, az övén vadonatúj ezermester bicska. Az ing és a kabát, – hogy sorrendben felfelé haladjunk, – stílszerűen illeszkedtek be a halzságú bakancs és az élesre vasalt nadrág áramvonalába. No és a hátizsák! Rengeteg zsebbel, kitömve felette, mintegy a Szaharában elejtett oroszlán bőre, hivalkodón, öntelten és mintegy díszként, rászíjazva az esőkabát, minden eshetőséggel számolva. A tiroli zöld kalap aztán igazán nem hiányozhatott a fejről és a nikkelezett fokos izmos kezéből.

Ilyen felszerelés mellett nem csodálkoztam, hogy ő megérkezésünk után már dél felé még egy pót-kirándulásra indult, pedig a láthatáron

súlyos viharfelhők, a turisták által igen jól ismert éles határvonalú gomolyfelhők vonultak fel, melyek mögött tompa kék színbe olvadt minden. Előrelátható volt, hogy még délután alapos locsolkodás lesz. A menedékház teraszán pihentem ki a jó turista ebéd fáradalmait, elaludtam és csak késő délután ébresztett fel a megérkezett vihar hírnöke, egy alapos menyörgés.

Első gondolatom aggodás volt, féltettem túrára indult barátomat. De aztán eszembe jutott, hogy a Podgoria-i hegyeket még nem taposta vízhatlanabb turista, mint éppen ő. Szinte mosolyogtam az ég csatornáinak erőlködésén, amelyek valószínűleg a határomat akarták ott kinn a hegyekben megmosdatni. Jó óráig tartott, amíg elcsendesült minden és a nap még búcsúzóul kiragyogott a tovaszáguldó és összetépett felhők közül. A visszaindulásnak az ideje is erősen közeledett. Türelmetlenül sétálgattam azon az úton, ahol a barátomnak vissza kellett térnie. Egyszer csak észrevettem, hogy egy fürdőruhás, borzas alak tereget valamit az esőtől meg mindig csillogó fűre. Közelebb mentem és megdöbbenve ismertem fel barátomat, de ő nem vette észre, hogy közeledem felé. Éppen akkor öntötte ki vízhatlan bakancsából a vizet. Megigazította a kiteredetett, valaha élesre kivasalt, most szálnalmas állapotban levő nadrágját, az ing és a kabát, sőt még az esőköpeny sem volt külön állapotban, a zöld tiroli kalap pedig éppen búcsúzott a színetől, hogy örökre elváljanak egymástól. Hanem a hátizsák! Előkerült az áztatott kenyér, a vajtartóban több volt a víz, mint a vaj, egy darabban szedte ki a pogácsákat, – egy hidraulikus prés eldicsekedett volna vele. Elfáradt. Felsőhajtott, körülnézett a nemrég még büszke és csillogó felszerelésen és a gyönyörű alumínium kulacsát halászta ki a hátizsák mélyéből. Ügyes kezekkel csavarta le kupakját és a kulacsot eltikakadt szájához emelte.

És ekkor tört ki a botrány! A bakancs átázott, a nadrág szétázott, a kabát összeázott, az esőkabát keresztülázott, a hátizsák beázott, a kalapból a szín kiázott, a fokosról a nikkelezés leázott, – de a kulacs, de a kulacs, az tökéletes volt, az vízhatlan, volt, – abban nem volt egy csepp víz sem.

Ing. Szántai Zoltán, S.A.G. ■

Czoguly Mária-Mónika

Mintha csak álmodtam volna

*Czoguly Mária-Mónika írása az EKE-napi pályázatra
Zajzoni Rab István Középiskola, Négyfalu
IX. osztály
Tanárnő: Regman Zsuzsa
I. díj*

Egy szép augusztusi nap virradt az Öreghavason levő táborban, ahol sok gyermek vígan töltötte el napjait.

Kora reggel a nap csak szerényen mutogatta játékos napsugarait. Olyan gyöngéden hatoltak át a napsugarak az öreg hegyek egy-egy részén, mintha tündérkezek által megmunkált arany szalagok lettek volna.

Hosszú nyöszörgések után a gyermeksereg lármája is hallatszani kezdett, de ezek a kis ébredező lurkók már nem voltak álmosak, hanem kacarászva szaladgáltak. Ezek voltunk mi, a gyerekek. Nem is sejtve, hogy milyen hosszú út áll előttünk, már kora reggel eljátszottuk energiánkat. Aznap összesen 20 kilométert tettünk meg. Az út végére már sokan visszasírták reggeli energiátúltengésüket, köztük én is, de beval-

lom, hogy addig a napig sosem láttam még ahhoz fogható tájat. Annyira gyönyörű volt!

Nagyon meglepődtem, amikor láttam, hogy ott 1500 méter magasan is laknak emberek. Ezt többnyire a rendszeresen kaszált területekről vettem észre. Érdekes volt az, hogy még a nagyon meredek domboldalakat is kaszálták, és ami még érdekesebb volt, hogy olyan szabályosan voltak lekaszálva akárcsak egy futballpálya. Mintha nem is hegyoldalon lettek volna ezek a kaszálók.

Hosszú gyaloglás után egy különleges rétre értünk. Azért volt különleges, mert nagyon régi kalibák őrizték, amelyeknek hagyományosan meredek és szénából készült tetejük volt, alacsony ajtókkal, mintha törpék laktak volna, és berendezésük szegényes, de rövid ottlétnek megfelelő volt. Ezekben a kalibákban laktak a mócok kaszálás idején. Az ezeket körülvevő rétet hangák borították, amelyektől csak úgy káprázott a szemed, hisz olyan szép lilává vált tőlük a rét. A hangák mellett még sok-sok szúrós virágot is láttunk, amin ha mezítláb kellett volna végigmennünk, biztosan sírva fakadtunk volna, habár a sok meneteléstől úgy zsibogott már a lábunk, hogy talán meg sem éreztük volna. Ezt a virágot bábakalácsnak hívják, és azzal is büszkélkedhet, hogy minden szirma csak úgy fénylik a nap tűzében, mint a naptejvel van bekent emberi bőr. Megpróbáltunk egy párat lecsenni ezekből a virágokból, de biza jól megszurkódták az ujjainkat, így békén hagytuk őket. Már az út felénél jártunk, amikor egy erdőbe érkeztünk. Ezt az erdőt mi igencsak megszerettük, mert tele s tele volt málnabokrokkal, amelyek nagyon jól szolgáltak kiéhezett bendőnknek.

A kirándulásnak két úti célja volt: a Bélavár és az Öreghavas környékén levő lápos. A Bélavár tája igazán szép volt! A „várat” mészkősziklák és mély szakadékok alkották. A sziklák szürkés-fehérek voltak, akár a csiszolatlan márvány, a szakadékok pedig olyan meredekek és mélyek, hogy el is csodálkoztam, milyen magasan vagyunk. Ott ismét finomsággal tömtük a bendőnket, mert a hely ezúttal nem málna, hanem áfonya bokrokkal volt tele.

A Bélavár után az Öreghavas láposába vezetett az utunk. Arra már az idő kissé elromlott, és a lápos erdőt köd borította be. Bizonytalanul lépkedtem a sűrű köd miatt. A nagy fehérség azt az érzést keltette bennem, mintha álmodtam volna. Az a köd még gyönyörűbbé és rejtélyesebbé varázsolta a tájat. Itt megtekintettük a kis húsevő növényt, a

harmatfüvet, amely nagyra tátott szájjal várta már csemegéjét. Harmatcseppek díszítették minden fogát. Szinte koronát alkottak a kis különleges növénykének, hisz a harmatcseppek kristályként ragyogtak, és a növényke fogainak, mivel kör alakban helyezkedtek el, megvolt a korona alakjuk is. Egy kicsit félelmetesnek találtam a harmatfűt, mert elképzeltem, hogy ha jóval nagyobb lenne, mint én, talán még engem is finom eledelnek hinne, és engem is bekapna. De megnyugtattam magam, hogy ez ilyen pinduri növény, és szerencsére az is marad. Annyira varázslatos volt! Még szőnyeget is találtunk az erdőben, de nem akármilyent, hanem mohaszőnyeget. A mohaszőnyeg alatt vékony vízréteg volt, ami miatt még puhábbá vált, mert ha csak a moha lett volna nem lett volna annyira puha. Mennyit szökdécseltünk ezen a szőnyegen! Annyit, hogy tiszta vizesen értünk vissza a táborba.

Csodálatos, álomszerű tájat és növényeket láttam aznap, amiket még mai napig is féltve őrzök emlékeimben, hogy még véletlenül se vesszenek el.

Életemben legalább egyszer érdemes ellátogatnod erre a csodálatos helyre ahol felfedezheted a természet néhány apró, de értékes kincsét. Én törekedni fogok, hogy legalább még egyszer láthassam azt a csodát, érezhessem a rejtély izgalmát és a friss hegyi levegő élességét. ■

Nagy Sándorné
Abony

Négy év után újra Brassóban!

A Pest Megyei Vadvirág Természetjáró Egyesület Abonyi Szakosztálya, úgy határozott, hogy ez évben folytatni kívánja Brassó környékének, a Keresztény havasoknak, a Bucsecs egyes részének, természeti szépségeinek, nehézségeinek megismerését. Ezért segítséget kértünk a négy éve barátságot kötött Brassói EKE tagjaitól, nevezetesen: Nádudvary Gyuritól, aki a technikai dolgokat biztosította, valamint elintézte számunkra a szállást az Áprily Főgimnázium tornatermében. Túravezetőknek a csoport egyhangúan a Blénesi házaspárt: Editkét és Gyurit kérte meg, hogy szép, izgalmas és romantikus, illetve adrenalin növelő túrákat gondoljon ki számunkra.

A programokban, a túravezetők kedvességében és türelmében most sem csalódtunk. 2016. július 16-án szakadó esőben indultunk Abonyból, és az eső végigkísért minket Vajdahunyad várához. A rossz idő miatt szállásunk felé Magyarigenbe indultunk, közben megálltunk Gyulafehérváron, ahol hatalmas változás ejtett minket ámulatba. A vár falainak láthatóvá tétele, a Székesegyház környékének felújítása csodás látványt tárt elénk. Magyarigeni szállásunk a Bethlen vendégházban, Szász Csaba református lelkész igen gazdag ismeretanyag átadásával, szíves vendéglátásával jó hangulatot teremtett. 17-én vasárnap délután érkezünk Brassóba. Szállás elfoglalása utána városnézés volt a program. Este megérkezett a kedves Blénesi házaspár, akikkel megbeszél-

tük a heti programot. Sajnos a hét eleje időjárás szempontjából nem igazán kedvezett a túráknak, de ezen könnyen átléptünk. Öt nap alatt megjártuk a Cenk gerincet, a Cenk csúcsot, a Töröcsvári Magurát a Botorog csorgóig, a Predeál-Siboth, Báj nyeret, a Diham csúcsot. A Caraiman menedékháztól elmentünk a keresztig, megcsodáltuk a Sfinxet, a Babelet, majd eljutottunk a Pietra Arsa menedékházhoz is. Voltunk a Pojanában a tejbarlangban, a Keresztényhavason a Ruja csúcson és a Rómer házban.

Felejthetetlen látványokban és útvonalban volt részünk, köszönjük túravezetőinknek. Közben egy napot Sepsiszentgyörgy nevezetességeivel, a Rétyi Nyírrel, Kovásznán pedig a Tündérvölgygel ismerkedtünk.

Sajnos, mint minden gyorsan eltelik, úgy telt el ez a 9 nap is, amire sok szeretettel gondolunk, és kedves barátainkra, akik oly sok élményt szereztek nekünk.

Hálás köszönet a Blénesi házaspárnak és Nádudvary Gyurinak.

Sok szeretettel az abonyi csapat nevében:

Nagy Sándorné – Mini ■

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Az I. Lehmann Károly Teljesítménytúra

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület – Brassó 2016. október 8-án szervezte meg az I. Lehmann Károly Teljesítménytúrát, az első ilyen jellegű Brassó megyei rendezvényt.

A szervezés két hónappal az esemény előtt kezdődött meg. Számos program egymásra tevődése miatt a teljesítménytúránk időpontját a tervezettől egy héttel előre kellett hozzuk, így nem október 15-én, hanem október 8-án került sor rá.

Szervezési szempontból újdonságnak számított, hogy a pontozólapokat nem pecsételtük, hanem átlukasztottuk. Mindegyik ellenőrző ponthoz egy rá jellemző idézetet társítottunk, és a lyukasztó az idézetben foglaltakat jelképezte.

Ellenőrző pontok:

- EP 1: Áprily Lajos Főgimnázium – RAJT (10 km, 25 km, 35 km) – *„Legyen egy szép napod!”*
- EP 2: Gábony-lépcsők (10 km, 25 km, 35 km) – *„Cenk: A lepkék paradicsoma.”*
- EP 3: Stechil-rét (10 km, 25 km, 35 km) – *„Gyönyörűen zúg bükkös erdőnk orgonája.”*
- EP 4: Tejbarlangi letérő (25 km, 35 km) – *„Sárguló falevél az örökzöld fenyvesben.”*
- EP 5: Keresztény-havas csúcsa (35 km) – *„Csúcson: Takarónk a csillagos ég.”*
- EP 6: Repülősök rétje (35 km) – *„A juhar rezervátuma.”*
- EP 7: Salamon-kő (25 km, 35 km) – *„Brassó koronája – a király fája.”*
- EP 8: Áprily Lajos Főgimnázium – CÉL (10 km, 25 km, 35 km) – *„További sok sikert és szerencsét!”*

A teljesítménytúrára csak on-line, a <http://www.ekebrasso.ro/TT/> oldalon lehetett bejelentkezni. A bejelentkezést augusztus elsején nyitottuk meg. A megadott szeptember 30-i határidőig 71-en jelentkeztek be. Az október eleji rossz időjárás (a Keresztény-havason 25 cm-s hó volt) azonban 29 személyt elriasztott, így végül 42 személyt vett részt a rendezvényen Brassó, Hargita, Maros, Ilfov és Kovászna megyéből, valamint Bukarestből Magyarország nagykövetségének munkatársai.

A teljesítménytúrát 3 szakaszon szerveztük meg a Keresztény-havason:

A 10 km-es szakasz – CENK

Útvonal:

- 1.1. Áprily Lajos Főgimnázium >> Rezső körút >> Star áruház;
- 1.2. Star áruház >> Lépcsők >> Szerpentines út leágazása >> Cenk-csúcs >> Cenk-nyereg;
- 1.3. Cenk-nyereg >> Stechil-rét;
- 1.4. Stechil-rét >> Pap kútja >> Szent Miklós-templom;
- 1.5. Szent Miklós-templom >> Katalin-kapu >> Áprily Lajos Főgimnázium.

Jellemzés:

- Hossza: 11,09 km
- Emelkedés/lejtés: +658/-649
- Szintidő: 4 óra
- Könnyű túra
- Indulás: az Áprily Lajos Főgimnázium udvaráról 10 órakor

EKE-bakancs:

- <http://turazas.ro/2.1/>

A 25 km-es szakasz – TEJBARLANG

Útvonal:

- 2.1. Áprily Lajos Főgimnázium >> Rezső körút >> Star áruház;
- 2.2. Star áruház >> Lépcsők >> Szerpentines út leágazása >> Cenk-csúcs >> Cenk-nyereg;

- 2.3. Cenk-nyereg >> Stechil-rét >> Róka-pad >> Simon gödre >> Tejbarlangi letérő;
- 2.4. Tejbarlangi letérő >> Tejbarlang >> Drester-rét >> Schmautz pataka >> Brassó-Pojána (Régi út);
- 2.5. Régi út >> Kék sáv letérő >> Salamon-kő;
- 2.6. Salamon-kő >> Porond >> Katalin-kapu >> Áprily Lajos Főgimnázium.

Jellemzés:

- Hossza: 23,44 km
- Emelkedés/lejtés: +1215/-1205
- Szintidő: 9 óra
- Közepes túra
- Indulás: az Áprily Lajos Főgimnázium udvaráról 8 órakor

EKE-bakancs:

- <http://turazas.ro/2.2/>

A 35 km-es szakasz – A KERESZTÉNY-HAVAS CSÚCSA

Útvonal:

- 3.1. Áprily Lajos Főgimnázium >> Rezső körút >> Star áruház;
- 3.2. Star áruház >> Lépcsők >> Szerpentes út leágazása >> Cenk-csúcs >> Cenk-nyereg;
- 3.3. Cenk-nyereg >> Stechil-rét >> Róka-pad >> Simon gödre >> Tejbarlangi letérő >> Ruja-rét >> Négy jel útelágazás >> Julius Römer menedékház >> Kék út legmagasabb pontja;
- 3.4. Kék út legmagasabb pontja >> Keresztény-havas csúcsa >> Kék út legmagasabb pontja;
- 3.5. Kék út legmagasabb pontja >> Julius Römer menedékház;
- 3.6. Julius Römer menedékház >> Négy jel útelágazás >> Nagy-Krisztián-rét >> Brassó-Pojána (Olimpic szálloda);
- 3.7. Brassó-Pojána (Olimpic szálloda) >> Repülősök rétje;
- 3.8. Repülősök rétje >> Üveg-völgy >> Kék sáv letérő;
- 3.9. Kék sáv letérő >> Salamon-kő;
- 3.10. Salamon-kő >> Porond >> Katalin-kapu >> Áprily Lajos Főgimnázium.

Jellemzés:

- Hossza: 33,09 km
- Emelkedés/lejtés: +1845/-1835
- Szintidő: 11 óra
- Nehéz túra
- Indulás: az Áprily Lajos Főgimnázium udvaráról 6 óraker

EKE-bakancs:

- <http://turazas.ro/2.3/>

A résztvevők eloszlása a három szakaszon:

- 10 km: 18 személy, 1 nem tudta teljesíteni
- 25 km: 15 személy
- 35 km: 9 személy, 2 nem tudta teljesíteni

Reggel 6 óraker indultak a 35 km-es szakasz résztvevői. Még sötét volt, zuhogott. Mindenki megkapta a csomagját (étkezés, víz, pontozólapok, térkép, túraleírás stb.), és kiléptek Brassó szimbolikus pontjának, az Áprily Lajos Főgimnáziumnak kapuján.

Az ellenőrző pontokhoz kirendel felelősök, EKE-Brassó tagok is elindultak, ki-ki a maga pont-ja felé. Italt, ételt, egészségügyi felszerelést kellett kicipelni a kinyomtatott táblázatok, összesítő lapok mellett.

8 óraker a 25 km-es távot választók, 10 óraker pedig a 10 km-es távot választók indultak el a még mindig zuhogó esőben. Az utóbbiak között számos tanuló is részt vett Regman Zsuzsanna földrajztanárnő, valamint szülők kíséretében.

Az Áprily Lajos Főgimnázium udvarán közben önkéntesek segítségével megterítettük az asztalokat, meghámoztuk a zöldségeket, odatettük főni a gulyást, előkészítettük a forró teát.

Egy óra körül érkeztek be az első teljesítménytúrázók, mindenkit forró tea, meleg étel várt.

Étkezés után, szakaszonként kiértékeljük a teljesítménytúrát, okleveleket adtunk a résztvevőknek.

Kiemelkedően teljesített a 35 km-es szakaszon Gáspár László Sepsiszentgyörgyről, aki a 11 órában megállapított szintidőt 6 óra 41 perc alatt teljesítette, illetve a 25 km-es szakaszon Kovács Károly Négyfalu-

ból, aki a 9 órában megállapodott szintidőt 4 óra 56 perc alatt teljesítette.

Köszönet illeti az EKE-Brassó tagjait, a Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub, Barcasági Csángó Alapítvány, Cserkészek, Zajzoni Rab István Középiskola Diáktanácsa önkénteseit, hogy jól lebonyolították a rendezvényt, az Áprily Lajos Főgimnázium Igazgatóságát, hogy helyet adott az épületben, Kajcsa Sándor kitűnő szakácsot!

Hálás köszönet támogatóinknak: Duotrac, Bethlen Gábor Zrt., Communitas, RMDSZ, Bertis, Diószegi Pékség, Sapientia – EMTE, Termofarc, Lazar Group, Pilvax, Paprika, valamint médiapartnereinknek: Erdélyi Gyopár, Brassai Magyar Adás, Brassói Lapok.

Úgy érezzük, hogy a kezdet ígéretes volt, mindenki pozitívan értékelte a teljesítménytúrát.

*

Az egyik résztvevő (Bódi János) így írt facebook bejegyzésében a teljesítménytúráról:

„Apró kis emberkéek vagyunk nagy hegyek között. De ha egymás kezét jó erőssen megszorítjuk valamivel erősebbnek érezzük magunkat. Az utolsó fenyőig.

Mai meskete, esti, mert korán sötétedik már: Nem fotóztam csak loholtam, aztán rövid mesét mondtam. Meséltem én Barassóráról, októberi esős hóról. Römmer házról, Piroskáról, farkasról és Aurá-ról. Minden szónak egy a vége, gyere el te is jövőre!”

*

Valóban, jövőre (2017-ben) ismét meg szeretnénk szervezni a teljesítménytúrát! ■

Hanke Rezső
Brassó

Nem váltjuk meg a világot, csak örülünk az együttlétnek Tavaszi beszámoló

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Brassói Osztálya keretében működő csütörtöki sétáló társaságunk az idén is eredményesen folytatta közösségépítő, közösségmegtartó tevékenységét. Ebben az évben tizenketten bővítették sorainkat, így közel hét év után sétáló listánk négyszáztizentötre nőtt. Sajnos, hárman az örökzöld mezőkre távoztak: Dániel Anna januárban, Pál Tibor és Barabás György februárban. Emléküket megőrizzük.

Az idei év első négy hónapjában tizenhét csütörtök volt. Ferencz Ernő és Kósa Gyula tizennégy jelenléttel éppen csak lemaradt a dobogóról. A dobogó harmadik fokára Chinchisan Irma, Hanke Rezső, Magyar Rozália, Pajor János, Römer Mihály és Tifán József állhatott fel, tizenöt részvétellel. A második helyet Gáll Éva, Gyulai Ibolya és Márkos Marika foglalta el tizenhat sétával. Elsők lettek, egyszer sem hiányoztak: Kolumbán Pál, Navratil Jolán és Nádudvary György. Legtöbben február 2-án találkoztunk, ötvennyolcan, legkevesebben január 12-én, február 9 és 16-án, egyformán harmincegyen.

Jól kezdődött az év, kitűnően múltunk a Gáll Éva rendezte szilveszteri, majd az ezt követő álarcos farsangi bálon. Nagyszerűen éreztük magunkat a havi piknikeken. Majdnem két éve, havonta egyszer, kivonulunk a természet lágy ölére a Salamon-kőhöz, sütjük a finom falatokat, vidáman nótázunk. Eddig mindig a Nap is velünk tartott, az időfelelős Nádudvary család a világhálóról választja ki a kedvező időpontot.

Emlékezetes maradt a Transilvania Egyetem Zene Fakultása diákjai által tartott kamarazene előadás, amelyet számunkra rendeztek február elején. Tanárnőjük, dr. Hanke Katalin kellemes meglepetéssel is szolgált. Meghívta Sepsiszentgyörgyről dr. Filip Ignácot a Zene Fakultás katedrafőnökét családotól. Szépséges barokk zenét játszottak furulyán és fuvolán, kecses reneszánsz táncra tanítottak.

Folytattuk a közös tárlatlátogatásokat a Szépművészeti Múzeumban, ahol Bartha Árpád igazgató úr mindig elmagyarázza minden kiállított tárgy különlegességét, elkészítési technikáját.

Közösen ünnepeljük egymás születés és névnapját. Ilyenkor elénekeljük az ünnepeltek kedvenc nótáját. Az idei húsvéti locsolás sok időre emlékezetes marad. Női sétálóink minden öntözőtől elvárták, hogy locsolás előtt verset mondjon. Kolléganőink sem maradtak adósok. Bőséges volt a fizetség, dúskáltunk a finomabbnál finomabb süteményekben, csokis és hímes tojásokban.

Bódog Erzsébet felhívására madáretetőket készítettünk, amiket a Cenken levő fákra felakasztottuk. Az információink kiegészítéséhez, bővítéséhez nagyban hozzájárulnak a kisorsolt vagy kiosztott folyóiratok, könyvek, újságok, amelyek nagyrészt Navratil Jolán, Rácz Erzsébet, Rátz Márta ajándékozta.

A postaréti temetőben találtunk egy elhanyagolt katonasírt. Benne nyugszik Komáromy Böngér 22 éves repülő hadnagy. Keresztfája elkorhadt, kidőlt. Szereztünk egy fémkeresztfát, most többen ennek a felállításával foglalkozunk.

*

Készülünk a hétéves jubileumunk megünneplésére. Szeretettel várjuk közénk az új sétálókat. ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Turista farsang

Brassói Erdélyi Kárpát Egyesületünk szombaton (2017. február 18-án) tartotta hagyományos farsangi mulatságát a Garcsin-völgyben, a Pünkösdi Rózsa menedékházban, a Nagykö-havas lábánál. Negyvenegyen búcsúztattuk a telet, havas, napos, szép téli időben. Örömmel üdvözlöttük sorainkban a távolabbról érkezetteket: Zsigmond Évát, a Csíkszéki EKE tagját, valamint Bernád Ellát és Farkas Sándort, az EKE Háromszéktől.

Az ügyes kezűek mindjárt neki fogtak maszkokat, álarcokat készíteni, amelyekhez a nyersanyagot Mihály Melinda biztosította. A „balkezesek“ inkább túrázni mentek az Írottkö felé. Nyugodtan megtehették, nem kellett tartsanak a medvéktől, mivel a csíki mackóspecialista Zsigmond Éva mindenkit medveriasztóval ajándékozott meg. Balázs Misi ezúttal is finom gulyást főzött, bőséges volt, mindenkinek ízlett. Blénesi Edith és Mihály Melinda ropogós farsangi fánkkal kedveskedett. Regman Zsuzsát neve napján köszöntöttük, ínycsiklandó mézesbéles és non plus ultra süteményekkel kínált.

A belügyek elintézése után következett a felszabadult mókázás, az ötletes jelmezek parádéja. Sikert arattak, derűlséget keltettek, sok tapsot kaptak turista osztályunk ifjú reménységei: Kovács Eszter Apolka, Kovács András Apor, Kovács Árpád Apold és Chiric Dávid, boricás, vonatos, szellemlovas és pókember jelmezükkel. A felnőttek között láthattunk erdővidéki menyecskét, velencei hercegkisasszonyt, kalózt, Rózsa Sándort, Csizmás kandúrt, denevért, cigányasszonyt, zebrát, Piroskát, sőt csíki sörsiratót is. A kitömött szalmabábú elégetésével elűztük a gonosz szellemeket.

Időközben Bardócz Péter turista társunk beindította a zenegépet. Fergeteses táncolás kezdődött. Szólótáncban Halász Piroska verhetetlennek bizonyult. Páros táncban a Zsigmond Éva-Vajda Péter és a Ha-

lász Piroska–Soós Olivér duók aratták le a babérokat. A körcsárdás se maradt el.

Kovács Lehel István EKE elnökünk minden résztvevőt színes farsangi emléklappal ajándékozott meg, melyen ez volt olvasható: „*Nagy mulatság van itt ma, ezerféle maskara. Perdül, fordul, integet, búcsúztatja a telet!*” Díszoklevelet és az Encián folyóirat legutóbbi számát adományozta köszönetként Szász Ágnesnek, Szász Zoltánnak, Soós Ibolyának, Soós Gábornak, Blénesi Edithnek, Blénesi Györgynek, Márkos Máriának, Kósa Rozáliának, Nádudvary Máriának, Nádudvary Györgynek, akik tíz évvel ezelőtt az EKE-Brassó jogi bejegyzésénél alapító tagokként felvállalták a történelmi Erdélyi Kárpát Egyesület szellemiségét, hagyományát. Ugyanilyen ajándékot kapott egyesületünk minden szponzora, valamint Bardócz Péter és Balázs Mihály, akik az utóbbi tíz évben önzetlenül támogatták egyesületünket.

Búcsúzás előtt vastappsal köszöntük meg Illyés Karcsinak farsangi multságunk kiváló megszervezését és Balázs Misinek az ízletes gulyást. ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Rétyi táborozás

Az Erdélyi Kárpát Egyesület XXVI. Vándortáborát a százhuszonötödik születésnapját ünneplő Háromszéki EKE rendezte példásan, öt napon át, július 25–30 között, „Háromszék Szaharájában”, a Rétyi Nyírben. Esős jelzővel kerül be a tábor a turista évkönyvekbe. A hívatlan vendég azért barátságosan viselkedett, nem szakadt a nyakunkba, csendes volt, pénteken elköszönt, így sátrainkat szárazon pakolhattuk el vasárnap.

A bejelentkezéskor, kedden, mindenki megkapta a tábori füzetet a tábor részletes programjával, a színes, pazar kivitelezésű *Barangolások Háromszéken* című ismertetőt, amelyet Köllő Zsolt Ágoston szerkesztett a térség csodálatos szépségeiről, természeti kincseiről, értékeiről, látnivalóiról. Az ajándék hűtőmágnésnek is örültünk. Sátorverés után, késő délután, következett a nyitóünnepség. Köszöntötte a turistákat Dukrét Lajos táborparancsnok, üdvözlő beszédet mondott dr. Kovács Lehel István országos EKE elnök, Grüman Róbert Kovászna Megye Tanácsának alelnöke, Dombora Lehel Réty község polgármestere, Németh Imre a Magyar Természetbarát Szövetség és Lehotzky Gyula a Magyarországi Kárpát Egyesület részéről. Áldást kért a táborra Deák Botond, Réty község református lelkésze.

Így kirándult a nagyapám

A megnyitón történt az EKE-napi pályázatra beküldött „*Így kirándult a nagyapám*” fogalmazások kiértékelője és díjazása. Kiváló írásokkal pályáztak négyfalusi fiataljaink. Az V–VI. osztályosok korcsoportjában I. díjat nyert Rab Andrea, akinek nagyszülője a híres hegyiapostol Lehmann Károly bácsival kirándult. Második díjat kapott a VII–VIII. osztályosok között Kapitány Partin Tímea, nagytatája társkereső túrája során motorostól, lányostól beesett a Tatrang vizébe. Dicséretben részesült a IX–XII. osztályosoknál Czoguly Mária Magdolna, felhívta a fi-

gyelmet, a túrázási kedv ott van a gyerekekben, csak elő kell csalogatni és erre a pedagógus a legalkalmasabb.

A megnyitó pazar kultúrműsorral fejeződött be. A nagy népszerűségnek örvendő Rétyi Kováts András Fúvószenekar most is megérdemelt sikert aratott. A Csíkszéki EKE néptáncsoportjának ügyes táncosai nagyban fokozták jókedvünket.

Harminchárom féle túra

Szerdán, csütörtökön és pénteken már kora reggel indultak a túrák, a borús, esős időre rá se hederítve, hiszen tudvalevő, nincs rossz idő csak rossz turista. Harminchárom lehetőség közül lehetett választani. A nagyon nehéz, nehéz, közepes, könnyű, honismereti, fotós, biciklis, szekeres, kisbakancsos túrák nagyban igazolták Orbán Balázs megjegyzését: *„Székelyföldnek legszebb, legértékesebb s minden tekintetben legkitűnőbb részét kétségtelenül Háromszék alkotja.”* Tegyem hozzá gyorsan, az előző vándortáborok megfigyelései alapján nekünk nagyon tetszett Székelyföld többi része is.

Brassóból harmincnégyen sátoroztunk. Legkisebb az aranyos nyolchetes Zsombori Ádámka volt. Miután sikeres tábort szervezett Uzonkafürdőn, most is körünkben üdvözölhettük Giró Pista barátunkat, pedig autójának megjavítása alaposan próbára tette. Szomszédunkban sátorozott két egri barátunk Nagy Péter és Szócs Gábor. Szerencsésnek mondták magukat. Már az első napon a Nemere hegységet választották. Az idő kegyes volt hozzájuk. A gerincen, a régi országhátáron haladva jutottak fel a Nagy Sándor csúcsra (1640 m), szép kilátásban gyönyörködhetek, világháborús lőállásokat találtak. A legnépszerűbb túra az erdővidéki volt, a Vargyas-szorosba. Mi, brassóiak, sokat jártunk arra, inkább a kevésbé ismert Bodzai-havasokat és a Nemere hegységet kerestük fel. A Szilon-havason a Blénesi házaspár, Edith és Gyuri, Benedek Zelma, Szász Ágnes áfonyát evett, szép virágokat fényképezett. A sok vándortábor megjárta hollandiai Jan de Haas és családja, a Bodzai Piliskén meseszerű, csaknem érintetlen erdőben, nagyon sok gombára bukkant. Nádudvary Marika gombapaprikása mindenkinek ízlett. Regman Dávid, Soós Olivér, Ileana Krisztina, Sip Levente a Nemere hegységben ködben meneteltek, mint a manók. Néhány percre, csodák-csodájára, a köd felemelkedett, leláttak Slanic Moldovára. A Soós házaspár, Ibi és Gabi, áradozott a Háromszék borvizeit, mofettáit

bemutató túráról. Jánosi Csaba túravezető nagy szakmaisággal, élményszámba menő ismertetőt tartott.

Felejthetetlenül szép honismereti túrák

A honismereti túrákat kiváló szakemberek vezették. A nyolc ikszen túl levő Kisgyörgy Zoltán, mindenki Zoli bácsija, Bodzavidék nevezetességeit mutatta be, Kisborosnyón a történelmi emlékparkot, az egressetői bölényrezervátumot, a Zúgó-vízesést, Keresztváron a református templomot, Szentivánlaborfalván Fazakas Sándor csontfaragó műhelyét. Kakas Zoltán muzeológussal a Feketeügy mentén jártunk. Zabolán a Csángó Néprajzi Múzeumot az alapító Pozsony Ferenc egyetemi tanár mutatta be. Gelencén a Szent Imre herceg tiszteletére felszentelt római katolikus templomban ismét megcsodáltuk a Szent László-legenda freskósort. Szentlélekről felsétáltunk Felső-Háromszék szép kilátóhelyére, a Perkőre, mely híres búcsújáróhely is. Dimény Attila, a Kézdivásárhelyi Céhmúzeum igazgatója háromszéki múzeum körútra vitt. Kézdivásárhelyen bemutatta az ipartörténeti kuriózumnak számító Napfényírdát, egy régi fotóműtermet. Alsó-Csernátonban Haszmann Páltól, a Tájmuzeum vezetőjétől, szülőföldszeretettel, egészséges magyarságtudatot tanultunk. Gábor Áron nyomában is sokan jártak Zsigmond Enikő hozzáértő, szellemes vezetésével. Orbaiszéket Tóth Szabolcs és Göthér Eszter mutatta be, Zágonban a Mikes Kelemen, Csutak Vilmos, Kiss Manyi emlékszobákat, Csomakörösön a Körösi Csoma Sándor Múzeumot, Kovásznán az Ignác Rózsa emlékszobát és a pokolsárt.

Élménydús szekeres, biciklis, kiskakancsos túrák

A táborból naponta hat lófogat indult megrakottan a Rétyi Nyírbe és a közeli falvakba, Dukrét Eszter és Fekete László vezetésével. Két kiscsikó is vidáman nyargalt a szekerek mellett. Érdekes volt megfigyelni, hogy két közeli település között milyen nagy különbség létezik. Lisznyó helyben topog, Bikfalva szépen fejlődik, több panzió is működik a községben.

Kozma Zoli barátunk, brassói ekés, kiválóan szervezte és vezette a biciklis túrákat. Az első napi bemelegítő túra 40 km volt, másnap már 85 kilométert kerekettek. Harmadnap került sor a hegyi szakaszra, a Bodoki-hegységben, 60 km-es távon. Tőlünk Domokos Jenő, Vajda Pé-

ter, Mihály Melinda, Soós Olivér, Izsák Dénes, Szász-Varga Szörény vette ki a részét a kerékpározásból. A hegyi szakaszosok jól beszározódtak, Jenőt alig ismertük meg.

A gyermekek örvendtek a kisbakancsos kirándulásoknak, melyeket Nagy Júlia, Zsiga Szidónia és Nádudvary Örs vezetett. Naponta kézműves foglalkozások voltak a gyerekeknek és a felnőtteknek. Este a színpadon érdekes előadásokat tartottak. Gyógyító sátor is rendelkezésre állt masszázssal, csontkovácsolással.

Virágzik az EKE

Szombat délelőtt az EKE országos közgyűlése folyt. Dr. Kovács Lehel István országos EKE elnök sok szép megvalósításról számolt be. Több pályázatot sikerült megnyerni, bővítették, korszerűsítették a váralfalvi EKE-Várat, az *Erdélyi Gyopár* folyóirat mellékleteként megjelent a gyerekeknek 24 oldalon, színesben a *Gyopárka*. Sikeresen felélesztették Kolozsváron a hagyományos EKE-bált, amelyet az idén is megrendeznek október 14-én, szombat délután 5 órától a sétatéri Kaszinó nagytermében. Megjelent az *EKE-bakancs* 6. száma a Csukás hegységről, a gombás memóriakártya, az EKE 2018-as falinaptára. Pezsgő szervezeti élet folyik mind a 15 tagszervezetben. A közgyűlés megszavazta, hogy a Kárpát Gyepű Egyesület legyen az EKE 16. tagszervezete, amely a székelly határtúra mozgalom keretében az egykori határjeleket kutatja. Megbeszélések folynak egy Kárpát-medencei turista ernyőszervezet megalakításáról. Magába foglalná az összes magyar természetbarát egyesületet. Elnökünk közölte, hogy az EKE-vándordíjat a Csíkszéki EKE vehette át, ők tették a legtöbbet országos szinten.

Táborzárás díjazással, tombolával, bulival

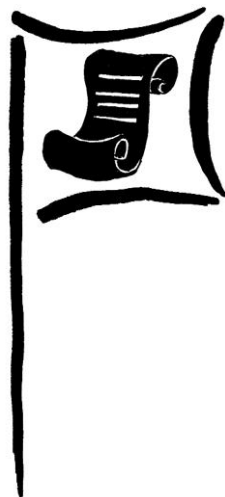
Szombat este 6 órakor kezdődött a táborzárás. Dr. Kovács Lehel István elnök gratulált a 130 főnyi rendezőgardának a vándortábori események sikeres lebonyolításáért. Dukrét Lajos, a Háromszéki EKE elnöke, táborparancsnok, közölte: 1347-en voltunk a táborban. Erdélyből 763, Magyarországból 570, Hollandiából 6, Angliából 5, Németországból 2, Vietnámból 1 turista érkezett. Az átlagos életkor 42 év volt. Az EKE osztályokból 555-ön vettek részt, legtöbben a Csíkszéki EKE-től jöttek, 94-en. A legidősebb a táborban a sepsiszentgyörgyi 86 éves

Guzs Sándor volt. Kiszely László, ózdi postás, biciklivel jött a táborba, 700 km-es utat tett meg.

Az EKE Országos Vezető Tanácsa részéről dr. Kovács Lehel István díszoklevélben részesített több EKE-tagot, kimagasló tevékenységért. Az EKE Brassóból a következők kaptak díjat: Regman Zsuzsa Xantus János-díj, az ifjúság neveléséért, Blénesi Edith, Blénesi György, Soós Gábor mindhárman Balogh Ernő-díj, túravezetésért, Kozma Zoltán Czárán Gyula-díj, biciklitúrák sikeres rendezéséért, technikai tudásáért, Illyés Károly Merza Gyula-díj, kiváló szervező munkájáért és Nádudvary György Merza Gyula-díj, a csütörtöki séta mozgalomért. Díszoklevelet és díszes jelvényt kaptak a leghűségesebb táborozók a sok évi jelenlétéért. Az EKE Brassóból: Blénesi Edith, Blénesi György, Márkos Mária, Szász Gyöngyvér, ifj.Szász Ágnes, Emma de Haas, mindannyian tíz részvételért, Soós Ibolya, Soós Gábor, Nádudvary Mária, Nádudvary Györgyi, Jan de Haas és Aron de Haas tizenöt. illetve Nádudvary György húsz táborozásért. Deák Botond református lelkész-szel együtt imádkozva köszöntük meg az Egek Urának a sikeres táborozást.

Nagyon sok tombola tárgy került gazdára, közülünk Regman Dávid volt a szerencsés. A tábortűz 22 órakor lobbant fel, 23 órától pedig táborzáró buli kezdődött. A vasárnapi búcsúzkodás során barátsággal hívtunk mindenkit Brassó térségébe, jövőre, a XXVII. EKE-Vándortáborba. ■

Az ENCIÁN szótára

Brassó város és vidéke; Brassó negyedei

- Braşov (**Brassó** / Kronstandt; Corona, *szászul*: Kruhnen; Krúnen) – Oraşul Stalin; Oraşul Regional Stalin (**Sztálinváros** / Stalinstadt) {1950–1960} – Cronstadt {1785} – Stephanopolis {1777} – Cronnstadt, Cronen {1646} – Brassou {1555} – Civitas Brassoviensis {1500} – Brasso {1424} – „Corona vulgariter Brascho” {1399} – Brassouiae {1395} – Brassow {1380} – Brascho {1368} – Braschaw {1353, 1351} – Corona {1336, 1342, 1235, 1234} – Braso {1288} – Barrassu; terra Saxonum de Barasu {1252}
- Comitatul Braşov (**Brassó vármegye** / Komitat Kronstadt) {1876} – Comitatus Brassoviensis; Comitatus Coronensis
- Districtul Braşov (**Brassó vidék** / Kronstädter Distrikt) {1420, 1335, 1331} – Districtus Barcza {1441} – districtus Brassowiensis {1404}
- Judeţul Braşov (**Brassó megye** / Kreis Braşov)
- Raionul Stalin {1950–1952} (**Sztálin rajon**)
- Regiunea Braşov {1960–1968} (**Brassó tartomány** / Region Braşov; Region Kronstadt)
- Regiunea Stalin {1950–1960} (**Sztálin tartomány** / Region Stalin)

Țara Bârsei (**Barcaság** / Burzenland; Landschaft Bartza {1571})
 – Terra Bwrcia {1446} – Regio Barcza {1444} – Terra Borza; Terra Barcensis {1432}

Zona Metropolitană Brașov (**Brassó Metropoliszi Övezet** / Metropole Kronstadt) {2005–}

Cartierul Astra (**Astra-negyed**) – Steagu Roșu; Steagul Roșu (**Vörös Zászló**)

Cartierul Florilor; Florilor-Kreiter (**Virág-negyed** – Craiter (Kreiter) – Ceferiștilor

Cartierul Gării Vechi (**Régi állomás**) {1966} – Suburbii (**Külváros**) {1930, 1924} [*negyed*: A régi állomásnál]

Cartierul Gării; Zona Gării {1964} (**Pályaudvari negyed; Állomás-negyed; Állomás; Állomás tér** {1966}; **Újállomás tér** {1966} / Bahnhofszone)

Cartierul Hărman–Zizin {1985} (**Hermány–Zajzon negyed**) – **Új telep; Új sor; Újváros** {1930, 1924} [*negyed*: Str. Zizinului **Error! Reference source not found.**], Str. Hărmanului **Error! Reference source not found.**] & a Str. Dârstei **Error! Reference source not found.**] között]

Cartierul Scriitorilor (**Írók negyede**)

Cartierul Tractorul (**Traktor-negyed**)

Centrul Nou; Centrul Civic (**Új központ; Városközpont**)

Dârste (**Derestyé / Walkmühlen**) – **Derisztye; Dresztyék** {1873}; **Ványolók** {1783} – Dereszték; Dirszte {1839} – Deresztő {1825} – Drieste {1769–1773} – die Walkmillen hinter di Burg {1611} [*jelentése*: kallómalom, kalló]

Dealul Melcilor; Dealul Curmăturii; Malu Furcilor {1933} (**Csi-gahegy** / Schneckenberg {1887}; Burghalser Berg) – **Tsiga-Hegy** {1704}

Noua; Nou {1933, 1910} (**Noa; Noa nyaraló** {1910} / Neuen) – Satu Nou {1886} – Im Neuen {1819} – la Nó {1797} [*részei*: **Alsó Noa, Felső Noa** {1924}, Poiana florii (Tannenau {1886}) – Padina flori {1797}]

Platforma industrială est-Zizin (**Zajzon–Keleti ipari negyed**) – Uzina 2 (**Kettős üzem; Kettes üzem**)

Poiana Brașov (**Brassó-Pojána; Brassópojána** / Schulerau) – Poiana lui Stalin {1950–1960} – Kroner Au {1906} –

Schuler-rét {1891} – Insula (**Mező**; Insula vulgo aw / Insula vulgo Awe (**Mező, népiesen tisztás**) – Städtische Hutweide {1887} – Pojáne lunge {1827} – in der Awe auf die Weide {1614} [*részei*: Poiana de Jos (**Alsó-Pojána** / Untere Schulerau) – Poiana Mare; Poiana Lungă (**Nagy-Pojána** / Große Schulerau; Vordere Schulerau), Poiana de Sus (**Felső-Pojána** / Obere Schulerau) – Poiana Mică (**Kis-Pojána; Hátulsó pojána** {1895} / Kleine Schulerau, Hintere Schulerau {1934}) {1960} – Hintere Pojane {1887} – Hentschel {1886} – Pojána Jencsel; Valye Encseluluj; Auseifen Fluss {1873} – der kleine Pojáne oder Hentsel enthält {1821} – Vállye Hensel; Gurre Hentschel {1819}]

Stupini (**Méhkertek; Méheskert** {1960}; **Méhkert** {1957, 1934} / Bienengärten) – Cartierul 6 Martie {1950} [*részei*: **Alsó Méhkert, Felső** {1931}]

Timișu de Jos (**Alsótömös; Alsótemes** {1958} / Untertömösch; Unter Contumatz {1769–1773})

Triaj-Hărman (**Triázs-Hermány** {2010})– Triaj; Timiș-Triaj (**Triázs; Tömös-Triázs**{1982})

Warthe {1985}; La Varta {1922}; Dealul Straja (**Honvédtető** {1916}; **Várta** {1895}; **Generális asztal** {1895} / Warthe)

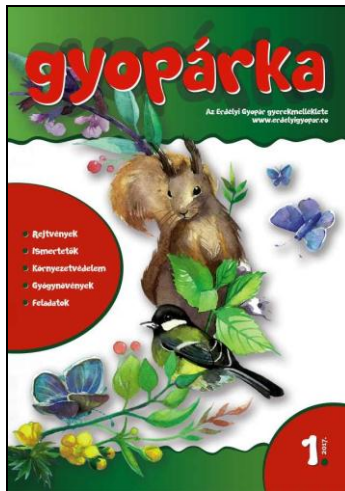

KÖNYVAJÁNLO

Erdélyi Kárpát-Egyesület
eke@eke.ma

Gyopárka

Az EKE XVI. Vándortábora alkalmából jelent meg, most először a *Gyopárka*, az *Erdélyi Gyopár* gyermekeknek szóló melléklete. Számos feladatot és kísérletet, tudásgyárapító ismeretet tartalmaz a természetről és az élővilágról, de van benne keresztrejtvény és gyógynövény-ismertető is. Az EKE pályázatai révén a Gyopárkához ingyen jutnak hozzá a gyerekek, az EKE zászlajának továbbvivői. ■

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL

Következő lapszámunk tematikája a

Lovak havasa

Kérjük, hogy természetfotóikat, írásaitat küldjék
el szerkesztőségünk címére
2018. január 10-ig.

Köszönjük!

Impresszum

Főszerkesztő: **dr. Kovács Lehel István**

Grafikai szerkesztő: **Tomos Tünde**

Felelős kiadó: **Ambrus Attila**

Olvasó szerkesztő: **Székely Gyöngyi**

Kiadja az Editor BL 49 Kft.

Iuliu Maniu utca 32. szám, 10-es iroda

Tel./fax: 0268/475 303

brassoianci@gmail.com

ISSN 2284-7030